

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P68

[Total No. of Pages : 8

[4301] - 125

F.Y. B.A.

GANDHIAN THOUGHT

G-1 : Introduction to Gandhian Thought

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 50 words each (any two) :

[10]

- a) Explain the importance of consistency between thought and action in Gandhiji.
- b) Explain the significance of Gandhiji's idea of 'Inner-Voice'.
- c) Explain Gandhiji's idea of 'Truth'.
- d) Explain Gandhiji's views on Varna'.

Q2) Write short notes on the following in 100 words each (any four) :

[20]

- a) Satyagraha : a way of Mass-movement.
- b) Ruskin's impact on Gandhiji.
- c) Idea of Fearlessness.
- d) Gandhiji : a Spiritual Revolutionary.
- e) Seven social sin.
- f) Sarvadharmasambhava.

P.T.O.

Q3) Answer in 200-250 words each (any three) :

[30]

- a) Explain Gandhiji's views on classical Indian philosophy and culture.
- b) Explain Gandhiji's critique on traditional caste system.
- c) Explain the characteristics of ideal Satyagrahi according to Gandhiji.
- d) Explain Gandhiji's views on Ends and Means.
- e) Explain Gandhiji's views on Womens status in society.

Q4) Answer in 500 words each (any one) :

[20]

- a) Explain and evaluate the individual and social aims of education according to Gandhiji .
- b) Bringout the importance of Gandhiji's concepts of Truth and Non-Violence with reference to modern times.

Total No. of Questions : 4]

P68

[4301] - 125

F.Y. B.A.

गांधी विचार (Gandhian Thought)
G-I: Introduction to Gandhian Thought

(सुधारित अभ्यासक्रम)

(मराठी रूपांतर)

(New Course)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) [10]

- i) गांधीजींच्या संदर्भातील विचार आणि कृती यांच्या समन्वयाचे महत्व स्पष्ट करा.
- ii) गांधीजींच्या 'आतला आवाज' या कल्पनेचे औचित्य स्पष्ट करा.
- iii) गांधीजींची 'सत्य' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- iv) वर्णव्यवस्थेबद्दलचा गांधीजींचा दृष्टिकोण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 100 शब्दांपर्यंत संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) सत्याग्रह : एक जन आंदोलनाचा मार्ग
- ii) रस्किनचा गांधीजींवरील प्रभाव
- iii) निर्भयतेची संकल्पना
- iv) गांधीजी : एक आध्यात्मिक क्रांतीकारक
- v) सात सामाजिक दूरीते
- vi) सर्वधर्मसमभाव

- प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [30]
- अभिजात भारतीय तत्वज्ञान आणि संस्कृती याबद्दलचा गांधीजींचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 - पारंपारीक जातीव्यवस्थेवरील गांधीजींची टीका स्पष्ट करा.
 - आदर्श सत्याग्रहीची वैशिष्ट्ये गांधीजींच्या मतानुसार स्पष्ट करा.
 - साध्य-साधनांबद्दलचा गांधीजींचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 - स्त्रीयांचे समाजातील स्थान याबद्दल गांधीजींचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 ओळीत उत्तर लिहा. [20]
- गांधीजींच्या मतानुसार शिक्षणाची व्यक्तिगत आणि सामाजिक उध्दीष्ट्ये विशद करून त्यांचे मूल्यमापन करा.
 - गांधीजींच्या सत्य, अहिंसा यासंबंधीच्या विचारांचे आधुनिक काळास अनुसरून महत्व विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

P68

[4301] - 125

F.Y. B.A.

GANDHIAN THOUGHT

**G-1:Introduction to Gandhian Philosophy
(Old Course)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in one or two sentences or in 20 words each (any ten) : **[20]**

- a) State the name of Gandhiji's autobiography.
- b) How does Gandhiji define God ?
- c) What is the problem of unemployment ?
- d) For what reason Gandhiji impressed by Ruskin ?
- e) How does Gandhiji insists on faith ?
- f) Explain the term civil-disobedience.
- g) Define the concept Non-violent Revolution.
- h) State any two reasons of exploitation.
- i) State any two characteristics of Ideal Satyagrahi.
- j) What is meant by dehumanization.
- k) State any two dangerous of industrialization.
- l) State any two Indian sources of Gandhian philosophy.
- m) Define Satyagraha.

Q2) Answer in five to six sentences or in 50 words (any two) : **[10]**

- a) Explain Gandhiji's views on status of women.
- b) Explain Gandhiji's idea of dignity of labour.
- c) For what reasons Gandhiji criticises modern civilization ?
- d) Bringout in brief demerits of industrialization.

Q3) Answer in twenty five to thirty sentences or in 200 words (any two): [20]

- a) What are the causes of unemployment according to Gandhiji ?
- b) Explain Gandhiji's views on End and Means.
- c) Explain fully relation between Truth and Non-violence.
- d) Explain in briefly various types of Satyagraha techniques.

Q4) Answer in sixty to seventy sentences or in 500 words each (any two) : [30]

- a) With the help of major incidents write a essay on Gandhiji's philosophy and work.
- b) Explain Gandhiji's views regarding God and the necessity of faith.
- c) Explain and evaluate Gandhian views on Science Technology.
- d) Do you agree with Gandhiji's statement, "Satyagraha can solve all types of persons problem"..... Explain.

Total No. of Questions : 4]

P68

[4301] - 125

F.Y. B.A.

गांधी विचार (GANDHIAN THOUGHT)
G-1: Introduction to Gandhian Thought
गांधी तत्त्वज्ञानाची आलेख
(जुना अभ्यासक्रम)
(मराठी रूपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 1/2 वाक्यात अथवा 20 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतीही दहा) [20]

- i) गांधीजींच्या आत्मचरित्राचे नाव सांगा.
- ii) गांधीजी ईश्वराची व्याख्या कसे करतात ?
- iii) बेरोजगारीची समस्या काय आहे ?
- iv) गांधीजी रस्किनच्या कोणत्या विचाराने आकर्षित झाले.
- v) गांधीजी श्रद्धेवर का भर देतात ?
- vi) सविनय कायदेभंग ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- vii) 'अहिंसक क्रांती' (अहिंसा) ही संकल्पना सांगा.
- viii) शोषणाची कोणतीही दोन कारणे सांगा.
- ix) आदर्श सत्याग्रहीची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- x) अमानवीयता म्हणजे काय ?
- xi) औद्योगिककरणाचे कोणतेही दोन धोके सांगा.
- xii) गांधी तत्त्वज्ञानाची कोणतीही दोन उगमस्थाने सांगा. (भारतीयग्रंथ).
- xiii) सत्याग्रहाची व्याख्या करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 5/6 वाक्यात अथवा 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) 'स्त्रियांचा दर्जा' हा गांधीजींचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- ii) गांधीजींची श्रमप्रतिष्ठेची संकल्पना स्पष्ट करा.
- iii) आधुनिक संस्कृतिवर गांधीजी कोणत्या कारणांनी टीका करतात.
- iv) औद्योगिककरणाचे तोटे थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 25/30 वाक्यात अथवा 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- i) बेरोजगारीची कारणे कोणती आहेत सविस्तर चर्चा करा.
- ii) गांधीजींचा साध्य-साधन विचार सविस्तर स्पष्ट करा.
- iii) सत्य आणि अहिंसा संबंधावर सविस्तर चर्चा करा.
- iv) सत्याग्रहाच्या विविध तंत्रांचे थोडक्यात स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची 60/70 वाक्यात अथवा 500 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[30]

- i) गांधी तत्त्वज्ञान आणि कार्य यावर मुख्य घटनांना अनुसरून निबंध लिहा.
- ii) गांधीजींचा 'ईश्वर' आणि 'श्रद्धेची आवश्यकता' हे सिद्धांत सविस्तर स्पष्ट करा.
- iii) गांधीजींच्या विज्ञान आणि तंत्रज्ञान या सिद्धांतांचे मूल्यमापन करा.
- iv) "सत्याग्रह मानवी जीवनातील सर्व समस्यांना सोडवू शकतो", गांधीजींच्या या विधानाशी आपण किती सहमत आहात? चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P80

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 142

F.Y.B.A

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

Outline of Pre - History, Proto - History and Early History

(General Paper - I) (2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each (any two) : **[10]**

- i) Paleolithic Age.
- ii) Megalithic types of burial.
- iii) Allahabad inscription of Samudragupta.
- iv) Caves at Ajanta.

Q2) Write note on the following in 100 words each (any four) : **[20]**

- i) Neolithic Age.
- ii) Malwā culture.
- iii) Kushāna King Kanishka.
- iv) Indo - Roman Trade.
- v) Pulakeshi II - the Chalukya Ruler.
- vi) Art and Architecture of the Pallavas.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200 to 250 words each (any three) : **[30]**

- i) Explain the Archaeological Sources of Ancient Indian History.
- ii) Write the salient features of Jorwe Culture.
- iii) What were the causes for the rise of Buddhism?
- iv) Write in - brief the 'Dhamma of Ashoka'.
- v) Explain the achievements of the Rashtrakutas.

Q4) Answer the following question in 500 words (any one) : **[20]**

- i) Write an essay on 'Town planning in Harappan Civilization'.
- ii) Discuss the effects of Persian and Greek contact.

Total No. of Questions : 4]

P80

[4301] - 142

F.Y. B.A.

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

(Outline of Prehistory, Protohistory and Early History)

(General Paper - I) (2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) : [10]

- i) पुराश्मयुग
- ii) महापाषाणीय दफनांच्या पध्दती.
- iii) समुद्रगुप्ताचा अलाहाबाद शिलालेख.
- iv) अजिंठा लेणी.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. (कोणतेही चार) : [20]

- i) नवाश्मयुग
- ii) माळवा संस्कृती
- iii) कुषाण राजा कनिष्क
- iv) भारत - रोम व्यापार
- v) चालुक्य राजा दुसरा पुलकेशी
- vi) पल्लवांचे कला स्थापत्य

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन): [30]

- i) प्राचीन भारतीय इतिहासाची पुरातत्त्विक साधने विशद करा.
- ii) जोर्वे संस्कृतीची ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.
- iii) बौद्ध धर्माच्या उदयाची कारणे कोणती?
- iv) अशोकाचा 'धम्म' थोडक्यात लिहा.
- v) राष्ट्रकुटांची कामगिरी स्पष्ट करा

प्रश्न 4) खालील प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) : [20]

- i) 'हडप्पा संस्कृतीतील नगररचना' यावर निबंध लिहा.
- ii) पर्शियन आणि ग्रीक संपर्काच्या परिणामांची चर्चा करा.

)()()

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P81

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 146
F.Y.B.A
PHILOSOPHY
Introduction to Philosophy
(General Paper-I) (2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any two of the following questions in 50 words each : **[10]**

- i) Explain Descartes's dualism.
- ii) State the nature of Vaada.
- iii) Briefly explain the Deterrent theory of punishment.
- iv) What are the moral responsibilities of the doctor ?

Q2) Write short notes on any four of the following questions in 100 words each : **[20]**

- i) Value of Philosophy according to Bertrand Russell.
- ii) Charvaka's view of The Self.
- iii) The concept of Moral Right.
- iv) Kinds of Values.
- v) Logic as a branch of Philosophy.
- vi) Teleological theory.

P.T.O.

Q3) Answer any three of the following questions in 200-250 words each : **[30]**

- i) Describe the nature of Knowledge as justified true belief.
- ii) State and describe the main features of Indian Philosophy.
- iii) State and explain the seven categories of Vaisheshika Darshana.
- iv) Discuss Kant's notion of Categorical Imperative in detail.
- v) Discuss the nature of Professional Ethics.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words each : **[20]**

- i) State the theory of Purushartha and bring out it's relevance for today.
- ii) What is Philosophy ? Describe the nature and scope of Philosophy.

Total No. of Questions : 4]

P81

[4301] - 146

F.Y. B.A.

PHILOSOPHY

Introduction to Philosophy

(General Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

(2008 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात द्या. [10]

- i) देकार्तचा द्वैतवाद स्पष्ट करा.
- ii) 'वाद' चे स्वरूप सांगा.
- iii) शिक्षेच्या प्रतिबंधात्मक सिध्दान्ताचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
- iv) डॉक्टरच्या नैतिक जबाबदाऱ्या कोणत्या?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चारावर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपण लिहा. [20]

- i) बर्ट्रांड रसेलच्या मते तत्त्वज्ञानाचे मूल्य
- ii) आत्म्याविषयी चार्वाकांचा दृष्टिकोन
- iii) नैतिक हक्काची संकल्पना.
- iv) मूल्याचे प्रकार.
- v) तर्कमीमांसा-तत्त्वज्ञानाची एक शाखा
- vi) प्रयोजनवादी सिध्दान्त.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200-250 शब्दांत द्या. [30]

- i) 'ज्ञान म्हणजे समर्थनीय सत्य विश्वास' याव्या स्वरूपाचे वर्णन करा.
- ii) भारतीय तत्त्वज्ञानाची मुख्य वैशिष्ट्ये सांगा आणि त्यांचे वर्णन करा.
- iii) वैशेषिक दर्शनातील सप्त पदार्थ सांगा आणि स्पष्ट करा.
- iv) काण्टच्या निरुपाधिक आदेशाची सविस्तर चर्चा करा.
- v) व्यवसायाच्या नीतीशास्त्राची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात द्या. [20]

- i) पुरुषार्थ सिध्दान्त सांगा आणि त्याची आजची प्रस्तुतता विशद करा.
- ii) तत्त्वज्ञान म्हणजे काय? तत्त्वज्ञानाचे स्वरूप आणि व्याप्ती यांचे वर्णन करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P82

[Total No. of Page : 4

[4301] - 148

F.Y.B.A

FOUNDATION COURSE (Restructuring)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the following Concepts in 50 words each (any two) : [10]

- i) National Integration
- ii) Hypothesis
- iii) Self Employment
- iv) Equality

Q2) Write the following short notes in 100 words each (any four) : [20]

- i) Importance of Agriculture in Indian Economy.
- ii) Economic inequality.
- iii) Sickness of Indian Industries.
- iv) Classification of science
- v) Superstition.
- vi) Globalization.

P.T.O.

Q3) Write the answers of the following questions in 200 to 250 words each (any three) : **[30]**

- i) State the characteristics of Indian Culture.
- ii) Suggest the measures to reduce Unemployment.
- iii) Write the effects of science and technology on productivity and rural development.
- iv) Explain the Causes and effects of water pollution.
- v) Explain the concepts of State, Nation and Government.

Q4) Write the answer of any one of the following in 500 words : **[20]**

- i) What is food problem and state the causes of food problem in India and suggest to measures to control the food problem in India.
- ii) State the various definition of Democracy and explain merits and demerits of Indian Democracy.

Total No. of Questions : 4]

P82

[4301] - 148

F.Y. B.A.

FOUNDATION COURSE

पायाभूत अभ्यासक्रम

(मराठी रूपांतर)

(2008 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पुढील संकल्पना 50 शब्दात स्पष्ट करा. (फक्त दोन) [10]

- i) राष्ट्रीय एकात्मता.
- ii) गृहितक.
- iii) स्वयं रोजगार.
- iv) समता.

प्रश्न 2) पुढील टीपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (फक्त चार) [20]

- i) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे महत्व.
- ii) आर्थिक विषमता.
- iii) भारतीय उद्योगधंद्याचे आजारपण.
- iv) विज्ञानाचे वर्गीकरण.
- v) अंधश्रद्धा.
- vi) जागतिकीकरण.

प्रश्न 3) पुढील प्रश्नांची उत्तरे 200 ते 250 शब्दात लिहा. (फक्त तीन) [30]

- i) भारतीय संस्कृतीची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ii) बेकारी कमी करण्यासाठी उपाययोजना सुचवा.
- iii) उत्पादकता आणि ग्रामीण विकास यावरील विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचे परिणाम लिहा.
- iv) जलप्रदुषणाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
- v) राज्य, राष्ट्र आणि सरकार या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) पुढीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- i) अन्न समस्या म्हणजे काय? भारतातील अन्न समस्येची कारणे सांगून भारतातील अन्न समस्या कमी करण्यासाठी उपाययोजना सुचवा.
- ii) लोकशाहीच्या विविध व्याख्या सांगून भारतीय लोकशाहीचे गुणदोष स्पष्ट करा.

[4301] – 136

Seat No.	
-------------	--

F.Y. B.A. Examination, 2013
FMG – 1 : INDUSTRIAL MATHEMATICS
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

1. Attempt **each** of the following :

16

- a) How long will it take any sum of money to double itself at 15% per annum simple interest ?
- b) Find the simple interest of Rs. 15,000 at 4% per annum for 2 years.
- c) Find slope and x intercept of the line $5x - 2y + 10 = 0$.
- d) Find the present value at 9% simple interest of Rs. 2,000 due in 9 months.
- e) If $y = \sin x + x^2 - 3$, then find $\frac{dy}{dx}$.
- f) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 + 2x}{5x - 7}$.
- g) If $f(x) = 7x^3 - x^2 + 3x + 10$, then find $f(-1)$ and $f(1 + h)$.
- h) Find the marginal revenue (MR) function for the total revenue function $TR = 65Q - 3Q^2$.

2. Attempt **any four** of the following :

16

- a) Find the amount and present value of an annuity of Rs. 2,500 per month for 4 years, if money worth 5% compounded monthly.
- b) In what time will Rs. 2,000 amount to Rs. 2,125 at 5% p.a. simple interest ?
- c) Draw the graph of function $f(x) = x^2 + 2$.
- d) Explain the terms Amount and Present value of annuity.

P.T.O.

e) Discuss the continuity of the function $f(x)$ at 2 where

$$\begin{aligned} f(x) &= 3x + 7 \quad \text{if } 1 \leq x < 2 \\ &= 9 - x^2 \quad \text{if } 2 \leq x \leq 3 \end{aligned}$$

f) Find the effective rate r equivalent to the nominal rate 5% compounded quarterly.

3. Attempt **any two** of the following :

16

a) Plot the graph of the curves $y = 2x^2 - 3x$ and $y = -x$. Also find their points of intersection.

b) With usual notation, prove that

$$\text{i) } S_{ni} = \frac{(1+i)^n - 1}{i}$$

$$\text{ii) } a_{ni} = \frac{1 - (1+i)^{-n}}{i}$$

c) Use the $MR = MC$ method to maximize the profit π and check the second order conditions, given $TR = 1400Q - 7.5Q^2$ and $TC = Q^3 - 6Q^2 + 140Q + 750$.

d) Let $f(x) = e^x + \frac{2x - 3}{x^2 + 1}$. Find first, second and third order derivatives of f and also evaluate them at the point $x = -1$.

4. Attempt **any four** of the following :

16

a) Let u and v be differentiable functions of x and $y = uv$, prove that

$$\frac{dy}{dx} = u \cdot \frac{dv}{dx} + \frac{du}{dx} \cdot v$$

b) Check whether the following function is concave or convex at $x = 4$.

$$f(x) = 2x^3 - 4x^2 + x - 5.$$

c) Let $y = x^3 + 2x + 15$. Determine the critical values at which y is optimized and using the second derivative test determine whether there is a relative minimum or relative maximum.

- d) Find average cost (AC) function from the following total cost (TC) function at $Q = 3$, where $TC = 3Q^2 + 7Q + 12$.
- e) Maximize the total revenue function $TR = 100Q - 6Q^2$.
- f) Prove that marginal cost (MC) must equal marginal revenue (MR) at the profit maximizing level of output.

5. Attempt **any two** of the following :

16

- a) If $y = f(x)$ is differentiable at $x = a$, then prove that it is continuous at $x = a$. Is the converse true ? Justify.
- b) i) Find the marginal cost function for the following average cost function

$$AC = 1.5Q + 3 + \frac{12}{Q} .$$

- ii) If $x^2 + 3y^2 - 2xy + x = 4$, find $\frac{dy}{dx}$.

- c) Find the MR functions for each of the following demand functions and evaluate them at $Q = 2$ and $Q = 5$.
 - i) $3P + Q - 15 = 0$ and ii) $Q + 10P = 60$.
- d) i) Check differentiability of the following function f at $x = 0$

$$f(x) = \begin{cases} \frac{1}{x} & \text{if } x \neq 0 \\ 0 & \text{if } x = 0 \end{cases}$$

- ii) Check whether the function $f(x) = 2x^3 - 15x + 11$ is increasing or decreasing at points 1, 2 and 3.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P48

[Total No. of Pages : 3

[4301] - 102

प्रथम वर्ष कला (F.Y. B.A.)

MARATHI

(G-1) : आधुनिक मराठी वाङ्मय

(2008 पॅटर्न) (मराठी)

(नवा अभ्यासक्रम)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- पाठ्यपुस्तके : i) ललितरंग
ii) काव्यकस्तुरी
iii) व्यावहारिक मराठी

- सूचना :- i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 150 शब्दांत लिहा. [10]

- i) व्यक्तिमत्त्व विकासामध्ये महाविद्यालयाचे स्थान स्पष्ट करा.
ii) व्यक्तिमत्त्व ही संज्ञा स्पष्ट करा.
iii) व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी आवश्यक असणारे घटक कोणते ?
iv) कुटुंब या घटकाचे व्यक्तिमत्त्व विकासातील स्थान स्पष्ट करा.

ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 150 शब्दांत लिहा. [10]

- i) श्रवण कौशल्याचे फायदे लिहा.
ii) संभाषण कौशल्य कसे विकसित करावे ते लिहा.
iii) कार्यक्रम संयोजनात 'मनोगत' या घटकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
iv) सूत्रसंचालनासाठी कोणती पूर्वतयारी करावी ?

P.T.O.

- क) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 150 शब्दांत लिहा. [10]
- वर्तमानपत्र या प्रसारमाध्यमाची आवश्यकता स्पष्ट करा.
 - आकाशवाणीसाठी जाहिरातलेखन कसे करावे ?
 - दूरदर्शनवरील बातम्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - वर्तमानपत्रासाठी लेखन करताना कोणती काळजी घ्यावी ?

प्रश्न 2) अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. [5]

- 'ललितरंग' मधील दुर्गा भागवतांच्या लेखाचे नाव लिहा.
- इंदिरा संताचे बालपण कोठे गेले ?
- विंदा करंदीकरांना कोणता सर्वोच्च पुरस्कार मिळाला ?
- पु. ल. देशपांडे यांच्या प्रवासवर्णनपर पुस्तकांची नावे लिहा.
- 'रंगरेषांचे मृगजळ' हा ललितलेख कोणी लिहिला आहे ?
- वन्यप्राण्यांच्या अभ्यासासाठी मारुती चितमपल्ली यांना कोणते अरण्य आदर्श वाटते ?
- 'ललितरंग' मध्ये डॉ. यशवंत मनोहर यांचा कोणता लेख आहे ?

ब) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. [5]

- 'कशासाठी' या कवितेतून वसंत बापटांनी कोणते सत्य सांगितले आहे ?
- आनंद यादवांच्या कवितेतील शेतकरी कशावर प्रेम करणारा आहे ?
- भांडवली व्यवस्थेला सवाल करणारी कोणती कविता वामनदादा कर्डक यांनी लिहिली आहे ?
- 'काव्यकस्तुरी' मधील रजनी परुळेकर यांच्या कोणत्याही दोन कवितांची नावे लिहा.
- इंद्रजीत भालेराव यांनी आपल्या कवितेत भूमीचा मूळ अधिकारी कोणास म्हटले आहे ?
- 'बापूजी' ही कविता कोणी लिहिली आहे ?
- 'काव्यकस्तुरी' ह्या काव्यसंग्रहात कोणकोणत्या कवींच्या कविता समाविष्ट केल्या आहेत ?

- प्रश्न 3) अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 50 शब्दांत लिहा. [5]
- शांता शेळके यांनी तोड्यांचे वर्णन कोणत्या शब्दांत केले आहे ?
 - आनंद यादवांना लाकडी खोक्यात कोणकोणत्या वस्तू आढळल्या ?
- ब) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 50 शब्दांत लिहा. [5]
- 'भीम तुड्या मताचे' या कवितेतून वामनदादा कर्डक यांनी कोणती भावना व्यक्त केली आहे ?
 - 'लई वाटतंय' या कवितेतून आनंद यादव यांनी शेतकरी कुटुंबाचे कोणते दर्शन घडविले आहे ?

- प्रश्न 4) खालीलपैकी 'अ' आणि 'ब' गटातील प्रत्येकी एका प्रश्नाचे उत्तर 150 शब्दांत लिहा. [15]
- अ) i) आऊ चा शिक्षण विषयक दृष्टिकोण लिहा.
- व्यंकटेश माडगूळकरांच्या चित्रकलेचा छंद जोपासण्यास त्यांच्या आईची कशाप्रकारे मदत झाली ?
- ब) i) 'मळ्याची माती' या कवितेतून कवी आनंद यादव यांचे मन मळ्याकडे कसे ओढ घेते ते लिहा.
- वामनदादा कर्डक यांच्या 'फुले' या कवितेचा आशय स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी 'अ' आणि 'ब' गटातील प्रत्येकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
- अ) i) सिसिलिया कार्व्हालो यांनी आजोळच्या कोणत्या आठवणी सांगितल्या आहेत ?
- पाटीची संगत सुटण्याचे कोणकोणते प्रसंग आनंद यादव यांच्यावर आले ?
- ब) i) 'तेव्हा जीवन कळू लागले' ह्या वामनदादा कर्डकांच्या कवितेची मध्यवर्ती संकल्पना स्पष्ट करा.
- वसंत बापटांच्या 'बापूजी' ह्या कवितेची मध्यवर्ती संकल्पना स्पष्ट करा.

P48

[4301] - 102

प्रथम वर्ष कला (F.Y. B.A.)

मराठी

सामान्यस्तर प्रश्नपत्रिका क्र. 1

(G - 1) : व्यावहारिक व उपयोजित मराठी

(पर्यायी अभ्यासक्रम)

(2008 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा.

[20]

i) सारांश लेखन म्हणजे काय ?

ii) वाचनाचे प्रकार कोणते ?

iii) संभाषणाच्या कोणत्याही दोन प्रकारांची नावे लिहा.

iv) लेखन कौशल्य म्हणजे काय ?

v) मुद्रितशोधनाच्या कोणत्याही चार खुणा लिहा.

vi) निबंधाची व्याख्या लिहा.

vii) पुढील कल्पनांचे एकत्रिकरण करून त्यासाठी एक शब्द लिहा.

अ) जमिनीवर बांधलेला किल्ला

ब) डोंगरातून आरपार गेलेला रस्ता

क) नाना प्रकारची सोंगे आणून उपजीविका करणारा

ड) नाटकातील वेशभूषा

viii) पुढील शब्दांचा विग्रह करुन समासांची नावे लिहा.

अ) नापसंत

ब) बरेवाईट

ix) पुढील वाक्य प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

अ) धाय मोकलून रडणे

ब) राबता असणे

x) पुढील इंग्रजी शब्दांसाठी मराठी पारिभाषिक शब्द लिहा.

अ) Agreement

ब) Head quarter

क) Training

ड) Report

xi) तुमच्या मित्राला 'युवागौरव' पुरस्कार मिळाल्याबद्दल त्याचे अभिनंदन करणारा तारेचा मजकूर तयार करा.

xii) पुढील वाक्य शुद्ध करुन लिहा.

मानवी जिजनात मात्रभाषेचे स्थान महत्त्वाचे असते.

xiii) पुढील विषयावर घोषवाक्य तयार करा.

अ) रक्तदान

ब) स्वच्छता

प्रश्न 2) अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 50 शब्दांत लिहा. [5]

- i) सारांशलेखन : एक कौशल्य
- ii) जीवन व्यवहारातील भाषेचे स्थान स्पष्ट करा.

ब) खालील उताप्याचे सारांशलेखन करा. [5]

पडद्यावर चित्र उमटणे ते हालायला, बोलायला लागणे व त्यातून मानवी जीवनातील अनुभव सांगणे हा खरोखरीच माणसाच्या बौद्धिक शोधाचा चमत्कार होता, असे म्हणून सिनेमाबद्दल, पहिल्या भारतीय किंवा मराठी सिनेमाबद्दल, कलावंताबद्दल तुम्हास असलेली माहिती तुम्ही सुरुवातीला सांगू शकाल. हाच चलत चित्रपट दूरदर्शनच्या पडद्यावर येऊन घराघरातील व्यक्तींवर प्रभाव पडायला लागला. त्यामध्ये अनेक सहभागी झाले. सिनेमाचा धंदा जेवढा व्यापक नव्हता, तेवढा व्यापक विस्तार दूरदर्शनच्या धंद्याचा झाला. पण लोकप्रियतेच्या पाठोपाठ या पडद्यावर काळिमा आणणारेही प्रकार वाढत चालले. समाजावर वाईट परिणाम होऊ लागला, चंगळवाद, चैन, छानछोकी, व्यसनीपणा, घातक प्रकार व मादक व्यसने यांनी समाज पोखरून निघाला. याचे चित्रण तुम्हाला करता येईल. नावे यंत्राला नकोत, सिनेमाच्या शोधाला नकोत तर त्यांचा उपयोग करण्यामध्ये माणसाने तारतम्य ठेवावे हा विचार मांडून शेवट करता येईल.

प्रश्न 3) अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर 150 शब्दांपर्यंत संवाद लेखन करा. [10]

- i) एस. टी. आगार प्रमुख आणि विद्यार्थी
- ii) विमाप्रतिनिधी आणि नागरिक

ब) खालील इंग्रजी उताप्याचे मराठीत भाषांतर करा. [10]

School friendship are taken very seriously, for men are social creatures and like to have friends. Our school friends often remain loved and trusted throughout all our life. There is no greater pleasure than to attend a gathering of old pupils of the same school. We remember that James played for the football Eleven, that Bill was our captain at cricket. What a day it was thirty years ago when he made a century against Lancing ! Our heart warm still as we think of that exciting match and how we carried him shoulder - high from the field, bat in hand.

प्रश्न 4) अ) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर 300 शब्दांपर्यंत निबंध लिहा. [15]

i) मतदार जागृती : काळाची गरज

ii) मराठी भाषेची सद्यस्थिती

iii) नकोत या परीक्षा(ललित)

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयाचे 300 शब्दांपर्यंत परीक्षण करा. [15]

i) वाढती महागाई

ii) आजचा दहशतवाद

iii) अंधश्रद्धा निर्मूलन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P54

[Total No. of Pages : 8

[4301] - 111

प्रथम वर्ष कला (F.Y. B.A.)

हिंदी सामान्य स्तर

(G-1) : प्रयोजनमूलक हिंदी (Functional Hindi)

(2008 Pattern) (वैकल्पिक)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 80

सूचनाएँ :- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) प्रश्न के दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) अ) निम्नलिखित अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों में से किन्हीं आठ शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए । [8]

- i) Arrears
- ii) Bond
- iii) Deposit
- iv) From
- v) Grant
- vi) Net loss
- vii) Registrar
- viii) Secretary
- ix) Cheque
- x) Wireless

आ) निम्नलिखित वाक्यों में से किन्हीं छह वाक्यों को मानक वर्तनी के आधार पर शुद्ध करके फिर से लिखिए । [6]

- i) यह मेरा वाला पुस्तक है ।
- ii) हाथी को चार पैर होते हैं ।

P.T.O.

- iii) तुम तुम्हारे घर जाओ ।
 - iv) प्रातः काल सुबह सुहावनी है ।
 - v) खापीकर घर जाना ।
 - vi) चोर के पैरों में हथकड़ियाँ है ।
 - vii) राजू को गरम गाय का दूध दो ।
 - viii) मैं कल आयेगा ।
- इ) निम्नलिखित में से किन्हीं छह गणितीय आँकड़ों तथा चिह्नों को मानक वर्तनी के अनुसार शब्दों में लिखिए । [6]

- i) 5.5
- ii) $5\frac{1}{4}$
- iii) $60 \div 5 = 12$
- iv) $39 + 1 = 40$
- v) $4 \times 4 = 16$
- vi) 60%
- vii) 99
- viii) 19

प्रश्न 2) निम्नलिखित पत्रों में से किन्हीं दो पत्रों के प्रारूप तैयार कीजिए । [10]

- अ) अशोक/आराधना पांडे, राजकोट से उमेश देसाई, नडियाद निवासी मित्र नरेश मेहता को अपने जन्मदिन के अवसर पर उपस्थित रहने का निमंत्रण-पत्र लिखता/लिखती है ।
- ब) राजेश/रजनी पाटिल, कर्वे नगर, पुणे से धर्मेंश/शीला भोसले, शिवाजी नगर, नाशिक को राष्ट्रीय टेबल टेनिस प्रतियोगिता में प्रथम स्थान प्राप्ति पर अभिनंदन/बधाई पत्र लिखता/लिखती है ।
- क) विवेक/विजया राजपूत, महाराणाप्रताप नगर, औरंगाबाद से प्राचार्य, विवेकानंद महाविद्यालय, औरंगाबाद के नाम 'लिपिक-पद' के लिए आवेदन-पत्र लिखता/लिखती है ।
- ड) अजित/अनुजा गाँधी, शास्त्री चौक, सांगली से बसों की अनियमितता के संदर्भ में प्रबंधक, महाराष्ट्र राज्य परिवहन निगम के नाम पत्र लिखता/लिखती है ।

प्रश्न 3) अ) निम्नलिखित परिच्छेद का एक तिहाई शब्दों में सार-लेखन (संक्षेपण) कर उसे उचित शीर्षक दीजिए । [6]

चरित्र को उत्कृष्ट और आदर्श बनाने के लिए यह जरूरी नहीं है कि वह निर्दोष हो । महान से महान पुरुषों में भी कुछ - न - कुछ कमजोरियाँ होती हैं । चरित्र को सजीव बनाने के लिए उसकी कमजोरियों का दिग्दर्शन कराने से कोई हानि नहीं होती, बल्कि ये ही कमजोरियाँ उस चरित्र को मनुष्य बना देती हैं । निर्दोष चरित्र तो देवता हो जाएगा और हम उसे समझ ही न सकेंगे । ऐसे चरित्र का हमारे ऊपर कोई असर नहीं पड़ सकता । हमारे प्राचीन साहित्य पर आदर्शों की छाप लगी हुई है । वह केवल मनोरंजन के लिए न था, उसका उद्देश्य मनोरंजन के साथ-साथ आत्माविष्कार भी था । साहित्यकार का पद इससे कहीं ऊँचा है । वह हमारा पथ - प्रदर्शक होता है । वह हमारे मनुष्यत्व को जगाता है । हममें सद्भावनाओं का संचार करता है, हमारी दृष्टि को फैलाता है । कम - से - कम उसका यही उद्देश्य होना चाहिए । इस मनोरथ को सिद्ध करने के लिए जरूरी है कि उसके चरित्र वास्तविक हो, जो प्रलोभन के आगे सिर न झुकाए, बल्कि उनको परास्त कर दे, ऐसे ही चरित्रों का हम पर प्रभाव पड़ता है ।

आ) निम्नलिखित विषयों में से किसी एक विषय को लेकर कल्पना-विस्तार कीजिए । [6]

- i) मेल में बल है ।
- ii) गया वक्त फिर नहीं आता ।

प्रश्न 4) अ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो विषयों पर विज्ञापन का नमूना तैयार कीजिए । [6]

- i) बाजार में आए नए घड़ी का विज्ञापन ।
- ii) आयुर्वेदिक तेल - मोटापा कम करने के लिए ।
- iii) बाजार में आयी नई बॉलपेन ।
- iv) लॅपटॉप की प्रदर्शनी ।

आ) निम्नलिखित अंग्रेजी अथवा मराठी परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए । [6]

एका अर्थाने संगणक हा मानवी मेंदु प्रमाणे आहे. समजा तुम्हाला बेरीज करायची आहे तर तुम्ही आकड्यांमध्ये पाहाता. तुमचा मेंदु आधीच शिकलेल्या गणित शास्त्रातील क्रिया स्मरतो आणि त्याचा उपयोग करतो. संगणक सुद्धा याच प्रकाराने काम करतो. इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने त्यात स्मरण शक्ति भरलेली असते. तुम्ही गुणाकारा साठी बटन दाबले की गुणाकाराचे विद्युत - चक्र चालू होते. एका सेकंदाच्या आत तुम्हाला परिणाम मिळतो. गणितशास्त्रातील क्रियांच्या जोडीला आपण संगणका मध्ये वेगवेगळ्या प्रकारची माहिती भरू शकतो. अशा प्रकारे संगणका मध्ये माहिती भरणे म्हणजे त्याला निश्चित हेतुंसाठी कार्यरत करणे होय. तुमच्या प्रश्नांची उत्तरे तुम्हाला त्यांत भरलेल्या माहितीच्या आधारे मिळू शकतात.

अथवा

In sense the computer is like human brain. Suppose you want to do a sum you look at the figures. Your brain recalls the mathematical operation, it has already learnt and uses them. The computer also works in the same way. It has a memory built into it electronically. You press the button for multiplication and the multiplication circuits come into play within the fraction of a second. You have the result before you. In addition to mathematical operations we can feed the computer with all kinds of informations. To fit the computer in this way is to programme it for the specific purpose. Now you can get the answers from the computer to your problems based on the programme informations.

प्रश्न 5) अ) निम्नलिखित लघूत्तरी प्रश्नों में से किन्हीं दो के उत्तर लिखिए । [10]

- i) प्रयोजनमूलक हिंदी के कार्यक्षेत्र कौन-कौन से हैं ?
- ii) मानक वर्तनी के स्वरूप को स्पष्ट कीजिए ।
- iii) बैंकिंग क्षेत्र में हिंदी का क्या महत्व है ।
- iv) सार-लेखन अथवा संक्षेपण का स्वरूप स्पष्ट कीजिए ।

आ) निम्नलिखित विषयों में से किन्हीं चार पर टिप्पणियाँ लिखिए । [16]

- i) प्रयोजनमूलक हिंदी का परिचय
- ii) अनुवादक के कर्तव्य
- iii) पत्र-लेखन का स्वरूप
- iv) प्रयोजनमूलक हिंदी और साहित्यिक हिंदी में अंतर
- v) जनसंचार के प्रमुख माध्यम
- vi) कल्पना - विस्तार की प्रक्रिया

Total No. of Questions : 5]

P54

[4301] - 111

प्रथम वर्ष साहित्य (F.Y. B.A.)

HINDI GENERAL - I

हिंदी सामान्य - I

नया पाठ्यक्रम (New Course)

(2008 Pattern)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 80

पाठ्य पुस्तकें : 1) गद्यधारा :

कार्यकारी संपादक : डॉ. सुरेशकुमार जैन

2) काव्य कल्पद्रुम :

कार्यकारी संपादक : डॉ. सुरेशकुमार जैन

सूचनाएँ :

1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाहिने ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) क) निम्नलिखित पारिभाषिक शब्दों में से किन्हीं चार के हिंदी पर्याय लिखिए । [4]

i) Acknowledgement

ii) Category

iii) Entry

iv) Fund

v) Incharge

vi) Witness

ख) निम्नलिखित में से किन्हीं दो शब्दयुग्मों का अर्थ बताकर उनका वाक्य में प्रयोग कीजिए । [4]

i) प्रणाम - प्रमाण

ii) अतुल - अतल

iii) अध्ययन - अध्यापन

iv) प्रवाह - परवाह

P.T.O.

ग) निम्नलिखित में से किन्हीं चार गणितीय आँकड़ों को मानक वर्तनी के अनुसार देवनागरी लिपि में लिखिए । [4]

i) 42

iv) $8 \div 2 = 4$

ii) 90%

v) 50.3

iii) $20 - 8 = 12$

vi) $1/2$

घ) निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर स्ववृत्त (बायोडाटा) तैयार कीजिए । [4]

i) सुनिल/सुनिता सोनवणे गरवारे महाविद्यालय, पुणे में शारीरिक शिक्षण संचालक पद हेतु प्रकाशित विज्ञापन के आलोक में स्ववृत्त तैयार करता/करती हैं ।

ii) सुश्री अनुष्का जोशी विवाह - विज्ञापन के आलोक में स्ववृत्त तैयार करती है ।

च) निम्नलिखित में से किसी एक पर्ची को प्रत्यक्ष भरकर उसका नमूना तैयार कीजिए । [4]

i) 'पंजाब नैशनल बैंक' की निकासी (पैसा निकालना) पर्ची को प्रत्यक्ष भरकर उसका नमूना तैयार कीजिए ।

ii) टेलिफोन प्राप्त करने के लिए प्रबंधक दूरसंचार विभाग के नाम आवश्यक आवेदन पत्र प्रत्यक्ष भरकर उसका नमूना तैयार कीजिए ।

प्रश्न 2) क) निम्नलिखित अवतरणों में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । [5]

i) "यौवन सिर्फ काले बालों का नाम नहीं है । यौवन नवीन भाव, नवीन विचार ग्रहण करने की तत्परता का नाम है, यौवन साहस, उत्साह, निर्भयता और खतरे-भरी जिन्दगी का नाम है ।"

ii) "नए लेखकों में साधना और ईमानदारी भी काफी है । आवश्यकता इस बात की है कि पुराने नयों से सहयोग करें और नए पुरानों से सीखें । नया विचार हर एक अच्छा है, पर सिर के बल चलना अच्छा नहीं है । दूसरी बात यह है कि जो कुछ लिखा जाए वह जनता के समझने के लिए लिखा जाए, नहीं तो परिश्रम व्यर्थ जाता है, जैसे बीज बोने से पहले उनका लक्ष्य समझ लेना चाहिए ।"

ख) निम्नलिखित अवतरणों में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । [5]

i) "एशिया की, यूरोप की, अमरीका की
गालियों की धूप एक ।

कष्ट - दुःख संताप की,

चेहरों पर पड़ी हुई झुर्रियों का रूप एक !"

ii) "इस नदी की धार में ठंडी हवा आती तो है,
नाव जर्जर ही सही, लहरों से टकराती तो है ।"

प्रश्न 3) क) निम्नलिखित में से किसी एक परिच्छेद का एक तिहाई सार-लेखन कीजिए । [5]

i) भारतीय कला के इतिहास पर दृष्टि डालते हैं, तो हमें एक बात स्पष्ट रूप में दिखाई देती है कि इसके पीछे एक पूरा दर्शन है, जो भारतीय संस्कृति से प्रभावित है । इस जीवन दर्शन की अभिव्यक्ति हमारे देश की कला में खुलकर हुई है । वह जीवन दर्शन क्या है, सूत्र रूप में यह जीवन दर्शन तीन बातों पर आधारित है - सत्य, शिव और सुंदर । सत्य, शिव और सुंदर को यदि भारतीय कला का आदर्श मानें तो अतिशयोक्ति न होगी । भारतीय कला के प्रेरणा स्रोत हमें भारत की सुरम्य प्रवृत्ति, धन-धान्यपूर्ण समृद्ध जीवन एवं आध्यात्मिक चेतना के विकास में मिलते हैं । बुद्धि के साथ हमारा देश भावना को भी महत्व देता आया है । यही कारण है कि प्राचीन भारतीय साहित्य में जहाँ जीवन और जगत् का गहन चिंतन और विश्लेषण मिलता है, वही मानव मन की कोमल भावनाओं को भी सुंदर अभिव्यक्ति मिली है ।

ii) मानव एक सामाजिक प्राणी है । अतः समाज में रहकर ही वह अपने व्यक्तित्व का सर्वतोमुखी विकास कर सकता है । मानव समाज की इकाई है, इसलिए उसके मंगल कृत्य समाज के ऊपर नहीं है । एक आदर्श नागरिक हमेशा परोपकार करने के लिए उद्यत रहता है । उसे किसी दूसरे व्यक्ति का हित करने के लिए कहने की आवश्यकता नहीं पड़ती । जब भी कोई ऐसी स्थिति उत्पन्न हो जाती है कि उसका समाज संकटों से घिर जाता है, तो वह अपने निजी मंगल की बात को विस्मृत कर अपने समाज के वास्ते अपना सबकुछ समर्पित करने को तैयार हो जाता है । सामाजिक प्रगति एवं विकास के लिए यह अत्यावश्यक और अनिवार्य है कि मनुष्य निजी स्वार्थ को सर्वथा भूल जाए तथा अपने समाज की सेवा एवं मंगल कार्य में प्रवृत्त हो जाए । असहायों और दीन-निर्धनों के प्रति करुणा की भावना, दुःखी लोगों के प्रति सहानुभूति का भाव, सहयोग और कर्तव्य पालन का आचरण ये सब गुण और विशेषताएँ एक आदर्श नागरिक के महत्व को व्यक्त करती हैं ।

ख) निम्नलिखित मुहावरों में से किन्हीं पाँच मुहावरों का वाक्य में प्रयोग कीजिए । [5]

i) अंग-अंग ढीला हो जाना ।

ii) कुत्ते की मौत मरना ।

iii) चुल्लूभर पानी में डूब मरना ।

iv) टस-से-मस न होना ।

v) तू-तू मैं-मैं होना ।

vi) दुम दबाकर भागना ।

vii) नौ-दो ग्यारह होना ।

प्रश्न 4) क) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए । [15]

- i) रक्खे पहलवान ने चिरागदीन और उसके परिवार को कैसे मार डाला ? क्यों ?
- ii) 'दो कलाकार' कहानी में लेखिका मन्नू भंडारी के अनुसार सच्चा कलाकार कौन है ?
- iii) साही को मारने के चक्र में लेखक अमृतराय के बड़े भाई साहब की क्या दुर्गति हुई ?
- iv) 'समानांतर रेखाएँ' एकांकी का आशय स्पष्ट कीजिए ।
- v) हरिया काका ने बच्चों को जन्मदिन पर क्या उपहार दिया ? क्यों ?

ख) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए । [15]

- i) यशोधरा को अपने पति से क्या शिकायत है ? 'सखि, वे मुझसे कहकर जाते' कविता के आधार पर स्पष्ट कीजिए ।
- ii) 'बीते दिन कब आनेवाले' ऐसा कवि बच्चनजी क्यों कहते हैं ?
- iii) कवि के अनुसार प्रतिभा कहाँ रहती है ?
- iv) 'श्रद्धांजलि' कविता में कवयित्री यशोदा राजा ने राजनीतिक पाखंड पर किस प्रकार व्यंग्य किया है ?
- v) किसान बादलों को आने की प्रार्थना क्यों करता है ? 'धानों का गीत' कविता के आधारपर स्पष्ट कीजिए ।

प्रश्न 5) निम्नलिखित विषयों में से किसी एक विषय पर निबंध लिखिए । [10]

- i) बढ़ती महंगाई ।
- ii) विद्यार्थी और अनुशासन ।
- iii) हिंदी और राष्ट्रीय एकात्मता ।

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P60

[Total No. of Pages : 8

[4301] - 117
F.Y. B.A.
ECONOMICS
G -1 : Indian Economy
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each (any two) **[10]**

- i) Concept of per-capita income.
- ii) Sex Ratio
- iii) Concept of Information Technology (I.T.)
- iv) Explain the concept of 'Agricultural Productivity'.

Q2) Write notes in 100 words each (any four) **[20]**

- i) Developed and Less Developed Economy.
- ii) Explain the concept of Gross National Product (GNP).
- iii) Quality of population.
- iv) Multinational companies.
- v) Importants of Economic Planning in India.
- vi) Progress of Co-operative Movement in Maharashtra.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200-250 words each (any three) **[30]**

- i) Explain the characteristics of Indian Economy.
- ii) State the causes of suicide of Farmers.
- iii) State the strategic planning in 11th plan.
- iv) Explain the importance of Industrialization.
- v) Explain the changing Cropping Pattern in Maharashtra.

Q4) Answer the following questions in 500 words each. (any one) **[20]**

- i) Explain the sources of Agricultural Finance in India.
- ii) Explain the causes and measures of Industrial Disputes.

Total No. of Questions : 4]

P60

[4301] - 117

F.Y. B.A.

अर्थशास्त्र

G -1 : भारतीय अर्थव्यवस्था

(2008 पॅटर्न)

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शावितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) दरडोई उत्पन्नाची संकल्पना.
- ii) 'स्त्री-पुरुष प्रमाण'.
- iii) माहिती तंत्रज्ञान संकल्पना.
- iv) 'शेती उत्पादकता' संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- i) 'विकसित' आणि 'अल्पविकसित अर्थव्यवस्था'.
- ii) 'स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन' (GNP) संकल्पना स्पष्ट करा.
- iii) लोकसंख्येची गुणवत्ता.
- iv) बहुराष्ट्रीय कंपन्या.
- v) भारतातील आर्थिक नियोजनाचे महत्व.
- vi) महाराष्ट्रातील सहकार चळवळीची प्रगती.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) भारतीय अर्थ व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ii) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येची कारणे सांगा.
- iii) 11 व्या योजनेतील नियोजनीतीलडावपेच सांगा.
- iv) औद्योगिककरणाचे महत्व स्पष्ट करा.
- v) महाराष्ट्रातील बदलती पीक रचना स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) [20]

- i) भारतातील कृषीकर्ज पुरवठ्याचे मार्ग स्पष्ट करा.
- ii) औद्योगिक कलहाची कारणे आणि उपाययोजना स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

P60

[4301] - 117

F.Y. B.A.

ECONOMICS

G -1 : Agricultural Economics

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each (any two) **[10]**

- i) State the causes of famine.
- ii) Explain the live Stock Management.
- iii) State the concept of Agricultural price.
- iv) State the Scope of Self help Group.

Q2) Write notes in 100 words each (any four) **[20]**

- i) Place of Agriculture in Indian Economy.
- ii) Green Revolution.
- iii) Bio Technology.
- iv) Drip Irrigation.
- v) Employment Guaranty Scheme.
- vi) Contract Farming.

Q3) Answer the following questions in 200-250 words each (any three) **[30]**

- i) Explain the scope of Agricultural Economics.
- ii) Explain the ways for improving crop productivity.
- iii) State the advantages and disadvantages of Irrigation methods.
- iv) Explain the types of Agricultural labour.
- v) State the issue of Agricultural price setting.

Q4) Answer the following questions in 500 words each (any one) **[20]**

- i) Explain the problems of Agricultural marketing and State remedies.
- ii) State the advantages and disadvantages of World Trade Organization on Indian Agriculture.

Total No. of Questions : 4]

P60

[4301] - 117

F.Y. B.A.

अर्थशास्त्र

G -1 : कृषी अर्थशास्त्र

(2008 पॅटर्न)

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) दुष्काळाची कारणे सांगा.
- ii) पशुव्यवस्थापन स्पष्ट करा.
- iii) शेतमाल किंमत संकल्पना सांगा.
- iv) स्वयं सहाय्यता समूहाची व्याक्ती सांगा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा (कोणतेही चार) [20]

- i) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे स्थान
- ii) हरितक्रांती
- iii) जैव तंत्रज्ञान
- iv) ठिंबक सिंचन
- v) रोजगार हमी योजना
- vi) करार शेती

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) कृषी अर्थशास्त्राची व्याक्ती स्पष्ट करा.
- ii) भारतातील पीक उत्पादकता वाढविण्याचे मार्ग स्पष्ट करा.
- iii) जलसिंचन पद्धतीचे गुणदोष सांगा.
- iv) शेतमजुराचे प्रकार स्पष्ट करा.
- v) शेतमाल किंमत निर्धारणाची साधने सांगा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) शेतमाल विक्री व्यवस्थेतील समस्या स्पष्ट करा आणि उपाय सांगा.
- ii) जागतिक व्यापार संघटनेचे भारतीय शेतीच्या संदर्भातील कायदेनोटे सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P61

[Total No. of Pages : 8

[4301] - 118

F.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

**Government and politics of Maharashtra
(2008 Patern)**

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any two questions (in 50 words)

[10]

- i) Shetkari Kamgar Paksha.
- ii) Function of Gramsabha.
- iii) Shivsena.
- iv) Regional Development Council

Q2) Attempt any four questions (in 100 words)

[20]

- i) Function of State Election Commission.
- ii) Give review of political development of Shivsena.
- iii) Republic an Party of India.
- iv) Right to Information.
- v) National Congress Party.
- vi) Bahujan Mahasangh

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (in 250 words).

[30]

- i) Function of Maharashtra Vikas Andolan.
- ii) Dr. Babasaheb Ambedkar & Dalit Movement.
- iii) Importance of 1989's Lok Sabha election.
- iv) Give reasons Backwardness of Vidarbha.
- v) 1995's Vidhan Sabha election.

Q4) Attempt any one question (in 500 words each).

[20]

- i) Reasons of Backwardness of Marathwada.
- ii) Critique of B. J. P.

Total No. of Questions : 4]

P61

[4301] - 118

F.Y. B.A.

राज्यशास्त्र

G -1 : महाराष्ट्राचे शासन आणि राजकारण

(2008 पॅटर्न)

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) [10]

- i) शेतकरी कामगार पक्ष
- ii) ग्रामसभेची कार्ये
- iii) शिवसेना
- iv) प्रादेशिक विकास मंडळ

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दात) [20]

- i) राज्य निवडणूक आयोगाचे कार्य
- ii) शिवसेनेच्या राजकिय विकासाचा आढावा घ्या.
- iii) रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया [R.P.I.]
- iv) माहितीचा अधिकार
- v) राष्ट्रवादी काँग्रेस
- vi) बहुजन महासंघ

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) [30]

- i) मराठवाडा विकास आंदोलनाचे कार्य स्पष्ट करा.
- ii) डॉ. आंबेडकरांच्या नेतृत्वाखालील दलित चळवळ.
- iii) 1989 च्या लोकसभा निवडलकीचे महत्त्व.
- iv) विदर्भाच्या भागासलेपणाची कारणे.
- v) 1995 ची विधानसभा निवडणूक.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 500 शब्दात) [20]

- i) मराठवाड्याच्या मात्रासलेपणाची कारणे स्पष्ट करा.
- ii) भारतीय जनता पार्टीचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.

Total No. of Questions : 4]

P61

[4301] - 118

F.Y. B.A.

POLITICS (Political Science)

Social and Political Movement in Modern Maharashtra

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any two questions (in 50 words)

[10]

- i) Abolition of Devdasipratha.
- ii) "Mahad - Satyagraha"
- iii) Karntisinha Nana Patil and non-brahmin movement.
- iv) Problem of Self-Respect and Adivasi movement.

Q2) Attempt any four questions (in 100 words)

[20]

- i) Mahatma phule and women's upliftment movement in 19th century.
- ii) Creatures of Sanyukt Maharashtra movement.
- iii) Bahujan Mahasangh : Post Ambedkar dalit movement.
- iv) Importance of Non-Brahmin movement.
- v) Problems of organized sector workers.
- vi) India v/s Bharat

Q3) Attempt any three questions (in 250 words).

[30]

- i) Write a essay on Building construction workers and house workers.
- ii) Importance and role of landless lebourers movement.
- iii) What is women's movement ? Write a short note on Patriarchy.
- iv) Sanyukta Maharashtra movement and integration of Marathi Speaking areas.
- v) Explain the issues of remunerative prices for agricultural product.

Q4) Attempt any one question (in 500 words each).

[20]

- i) Give reviwie of Non-Brahmin movement.
- ii) Write a essay on Sanyukt - Maharashtra.

Total No. of Questions : 4]

P61

[4301] - 118

F.Y. B.A.

राज्यशास्त्र

G -1 : आधुनिक महाराष्ट्रातील सामाजिक व राजकीय चळवळी

(2008 पॅटर्न)

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) [10]

- i) देवदासी प्रथा निर्मूलन
- ii) महाडचा सत्याग्रह
- iii) क्रांतिसिंह नाना पाटील आणि ब्राह्मणेतर चळवळ
- iv) आत्म सन्मानाचा प्रश्न आणि आदिवासी चळवळ

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दात) [20]

- i) म. फुले आणि 19 व्या शतकातील स्त्री-सुधारणेची चळवळ.
- ii) संयुक्त महाराष्ट्राचे शिल्पकार
- iii) बहुजन महासंघ : आंबेडकरोत्तर दलित चळवळ
- iv) ब्राह्मणेतर चळवळीचे महत्व
- v) संघटित क्षेत्रातील कामगारांचे प्रश्न
- vi) इंडिया विरुद्ध भारत

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) [30]

- i) बांधकाम मजूर आणि घरेलू कामगार यांच्या प्रश्नावर निबंध लिहा.
- ii) भूमिहिन मजूरांच्या चळवळीचे महत्व व भूमिका.
- iii) स्त्री-चळवळ म्हणजे काय ? पितृसत्ता यावर टीप लिहा.
- iv) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ आणि मराठी भाषिक प्रांत.
- v) शेतीमालाच्या रास्त भावाचा प्रश्न विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (प्रत्येकी 500 शब्दात) [20]

- i) ब्राह्मणेतर चळवळीचा आढावा घ्या.
- ii) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीवर निबंध लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P62

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 119

F.Y. B.A.

HISTORY

G -1 : World After World War-I (1918-1992)

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Instruction to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in **50** words each. (any two) : **[10]**

- i) Impralism.
- ii) Apartheid.
- iii) Feminism.
- iv) Pollution.

Q2) Write short notes in **100** words each. (any four) : **[20]**

- i) Paris peace conference.
- ii) Humanist achievements of the League of Nation.
- iii) O.P.E.C.
- iv) Third World.
- v) New Economic Policy of Lenin.
- vi) Economic Liberalization.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in **250** words each. (any three) : **[30]**

- i) Explain the provisions of treaty of versailles.
- ii) Explain the principle of Nazism.
- iii) Give an account of Stalin's Five year plan.
- iv) Explain the USA foreign policy after the second world war.
- v) What is Environment ? Discuss environmental problems.

Q4) Answer the following question in **500** words (any one) : **[20]**

- i) Explain the causes and consequences of the Second World War.
- ii) Explain the concept of Non-Alignment movement, describe its nature.

Total No. of Questions : 4]

P62

[4301] - 119

प्रथम वर्ष कला (F.Y. B.A.)

इतिहास

G -1 : World After World War-I (1918-1992)

(2008 Pattern)

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-
-

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) साम्राज्यवाद
- ii) वर्णद्वेष
- iii) स्त्रीवाद
- iv) प्रदुषण

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) पॅरिस शांतता परिषद.
- ii) राष्ट्र संघाची मानवतावादी कार्ये.
- iii) ओपेक [O.P.E.C.]
- iv) तिसरे जग.
- v) लेनिनचे नवीन आर्थिक धोरण [NEP]
- vi) आर्थिक उदारीकरण.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) व्हर्सायच्या तहातील तरतुदी स्पष्ट करा.
- ii) नाझीवादाची तत्वे स्पष्ट करा.
- iii) स्टॅलिनच्या पंचवार्षिक योजनांचा आढावा घ्या.
- iv) दुसऱ्या जागतिक महायुद्धानंतरचे अमेरिकेचे परराष्ट्र धोरण स्पष्ट करा.
- v) पर्यावरण म्हणजे काय ? पर्यावरणाच्या समस्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) दुसऱ्या जागतिक महायुद्धाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
- ii) 'अलिप्ततावादी चछवळ' ही संकल्पना स्पष्ट करून, तीचे स्वरूप विशद करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P65

[Total No. of Pages : 1

[4301] - 122

F.Y. B.A.

MUSIC

पदवी कला प्रथम वर्ष संगीत सामान्य जी - 1

तबला

(२००८ पॅटर्न)

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे]

[एकूण गुण : 20

सूचना :- 1) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) अनिवार्य प्रश्न एक अधिक उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

प्रश्न 1) झपताल किंवा तीनताल यापैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून टाळी-काल पद्धतीने ताल लेखन करा. [5]

प्रश्न 2) खालील पैकी कोणत्याही पाच व्याख्या लिहा. [5]

i) नाद ii) लय iii) टाळी (ताली) iv) मात्रा v) दुगून
vi) (खाली) काल vii) सम viii) स्वर

प्रश्न 3) खालील पैकी कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. [5]

i) आवर्तन ii) ठेका
iii) पलटा iv) कायदा

प्रश्न 4) खालील पैकी कोणत्याही एका विषयावर विस्ताराने लिहा. [5]

i) तबल्यावर वाजणारे प्रमुख वर्ण
ii) पं. भातखंडे पद्धतीची ताल-लिपी

प्रश्न 5) तुमच्या आवडत्या तबलावादकाचे जीवन चरित्र लिहा. [5]

P65

[4301] - 122

F.Y. B.A.

MUSIC

पदवी कला प्रथम वर्ष संगीत सामान्य जी - 1

राग संगीत गायन

(२००८ पॅटर्न)

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे]

[एकूण गुण : 20

- सूचना :- 1) या संचातील रागसंगीत गायन, सतार किंवा तबला यापैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा.
- 2) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.
- 3) अनिवार्य प्रश्न एक अधिक उर्वरित प्रश्नापैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

-
- प्रश्न 1) या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची मध्य लय बंदीश स्वर लिपिबद्ध करा. [5]
- प्रश्न 2) कल्याण किंवा भैरव या पैकी कोणत्याही एका रागाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती आरोह अवरोह पकड यासह लिहा. [5]
- प्रश्न 3) झपताल किंवा तीनताल या पैकी कोणत्याही एका तालाचे टाळी काल पद्धतीने लेखन करा. [5]
- प्रश्न 4) खालील पैकी कोणत्याही पाच व्याख्या लिहा. [5]
- i) कोमल स्वर ii) खंड iii) लय iv) आलाप
v) अचल स्वर vi) कणस्वर vii) तान viii) तीव्र स्वर
- प्रश्न 5) खालील पैकी कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. [5]
- i) नादाचे गुणधर्म ii) रागाची पकड iii) शुद्ध विकृत स्वर
iv) राग जाती v) सप्तक
- प्रश्न 6) खालील पैकी कोणत्याही एका संगीतज्ञाचे जीवन चरित्र लिहा. [5]
- i) पं. विष्णू नारायण भातखंडे ii) पं. रविशंकर
iii) गायनाचार्य भास्करबुवा बखले
- प्रश्न 7) खालील पैकी कोणत्याही एक विषयावर विस्ताराने लिहा. [5]
- i) जीवनात संगीताचे स्थान ii) लोक संगीत
iii) संगीत आणि अन्य कला

P65

[4301] - 122

F.Y. B.A.

MUSIC

पदवी कला प्रथम वर्ष संगीत सामान्य जी - 1

सतार

(२००८ पॅटर्न)

वेळ : 1 तास 30 मिनिटे]

[एकूण गुण : 20

सूचना :- 1) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) अनिवार्य प्रश्न एक अधिक उर्वरित प्रश्नापैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

प्रश्न 1) या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची मध्य-लय गत स्वर-लिपीबद्ध करा. [5]

प्रश्न 2) कल्याण किंवा देस (देश) या पैकी कोणत्याही एका रागाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती आरोह-अवरोह-पकड यासह लिहा. [5]

प्रश्न 3) रुपक किंवा एकताल या पैकी कोणत्याही एका तालाचे टाळी - काल पद्धतीने लेखन करा. [5]

प्रश्न 4) खालील पैकी कोणत्याही पाच व्याख्या लिहा. [5]

i) चल स्वर ii) आरोह iii) मींड iv) आवर्तन
v) अचल स्वर vi) खंड vii) सम viii) वर्ज्य स्वर

प्रश्न 5) खालील पैकी कोणत्याही दोन वर टीपा लिहा. [5]

i) जोड ii) रागाची पकड
iii) वादी-संवादी स्वर iv) अनुलोम - विलोम

प्रश्न 6) खालील पैकी कोणत्याही एका विषयावर विस्ताराने लिहा. [5]

i) सतारीतील वादन प्रकार
ii) माझा आवडता कलाकार
iii) स्वरलेखन पद्धती

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P66

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 123

F.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

G - 1 : Indian Administration

(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Instruction to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in **50** words each. (any two) : **[10]**

- i) State any four reforms introduced by the government of India Act, 1935.
- ii) Role of Chief-Minister.
- iii) Emergency Powers of President of India.
- iv) Objectives of National Development Council.

Q2) Write the notes in **100** words each. (any four) : **[20]**

- i) Functions of cabinet secretariat.
- ii) Functions of Ministry of Defence.
- iii) Finance Commission.
- iv) Frame work of supreme court.
- v) Composition of Vidhan Sabha.
- vi) Mayor.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200 - 250 words each. (any three) : **[30]**

- i) State the features of Indian Administration.
- ii) Explain the structure, powers and functions of Lok Sabha.
- iii) Explain the organisation, and functions of Zilla Parishad.
- iv) State the functions of District Collector.
- v) Legislative relation between center and state.

Q4) Answer the following questions in 500 words each (any one) : **[20]**

- i) Explain the, powers and functions of the President of India.
- ii) State the composition, powers and functions of supreme court.

Total No. of Questions : 4]

P66

[4301] - 123

F.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

G - 1 : Indian Administration

(2008 पॅटर्न)

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शक आहेत.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) भारत सरकारच्या 1935 च्या कायद्याने केलेल्या कोणत्याही चार सुधारणा सांगा.
- ii) मुख्यमंत्र्याची भूमिका
- iii) राष्ट्रपतीचे अणिबाणी विषयी अधिकार
- iv) राष्ट्रीय विकास परिषदेची उद्दिष्टे.

प्रश्न 2) टिपा लिहा. 100 शब्दात (कोणत्याही चार) [20]

- i) कॅबिनेट सचिवालयाची कार्ये.
- ii) संरक्षण मंत्रालयाची कार्ये
- iii) वित्त आयोग
- iv) सर्वोच्च न्यायालयाची रचना.
- v) विधानसभेची रचना
- vi) महापौर

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 200-250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

[30]

- i) भारतीय प्रशासनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ii) लोकसभेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- iii) जिल्हा परिषदेची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.
- iv) जिल्हाधिकाऱ्याचे कार्ये सांगा.
- v) केंद्र-राज्य यांचे वैधानिक संबंध.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची 500 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

[20]

- i) भारताच्या राष्ट्रपतीचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- ii) सर्वोच्च न्यायालयाची रचना, अधिकार व कार्ये सांगा.

[4301] – 138

Seat No.	
-------------	--

F.Y. B.A. Examination, 2013
MG – I : ALGEBRA AND GEOMETRY

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

1. Attempt **each** of the following :

16

- a) Define power set of a set. Find power set of the set $A = \{a, b, c\}$.
- b) If $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ and $g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ are defined by $f(x) = 2x$ and $g(x) = x^2 - 1$, find the formula for $g \circ f$.
- c) Find the principal argument of $(2 + 2i)$.
- d) Find $\phi(218)$.
- e) Find direction cosines of the normal to the plane $2x - 3y + z = 4$.
- f) Prove that $2|a(a + 1)$ for any integer a .
- g) Find the centre of the conic $x^2 + 2y^2 + 2x - 3y + 5 = 0$.
- h) Find the rank of the matrix $\begin{bmatrix} a & a \\ 2a & 2a \end{bmatrix}$ where $a \neq 0$.

2. Attempt **any four** of the following :

16

- a) Prove that any two equivalence classes are either identical or disjoint.
- b) Show that the integers 65 and 21 are relatively prime and find the values of x and y such that $65x + 21y = 1$.
- c) For non-zero complex numbers z and w , prove that $\left| \frac{z}{w} \right| = \frac{|z|}{|w|}$ and

$$\arg\left(\frac{z}{w}\right) = \arg z - \arg w .$$

P.T.O.

- d) Write multiplication table for Z_8 .
- e) Find the quotient and remainder when $3x^5 - 8x^4 + 3x^2 - 7x + 11$ is divided by $x + 3$.
- f) Find the remainder when 5^{215} is divided by 14.

3. Attempt **any two** of the following :

16

- a) State and prove Division Algorithm for integers.
- b) i) In Z_{10} , calculate $(\bar{6} + \bar{8}) \cdot \bar{3}^{-1}$ and $\bar{5} \cdot \bar{7}^2$.
- ii) Let R be a relation on Z defined by $R = \{ (a, b) \in Z \times Z : 3 \text{ divides } (a - b) \}$. Show that R is an equivalence relation.
- c) i) If a, b, c are non-zero integers such that $a|bc$ with $(a, b) = 1$, then prove that $a | c$.
- ii) State and prove Fermat's theorem.
- d) i) By using De Moivre's theorem prove that
- $$\sin^5 \theta = \frac{1}{16} (\sin 5\theta - 5 \sin 3\theta + 10 \sin \theta).$$
- ii) Find the monic polynomial equation of least degree and with integer coefficients having roots 2 , $5 + \sqrt{2}$ and $-3i$.

4. Attempt **any four** of the following :

16

- a) Shift the origin to a suitable point so that the equation $y^2 - 6x - 4y - 1 = 0$ will be in the form $y^2 = 4ax$. State the value of a.
- b) Derive the rotation formulae when the XY plane is rotated through an angle θ about the origin.
- c) Find the equation of the plane passing through the points P (1, 1, 2), Q(1, 0, 1) and R (0, 1, 3).
- d) Find direction cosines of the straight lines which satisfy the relations $2l + m - 2n = 0$, $mn + 2nl = 0$.

e) Solve the following system of equations by Gauss-Elimination method.

$$x + y - 2z = 3$$

$$2y + 3z = 1$$

$$x - 2y + z = 0$$

f) Find the equation of the tangent plane to the sphere $x^2 + y^2 + z^2 + 2gx + 2fy + c = 0$ at the point (x_0, y_0, z_0) .

5. Attempt **any two** of the following :

16

a) Discuss the nature of the following conic and reduce it into standard form. Also find the centre, if it exists : $9x^2 + 16y^2 - 54x + 64y + 1 = 0$.

b) i) Find the distance between two parallel planes $x - 2y + 3z - 4 = 0$ and $3x - 6y + 9z - 11 = 0$.

ii) Find the radius of the circle $x^2 + y^2 + z^2 - 4x + 6z - 3 = 0$, $x + 2y - 2z - 17 = 0$.

c) Define shortest distance between two skew lines. Find the shortest distance between the following skew lines :

$$\frac{x-3}{3} = \frac{y}{3} = \frac{z-3}{6} \text{ and } \frac{x+1}{2} = \frac{y+7}{2} = \frac{z-6}{4}.$$

d) Examine the consistency of the following system of equations. If the system is consistent, find any one its solutions.

$$x_1 - 2x_2 + x_3 + 2x_4 = 1$$

$$x_1 + x_2 - x_3 + x_4 = 2$$

$$x_1 + x_2 - 5x_3 - x_4 = 3.$$

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P78

[Total No. of Pages : 7

[4301] - 140

F.Y. B.A.

LOGIC & PRINCIPLES OF REASONING

**G-1: Introduction to Logic and Principles of Reasoning
(2008 Pattern)**

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain briefly any two of the following :

[10]

- i) Proposition and sentence.
- ii) Figure and Mood of Syllogism.
- iii) Strong and weak disjunction.
- iv) Contingent Statement form.

Q2) Write short notes on any four of the following :

[20]

- i) Simple Conversion.
- ii) Deduction.
- iii) Obversion.
- iv) Simple and compound Proposition.
- v) Indirect Deductive Proof.
- vi) Truth functionally compound Proposition.

Q3) Answer any three of the following :

[30]

- i) Convert and obvert the following proposition.
- A) All diamonds are Precious.
 - B) No ant is lazy.
 - C) Some books are Valuable.
 - D) Some trees are green.
 - E) Not all lecturers are researchers.
- ii) Explain the concept of distribution of terms and write which terms are distributed in negative Propositions ?
- iii) Determine, whether the following statement forms are tautologous, contradictory or contingent, with the help of truth table method or shorter truth-table-method. (Any Four)
- A) $(J \supset K) \equiv (\sim K \supset \sim J)$
 - B) $(\sim R \supset S) \supset (R \cdot S)$
 - C) $(M \vee N) \equiv (\sim M \cdot \sim N)$
 - D) $p \cdot q \cdot r \cdot \sim r$
 - E) $(A \cdot B) \equiv (A \vee B)$
- iv) Give direct deductive proof of any two of the following arguments.
- A) 1) $(H \vee I) \supset [J \cdot (K \cdot L)]$
2) $I / \therefore J \cdot K$
 - B) 1) $(D \vee \sim E) \supset F$
2) $\sim (E \vee F) / \therefore \sim D$
 - C) 1) $(A \supset B) \vee C$
2) $\sim C \cdot \sim B / \therefore A$
 - D) 1) $(J \vee K) \supset \sim L$
2) $L / \therefore \sim J$

- v) Symbolize the following propositions using the symbols given in bracket.
- A) Madhuri is not writing and reading as well. (W, R)
- B) Either the patient is alive or dead . (A, D)
- C) India is not aggressive. (I)
- D) It was very cold, however they went for walking (C,W)
- E) If you write correct answers then and then only you will get full marks. (A, M)

Q4) Answer any one of the following [20]

- i) Explain with illustrations any four Logical fallacies you have studied.

OR

Explain the nature of Logic and its scope.

- ii) a) Distinguish between truth and validity.
 b) Demonstrate the invalidity of any three of the following arguments.

$$\begin{array}{l}
 1) \quad M \supset (N \vee O) \\
 \quad \quad N \supset (P \vee q) \\
 \quad \quad q \supset R \\
 \quad \quad \sim (R \vee P) \\
 \hline
 \therefore \sim M
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 2) \quad S \supset (T \supset U) \\
 \quad \quad S \cdot \sim U \\
 \hline
 \therefore \sim U \supset W
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 3) \quad B \supset A \\
 \quad \quad \sim C \supset \sim \sim A \\
 \hline
 \therefore B \supset C
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 4) \quad \sim (E \cdot F) \\
 \quad \quad (\sim E \cdot \sim F) \supset (G \cdot H) \\
 \quad \quad H \supset G \\
 \hline
 \therefore G
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 5) \quad I \vee \sim J \\
 \quad \quad \sim(\sim K \cdot L) \\
 \quad \quad \sim(\sim I \cdot \sim L) \\
 \hline
 \therefore \sim J \supset K
 \end{array}$$

Total No. of Questions : 4]

P 78

[4301] - 140

F.Y. B.A.

LOGIC AND PRINCIPLES OF REASONING

G-1: Introduction to Logic and Principles of Reasoning

मराठी रूपांतर

(२००८ पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही दोन थोडक्यात स्पष्ट करा.

[10]

- i) वाक्य व विधान.
- ii) संविधानाची आकृती व त्याचा प्रकार .
- iii) सबल व निर्बल विकल्प.
- iv) नैमित्तिकतया सत्य विधानबंध.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार वर संक्षिप्त टिपा लिहा.

[20]

- i) सरल परिवर्तन
- ii) निगमन
- iii) प्रतिवर्तन
- iv) साधे व संयुक्त विधान
- v) अप्रत्यक्ष नैगमनिक सिध्दता
- vi) सत्यता फलनात्मक असलेले विधान

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[30]

- i) खालील विधानांचे परिवर्तन व प्रतिवर्तन करा.
 - a) सर्व हिरे किंमती असतात.
 - b) एकही मुंगी आळशी नसते.
 - c) काही पुस्तके किंमती असतात.
 - d) काही झाडे हिरवी नसतात.
 - e) सर्वच व्याख्याने संशोधक नसतात.
- ii) पदवितरिता / पदव्याप्ती संकल्पना स्पष्ट करून नास्तिवाची विधानातील कोणती पदे व्याप्त असतात ते सांगा.
- iii) सत्यता कोष्टक किंवा लघुसत्यता कोष्टक निर्णय पध्दतीच्या आधारे खालील विधानबंध सर्वतःसत्य, सर्वतः असत्य किंवा नैमित्तिक तथा सत्यासत्य आहेत, ते ठरवा. (कोणतेही चार)
 - a) $(J \supset K) \equiv (\sim K \supset \sim J)$
 - b) $(\sim R \supset S) \supset (R.S)$
 - c) $(M \vee N) \equiv (\sim M \cdot \sim N)$
 - d) $p.q.r \sim r$
 - e) $(A.B) \equiv (A \vee B)$
- iv) खालीलपैकी कोणत्याही दोन युक्तिवादांची प्रत्यक्ष नैगमनिक सिध्दता द्या.
 - a) 1) $(H \vee I) \supset [J. (K.L)]$
2) $I / \therefore JK$

- b) 1) $(D \vee \sim E) \supset F$
 2) $\sim (E \vee F) / \therefore \sim D$
- c) 1) $(A \supset B) \vee C$
 2) $\sim C \cdot \sim B / \therefore A$
- d) 1) $(J \vee K) \supset \sim L$
 2) $L / \therefore \sim J$

v) कंसात दिलेल्या चिन्हांचा उपयोग करून खालील विधाने चिन्हांकित करा.

- a) माधुरी लिहितही नाही आणि वाचतही नाही. (W , R)
 b) एकतर रूग्ण जिवंत असेल किंवा मृत (A , D)
 c) भारत आक्रमक नाही हे खरे नाही (I)
 d) खूप थंडी होती, परंतु ते फिरावयास गेले (C, W)
 e) ज़र तुम्ही अचूक उत्तरे लिहिली तर व तर च तुला पूर्ण गुण मिळतील. (A , M)

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा.

i) तुम्ही अभ्यासिलेले कोणतेही चार तर्कदोष सोदाहरण स्पष्ट करा. [20]

किंवा

तर्कशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

ii) a) सत्यता व वैधता यांतील फरक स्पष्ट करा. [5]

b) खालीलपैकी कोणत्याही तीन युक्तिवादांची अवैधता सिध्द करा / [15]
 दाखवून द्या

$$\begin{array}{l}
 1) \quad M \supset (N \vee O) \\
 \quad \quad N \supset (P \vee Q) \\
 \quad \quad Q \supset R \\
 \quad \quad \sim (R \vee P) \\
 \hline
 \therefore \sim M
 \end{array}$$

$$2) S \supset (T \supset U)$$

$$S, \sim U$$

$$\therefore \sim U \supset W$$

$$3) B \supset A$$

$$\sim C \supset \sim \sim A$$

$$\therefore B \supset C$$

$$4) \sim (E \cdot F)$$

$$(\sim E \cdot \sim F) \supset (G \cdot H)$$

$$H \supset G$$

$$\therefore G$$

$$5) I \vee \sim J$$

$$\sim (\sim K \cdot L)$$

$$\sim (\sim I \cdot \sim L)$$

$$\therefore \sim J \supset K$$

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P317

[4301]-139

F.Y.B.A

STATISTICS

**Statistical Pre - Requisites
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt **any two** of the following :

[2 × 5 = 10]

- a) Explain the following terms.
 - i) Primary data
 - ii) Secondary data
 - iii) Cross sectional data
 - iv) Time series data
- b) Plot the less than ogive curve for the following frequency distribution and hence obtain the value of median graphically.

Height (in cm)	Frequency
145 - 155	3
155 - 165	35
165 - 175	25
175 - 185	15
185 - 195	20
195 - 205	2

- c) Explain the concept of central tendency of a statistical data. State the characteristics of a good statistical average.
- d) Obtain the median and the mode for the following data on size of 10 consecutive shirts sold in the departmental store.
38, 40, 36, 40, 40 38, 42, 44, 40, 42

P.T.O.

Q2) Attempt **any four** of the following : **[4 × 5 = 20]**

- a) Explain stratified random sampling procedure.
- b) Following data gives the distribution of overtime work done by 100 employees of a company. Compute the three quartiles Q_1 , Q_2 and Q_3 and hence comment on the skewness of the distribution.

Over time (in hours)	No. of employees
10 - 15	11
15 - 20	20
20 - 25	35
25 - 30	20
30 - 35	8
35 - 40	6

- c) The following data relates to two workers doing the same job in a factory :

	Worker A	Worker B
Mean time for completing the job (in minutes)	40	42
Standard deviation (in minutes)	8	6

Who is a more consistent worker.

- d) Explain the concept of skewness of a frequency distribution. State different measures of skewness.
- e) The arithmetic mean of the following frequency distribution of 100 observations is 44.2. Find the missing frequencies.
Class	: 10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
Frequency	: 5	12	-	20	-	10	4
- f) Explain the concept of regression in two variables state properties of regression coefficients.

Q3) Attempt **any Three** of the following : **[3 × 10 = 30]**

- a) i) The profits (in lakhs of Rs.) of 20 companies for the year 2002 - 03 are given below : **[5]**
20, 22, 35, 45, 37, 42, 48, 53, 49, 65
23, 27, 35, 49, 63, 65, 55, 45, 58, 57
Prepare stem and leaf chart. Which stem has maximum leaves.
- ii) Compute correlation coefficient between X and Y from the following information and interpret it. **[5]**
 $n = 6$, $\Sigma X = 36$, $\Sigma Y = 60$, $\Sigma XY = 293$, $\Sigma X^2 = 266$, $\Sigma Y^2 = 70$

- b) i) Compute the rank correlation coefficient between the length of service and efficiency from the following information. [5]

Ranking according to length of service : 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Ranking according to efficiency : 2 3 5 1 9 10 11 12 8 7 6 4

- ii) State the relationships between central and raw moments upto order four. [5]
- c) i) Consider the following data on amount of rainfall (x) and yield of wheat (y) in kgs per acre :

	X	Y
Mean	12.8	985
Standard deviation	1.6	70.1

Correlation coefficient between X and Y is 0.52. Calculate the most likely yield of wheat per acre when annual rainfall is 9.2 inches. [5]

- ii) Write a note on Kurtosis. [5]
- d) i) Define [5]
- 1) Geometric mean.
 - 2) Weighted mean.
 - 3) Range.
 - 4) Standard deviation.
- ii) Calculate the coefficient of association between intelligence of fathers and that of sons given that there are 250 intelligent fathers with intelligent sons. There are 80 intelligent fathers with dull sons. Where as 90 dull fathers have intelligent sons and 580 dull fathers have dull sons. [5]
- e) i) Discuss problems in construction of index numbers. [5]
- ii) Obtain mean deviation about mean for the following data : [5]
Class	:	0-5	5-10	10-15	15-20	20-25
Frequency	:	5	8	15	9	3

Q4) Attempt **any one** of the following : **[1 × 20 = 20]**

- a) i) Compute Laspeyre's Paasche's and Fisher's index number from the following information : **[10]**

Commodity	Base Year price	Base Year quantity	Current Year price	Current Year quantity
A	6	50	10	56
B	2	100	2	120
C	4	60	6	60
D	10	30	12	24
E	8	40	12	36

- ii) Explain the following terms related to the theory of attributes **[5]**
- 1) Association of two attributes.
 - 2) Dichotomy.
 - 3) Ultimate class frequency.
 - 4) Positive class frequency.
- iii) For a set of 90 observations the mean and standard deviation are 59 and 9 respectively. For 40 observations selected from these 90 observations the mean and standard deviation are 54 and 6 respectively. Find the mean and standard deviation of the remaining set of observations. **[5]**
- b) i) Examine the consistency of the following data : **[10]**
- $N = 100, (A) = 40, (B) = 39, (C) = 41,$
 $(AB) = 38, (AC) = 35, (BC) = 37$
- ii) Compute standard deviation for the following data : **[5]**
Class	: 0-10	10-20	20-30	30-40	40-50
Frequency	: 8	15	25	10	7
- iii) Explain scatter diagram as a method of studying correlation between two variables. **[5]**

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P47

[4301]-101

[Total No. of Pages : 3

F.Y.B.A

COMPULSORY ENGLISH

Text Prescribed : REFLECTIONS - I

**Ed.By P. Bhaskaran Nair, Geetha Rajeevan & G. Radha krishna Pillai
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any TWO of the following : **[16]**

- a) What is experience of the woman in the poem 'Mirror'?
- b) How did the people respond to Gandhiji's death?
- c) What is the central idea of the poem 'Leave this chanting, singing and Telling of Beads'?
- d) Attempt the character sketch of sigaeov.

Q2) Attempt any FOUR of the following : **[16]**

- a) How many parts does a man play in a single play called life?
- b) How does uncle podger hang the picture on the wall?
- c) How does the writer describe love and sacrifice of two boys for their sister?
- d) Describe the mother's cry for her son in the poem 'The Affliction of Margaret'.
- e) In what way was the tsunami selective in its destruction?
- f) What is the central idea of the poem 'Gather ye Rosebuds while ye May'?
- g) What was the Quick Man's point of view about the conjurer?

Q3) Attempt any TWO of the following : **[16]**

- a) Write an essay on 'Corruption in Election'.
- b) Write a letter of condolence to a friend on the death of his father.
- c) Express your views about religion in the light of the following comment - 'Religion is the reflection of Human Compassion'.
- d) Write a dialogue on the following situation - you are planning to visit zoo with your friend.

P.T.O.

Q4) Attempt any EIGHT of the following.

[16]

- a) Give synonyms of the following words :
 - i) Globe
 - ii) Ocean
- b) Give antonyms of the following words :
 - i) Accept
 - ii) Cruel
- c) Choose correct alternative and rewrite the following :
 - i) Sahara is the biggest _____ (desert / dessert)
 - ii) His _____ (childish/childlike) simplicity must be appreciated.
- d) Form one word each by using the following suffixes :
 - i) _____ ship
 - ii) _____ logy
- e) Make adjectives :
 - i) Honour
 - ii) Intelligence
- f) Use the following phrases in your own sentences :
 - i) On account of
 - ii) By hook or crook
- g) Give one word substitute for the following :
 - i) The science that studies plants
 - ii) The man who stands behind the wicket.
- h) Give full forms of the following acronyms :
 - i) PRO
 - ii) USA
- i) Give short forms of the following :
 - i) Master of Arts
 - ii) Chartered Accountant
- j) Give noun forms of the following words :
 - i) To write
 - ii) To examine
- k) Make adverbs :
 - i) Frank
 - ii) Honest

Q5) Do as directed (any EIGHT) :

[16]

- a) Write a sentence that begins with “May I _____”.
- b) The chairman cancelled the meeting. (Change the voice)
- c) _____ Ganga is the biggest river in India. (Use appropriate article)
- d) We visit the temple. (Add a question tag)
- e) You are always faithful _____ your life partner. (Use appropriate preposition)
- f) Sachin Tendulkar is a great _____. (Use appropriate word)
- g) Will you join the group of boys? (Make imperative sentence)
- h) She looks _____. (Use suitable adjective)
- i) honesty is the best policy said mahatma (Punctuate the sentence)
- j) I will join the party. (Rewrite the sentence using ‘be going to’)
- k) I must acquire/ require the plot for bungalow. (Use appropriate verb)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P49

[4301] - 103

[Total No. of Pages : 4

F.Y. B.A.

FRENCH (ADVANCED)
(New Course) (2010 ONWARDS)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Q1) Traduisez en anglais.

(10)

96% des Français pensent que manger équilibré est essentiel pour la santé. Pour les y aider, le gouvernement a lancé en janvier 2001, un grand programme sur 5 ans : le Programme National Nutrition Santé (PNNS). En effet, une mauvaise alimentation développe certaines maladies cardio-vasculaires, celles qui touchent le fonctionnement du cœur, première cause de mortalité en France. L'obésité a également progressé dans le pays. Ce grand programme doit inciter les Français à manger plus de fruits, de légumes, de produits laitiers (dairy products), de céréales, et moins de graisses (bonbons, pâtisseries). Il doit également inciter les adultes à ne pas boire plus de deux ou trois verres de vin.

Q2) Compréhension.

(10)

Les Français font beaucoup de sport : 80% déclarent pratiquer un sport régulièrement. Tous les types de sport sont cités : le football, le rugby, le tennis, le basket ball, la natation, le ski, la course à pied et le jogging, la bicyclette, la gymnastique, les arts martiaux ou tout simplement la marche à pied sont les plus communs. Les Français pratiquent aussi des sports plus rares : la planche à voile, l'escalade, la voile, la plongée sous-marine, le parapente, l'équitation, le golf, le canoë-kayak, le vélo tout terrain (VTT).

On pratique ces sports, surtout ceux qui se jouent collectivement, dans des clubs qui appartiennent à des fédérations. Le football est le sport le plus pratiqué, avec 2 millions d'inscrits, loin devant le tennis (1 million) ou le judo (500 000).

Les Français passent naturellement beaucoup de temps à regarder des émissions sportives à la télévision : du football et du rugby notamment, car les équipes nationales sont de haut niveau. Mais aussi du tennis au mois de juin (Roland Garros), et le Tour de France au mois de juillet, grand événement cycliste de l'année. Le spectacle sportif télévisuel culmine au moment de la Coupe d'Europe et de la Coupe du Monde de football, ainsi que pour les Jeux Olympiques.

Questions. (6)

- i) Est-ce que les Français sont sportifs ? Justifiez votre réponse.
- ii) Citez trois sports populaires des Français.
- iii) Quels sont les sports que les Français aiment voir à la télé ?

Dites 'vrai' ou 'faux'. (4)

- iv) Le football est le sport le plus pratiqué en France.
- v) Le Tour de France a lieu en juillet.
- vi) Les Français n'aiment pas regarder les sports à la télévision.

Q3) A) Répondez aux questions (3 au choix).

(9)

- a) Qu'est-ce que le 'tourisme vert' ?

P.T.O.

- b) Dites comment les médias ont influencé les attitudes des Français vers le sport.
- c) Pourquoi mange-t-on traditionnellement des crêpes avec une pièce de monnaie dans la main ?
- d) Faites un portrait de Mondo.
- e) Que représente un café typique en France ?
- f) Faites un portrait de la fille de Victor Hugo d'après le poème. 'Elle avait pris ce pli'.
- g) Qu'est-ce que M. Jourdain demande au Maître de philosophie ?

B) Choisissez UN des sujets ci-dessous. (10)

- a) Faites un portrait d'un enfant pauvre dans votre ville : décrivez son apparence, sa façon de saluer les passants.
- b) M. Vincent ne se sent pas bien. Il va chez le médecin. Le médecin lui pose des questions sur sa santé, son mode de vie, ses habitudes. Écrivez le dialogue. (6 à 8 répliques.)

Q4.A) Quelle phrase dirait-on dans les situations suivantes ? (3 au choix) (3)

- i) À l'employé dans un bureau de tourisme. a) Je vais vous faire une ordonnance.
- ii) Le médecin après avoir examiné le malade. b) Je me sens mal.
- iii) Un touriste américain qui veut changer de l'argent dans une banque à Paris. c) Qu'est-ce qu'il y a à voir dans la région ?
- iv) Vous n'êtes pas en bonne santé. d) Quel est le taux

d'échange ?

B) Dites 'Vrai' ou 'Faux' (6 au choix) (6)

- i) Les sports en plein air ne sont pas très populaires en France.
- ii) En 1998, la France a gagné la Coupe du Monde de football.
- iii) Le tour de France est une course à automobiles.
- iv) La pétanque est un jeu traditionnel en France.
- v) Les jeunes français de moins de 25 ans préfèrent prendre leurs vacances à l'étranger.
- vi) Pâques est une fête religieuse.
- vii) La Cigale représente une personne qui ne travaille pas beaucoup.
- viii) Le personnage de M. Jourdain est un personnage ridicule et naïf.

C) Dites autrement. (3 au choix) (3)

- i) La Fourmi n'est pas prêteuse.
- ii) Son regard reflétait la clarté de son âme.
- iii) Les Français ne sont pas grands amateurs de voyages en groupe
- iv) Elle avait pris ce pli.

D) Dégagez le sentiment exprimé. (2 au choix) (2)

- i) Vous chatoulez ? J'en suis fort aise. Eh bien ! dansez maintenant. »

rire-à] = 2

ii) « Quel ? Quand je dis : 'Nicole, apportez moi mes pantoufles, et me donnez mon bonnet de nuit.' », c'est de la prose ? »

iii) « C'est bien la pire peine

De ne savoir pourquoi

Sans amour et sans haine

Mon cœur a tant de peine. »

Q5) A. Réécrivez les phrases en commençant avec 'Il faut' ou 'Je veux' et faites les changements nécessaires. (3)

i) Finissons vite notre dîner

ii) Vous devriez arriver à l'heure.

iii) Elles doivent prendre un taxi pour aller à l'aéroport.

B) Mettez les verbes au temps du passé qui conviennent. (3)

L'année dernière, mes amis et moi, nous (aller) au bord de la mer. Nous (réserver) des chambres à l'avance, mais quand nous y (arriver), l'hôtel (être) complet. Apparemment, ils (oublier) de marquer les dates dans leur calendrier. Heureusement, ils (pouvoir) trouver des chambres pour nous dans l'hôtel à côté !

C) Mettez au passif. (3)

i) Le professeur a expliqué la leçon.

ii) Les ouvriers vont présenter leurs demandes au directeur.

iii) Mon frère a construit cette maison.

D) Complétez les phrases en utilisant le conditionnel. (3)

i) Si elle venait à l'heure, nous (partir) toute de suite.

ii) s'ils avaient de l'argent, ils (aller) au Canada.

iii) Si tu venais avec moi, nous (pouvoir) faire le tour de la ville ensemble.

E) Complétez le dialogue avec des formules de négation. (rien, plus, jamais, nulle part, etc.) (3)

A : Tu vas à l'étranger ?

B : Non, cette année nous n'allons _____.

A : Alors, tu vas jouer au tennis ?

B. Non, j'ai mal au poignet, je ne fais _____ de tennis.

A : Tu es allé chez le médecin ?

B : Je ne vais _____ chez le médecin. Je préfère les remèdes naturels..

F) Donnez le contraire : (3)

Le calme ; rare : sortir.

G) Complétez les phrases en utilisant le futur/futur antérieur (3)

i) Quand tu auras trouvé la clé de la boîte aux lettres, nous (pouvoir) compter les trésors.

ii) Dès que nous (arriver) à Paris, nous irons à l'Université de la Sorbonne..

iii) Aussitôt qu'elle aura reçu le courriel, elle vous (répondre).

H) Remplacez les mots soulignés par des pronoms. : (3)

- i) Nous partirons avec Marie et Nathalie.
- ii) Qu'est-ce qu'elle a raconté à sa mère ?
- iii) Aimes-tu les pommes?

I) Remplacez les mots soulignés par des adverbes. : (3)

- i) Il répond avec rapidité.
- ii) Nous attendons les résultats avec impatience.
- iii) Elle s'habille avec élégance.

P51

[4301] - 106
F.A.B.A.
ARABIC - GEN - I
(New Course)

પ્રશ્ન ૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક વિષય પર નિબંધ લખો.

16

- (૧) કુદરતના હાથે અને તાંડલ
- (૨) આધુનિક યુગમાં વર્તમાનપત્રોનું મહત્વ
- (૩) જો મનુષ્ય અમર હોત તો...
- (૪) અનુદાઈકોની ભાગે પર જીવન માંડે આંખ.

પ્રશ્ન ૨ સાદિસ્તર ઉત્તર લખો:- (કોઈપણ એક)

16

૧. સંક્રાંતિ કાળની અવલોકના તરીકે "સરસ્વતીમાંડે"નું મૂલ્યાંકન કરો.
૨. "સરસ્વતીમાંડે" પૂર્વ-અશ્વિનના ગિલાનનું, પ્રલોધકાળની સંધ્યાનું મહાકાવ્ય છે." આ વિધાનની સમીક્ષા કરો.

પ્રશ્ન ૩ સાદિસ્તર ઉત્તર લખો:- (કોઈપણ એક)

16

૧. 'પ્રાચીના' કાવ્યસંગ્રહમાં કવિઓ પ્રાચીન યુગમાંથી પાત્રોને પ્રશંસા કરી મૂલકાળને સજીવન કર્યો છે." વિધાન સમજાવો.
૨. "પ્રાચીના" કૃતિ ગુજરાતી સાહિત્યમાં એકાંકે કૃતિ છે." ઉત્તર આપી સમજાવો.

પ્રશ્ન ૪ પૂંકમાં ઉત્તર લખો. 'આ' વિભાગમાંથી એક

16

(અને બંને વિભાગમાંથી એકનો ઉત્તર લખો.)

- (અ) ૧. ગાંધારી કાવ્યનો પ્રાચીનત્વ પરિચય આપો.
૨. "સિદ્ધાર્થનો વિચિત્રવાસ્તવની હીક્ષા અનુભવમાં વચ્ચે સર્જાયેલ નિમિત્ત બાબતો." કેમ કહેવું ?
- (બ) ૧. "સરસ્વતી સંક્રાંતિ ભાગ-૪" માં કવિઓ કરેલાં સર્જકૃતિ દર્શનનાં વિવિધ પાસાંની મર્મગામી ગર્ચા કરો.
૨. સંગત સ્વપ્ન આત્માનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો.

P.T.O.

प्रश्न ५ (अ) पूर्वोपर शॉर्ट्स स्नापी समझाओ : (डोसपल जॉर्ड)

- १. अलानो लुं डरपुं लुं ?
- २. जारो डार्फ शॉर्ट शॉर्टसतंगो नञी, पणु लरुड शॉर्टसतंगी नि डरुलनगामां ड्रिमलु डरुलनगो डो.

(ख) पूर्वोपर शॉर्ट्स स्नापी समझाओ : (डोसपल जॉर्ड)

- १. डिजे डिजे लाम डडिं गप्यां बला, जूनीं य जेसुं डडिं लीसयो लयो.
- २. शॉर्टसतंगी ज्ञाव्यो लननी लाल शॉर्टसतंगी .

(ग) वरु पडलो सिनेमा जोलायी लगारा लाना लोडयो अल्मारा पर भाडी खारर डडिं लो. लेजे अलारु खाररु पत्र लो.

खुशिया

लामारी डोसिकतां खाररुडित शौशालिक सुडरुडितको खारुडोड लोडार डरो .

Total No. of Questions :8]

SEAT No. :

P58

[Total No. of Pages : 3

[4301] - 115

F.Y.B.A.

PALI

PALI KUSUMANJALI (Paper - I)
(2008 Pattern) (Theory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Part 'A'

Q. 1. Translate any two of the following passages into English or Marathi. (14)
खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे मराठीत किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा .

१. एवं मे सुतं। एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन आयस्सा नन्दो भगवतो भाता मातुच्छापुत्तो सम्बहुलानं भिक्खून् एवमारोचेति - “अनभिरतो अहं, आवुसो, ब्रह्मचरियं सन्धारेतुं, सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तिसामी” ति। अथ खो अज्जतरो भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्कमित्वा; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि एकमन्तं निसिन्नो खो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच- “आयस्सा, भन्ते, नन्दो भगवतो भाता मातुच्छापुत्तो सम्बहुलानं भिक्खून् एवमारोचेति - “अनभिरतो अहं, आवुसो, ब्रह्मचरियं चरामि, न सक्कोमि ब्रह्मचरियं सन्धारेतुं सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तिसामी, ” ति।
२. अथ खो सम्बहुला भिक्खू पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावत्थियं पिण्डाय पाविसिंसु सावत्थियं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिककन्ता येन भगवा तेनुपसङ्कमित्वा; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसुं एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं- “इध, भन्ते, सम्बहुला नानातिथियसमणब्राह्मणपरिब्बाजका सावत्थियं पटिवसन्ति नानादिट्ठका नानाखन्तिका नानारूचिका नानादिट्ठनिससयनिसिस्ता सन्तेके समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठनो- “सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमज्जं” ति सन्ति पेनेके समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठनो- “असस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमज्जं” ति।
३. “सेय्यथापि, भिक्खवे, वस्सानं पच्छिमे मासे सरदसमये विमुद्धे विगतवलाहके नमे आदिच्चो नभं अब्भुस्सक्कमानो सच्चं आकासगतं तमगतं अभिविहच्च भासते च तपते च विरोचति च; एवमेव खो, भिक्खवे यानि कानिचि ओपधिकानि पुब्बकिरियवत्थुनि सच्चानि तानि मेत्ताय चेतोविमुत्तिया कलं नाग्घन्ति सोळसिं, मेत्तायेव तानि चेतोविमुत्ति अधिग्गहेत्वा भासते च तपते च विरोचति च “ सेय्यथापि, भिक्खवे, रत्तिया पच्चूससमयं ओसधितारका भासते च तपते च विरोचति च; एवमेव खो, भिक्खवे, यानि कानिचि ओपधिकानि पुज्जकिरियवत्थुनि सच्चानि तानि मेत्ताय चेतोविमुत्तिया कलं नाग्घन्ति सोळसिं, मेत्तायेव तानि चेतोविमुत्ति अधिग्गहेत्वा भासते च तपते च विरोचति चा” ति।

Q. 2. Explain with reference to context (any two). (10)
कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा .

१. “ठितेन कायेन ठितेन चेतसा तिट्ठं निसिन्नो उदं वा सयानो।
२. “तिस्सो इमा, भिक्खवे, निस्सरणिया धातुयो कतमा तिस्सो ?
३. “अद्धा सुयिट्ठं सुहुतं मम यिदं यं तादिसं वेदगुमद्दसामि ।
तुम्हादिसानं हि अदस्सनेन अज्जो जनो भुज्जति हव्यसेसं ति ।।

P.T.O.

Q. 3. Give critical note on **any one**.

[6]

कोणत्याही एकावर विवेचक टीप लिहा .

१ . पठमनामतिवियसुत्तं .

२ . कन्याणशील .

Q. 4. Answer in detail **any one** of the following.

[10]

कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा .

१ . 'अपण्णक जातक' या पाठाचे चिकित्सक रसग्रहण करा .

किंवा

२ . 'नन्दसुत्तं' या पाठाचे चिकित्सक रसग्रहण करा .

Part 'B'

Q. 1. Translate **any two** of the following passages into English or Marathi.

[14]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे मराठीत किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा .

१ . योध कामे पठत्वाऽननागारो परिब्यजे ।
कामभवपरिक्रशीणं तमहं द्यूमि ब्राह्मणं ॥

योध तपहं पठत्वाऽननागारो परिब्यजे ।
तपहाभवपरिक्रशीणं तमहं द्यूमि ब्राह्मणं ॥

द्वित्वा मानुसकं योगं दिव्यं योगं उपच्यगा ।
सब्ययोगविसंयुत्तं तमहं द्यूमि ब्राह्मणं ॥

२ . "इमं धोन्तो निसामेध यथा भासति चक्रुःशुभ ।
सल्लकन्तो महावीरो सीहोऽव नदती वने ॥

ब्रह्मभूतं अतितुलं नारसेनप्यमदनं ।
कीं दिस्वा नपसीदेय्य अपि कण्ठाभिजातिको ॥

यो मं इच्छति अचेत्तु यो वा निच्छति गच्छतु ।
इधाहं पय्यजिस्वाम यरपज्जस्स सन्तिके" ॥

३ . यथा अहं तथा एते यथा एते तथा अहं ।
अत्तानं उपमं कत्ता न छनेय्य न घातये ॥

द्वित्वा इच्छं च लोमं च यत्स सत्तो पुष्पुज्जनो ।
नकशुपा पटिपज्जेय्य तरेय्य नरकं इमं ॥

अनूदरो मिताहारो अपिच्छस्स अलोलुपो ।
स वे इच्छाय निच्छान्तो अनिच्छो होति निव्वुतो ॥

Q. 2. Explain with reference to context (any two).

[10]

कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा .

१. 'सो बोधिसत्तो रत्नधरो अतुल्या मनुस्सलोके हितसुव्रताय जाता' ।
२. "अधिवासेतु मे भवं गोतमो स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसंघेना" ति ।
३. न जटाहि न गोत्तेन न जच्चा हेति ब्राह्मणो यस्मिं सच्चं च धम्मो च, सो सुखी सो च ब्राह्मणो ।

Q. 3. Give critical note on any one.

[6]

कोणत्याही एकावर विवेचक टीप लिहा .

१. धम्मपद .
२. नाळक ब्राह्मण .

Q. 4. Answer in detail any one of the following.

[10]

कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा .

४. "सुन्दरिकसुत्त" या कवितेचे रसग्रहण करा .
किंवा
५. 'सेलसुत्त' या कवितेचे रसग्रहण करा .

[4301] - 116

F.Y. B.A.

ARABIC (Gen - I)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

1. Translate into Eng/Urdu/Marathi any two
of the following Passages:

20

(الف) واحد - اثنان - ثلاثة - اربعة - خمسة - ستة
سبعة - ثمانية - تسعة - عشرة - احد عشر
اثنا عشر - ثلاثة عشر - اربعة عشر - خمسة عشر
ستة عشر - سبعة عشر - ثمانية عشر - تسعة عشر
عشرون - واحد وعشرون - اثنان وعشرون - ثلاثة
وعشرون - اربعة وعشرون - خمسة وعشرون - ستة
وعشرون - سبعة وعشرون - ثمانية وعشرون -
تسعة وعشرون - ثلاثون - اربعون - خمسون
ستون - سبعون - ثمانون - تسعون - مائة
مئة واحد - مائة اثنان وواحد - ثلاث مائة -
الف - الفان - ثلاثة الاف -

(ب) رأيت هلال رمضان يوم السبت - فرحت بروية
اللال وصمت يوم الاحد - وما تعبت - قال لي والدي
يوم الاثنين - قل أنت ما نسم يا ماجد اليوم؟ قلت
نعم يا أبي وأصوم - النشار الله كل يوم - فرح

وَالِدُهُ وَكَعَالِيهِ بِالظَّيْرِ وَذَلِكَ طَرْدُ الشَّهْرِ
 شَهْرٌ مَبَارَكٌ - شَعْرٌ خَيْرٌ وَبِرَكَتُهُ شَهْرٌ
 مَدْرُتُهُ وَعِبَادَةٌ - فِيهِ لَيْلَةٌ مُبَارَكَةٌ - هِيَ
 لَيْلَةُ الْقَدْرِ وَهِيَ خَيْرُ مِثْقَالِ النَّبِيِّ شَهْرٌ - فِيهَا
 نَزَلَتْ كِتَابُ اللُّلِيِّ - فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ
 يَقْبَلُ اللّٰهُ التَّوْبَةَ وَيُقْوِلُ ثَوَابَ رَحِيمٍ

(ج) رَأْسُهُ يَذْهَبُ إِلَى الْجَنِينَةِ وَيَنْظُرُ إِلَى
 الزَّمْرَةِ وَيُفْرِحُ بِهَا - سَاجِدٌ يَذْهَبُ إِلَى
 الْمِيْرَانِ وَيَلْعَبُ بِالْكُرَّةِ - سَعَادٌ تَخْرُجُ
 إِلَى الْعِنَاءِ وَتَجْلِسُ فِي ظِلِّ الشَّجَرَةِ وَتَقْرَأُ
 أَنَا أَجْلِسُ عَلَى حَافَتِهِ الْبِرَكَةِ وَالنُّظْرُ إِلَى
 السَّمَاءِ وَأَفْرَحُ بِهِ السَّمَاءُ لِيَبْحُ فِي
 الْهَاءِ - سَعَادٌ تَنْظُرُ إِلَيْهِ وَتَفْرَحُ خَالِعِد
 تَخْرُجُ مِنَ الْبَيْتِ وَتَحْضُرُ فِي الْفَيْسَلِ
 وَتَيْنَلِرُ إِلَى الْكِتَابَةِ - سَلْمَى لَقْرٌ مِنْ
 الْمَهَلَّةِ وَتَذْهَبُ إِلَى الْحَجَرَةِ السَّعْمِ - أَنْتِ
 يَا سَعَادُ لَقْرٌ عَدِيدٌ مِنَ الْقِرَادَةِ وَتَذْهَبِينَ
 إِلَى الْمَطْبَعِ -

2-(A) Translate into English "any five of the following sentences:

10

- ① الأستاذ الجديد يجيّد من بيت صديقي.
- ② التلميذ ذاهب إلى المدرسة.
- ③ الرجل الريفى ذاهب إلى عيادة قريته.
- ④ المدرس الجديد رجل طويل.
- ⑤ هذه العاطلة قادمة من مكة.
- ⑥ الولد الصغير شقى ولكن ذكى.
- ⑦ الولد ذكى.

(B) Translate into Arabic "any five of the following sentences:

10

- 1) Ali is returning with Fatima from the market.
- 2) The teacher is busy.
- 3) His office is far from home.
- 4) That car is beautiful.
- 5) The Chair is comfortable.
- 6) There is a table in the room.
- 7) The student is going to the School.

3. Define and illustrate any two of the following: 10

- ① اجزاء كلمة
- ② حروف المعجم
- ③ المبتدأ والخبر
- ④ المضاف والمضاف اليه

4. (A) Write in detail any two of the following: 20

- ① المعقبات
- ② الية خنقا
- ③ الشعر الجاهلي
- ④ أهمية اللغة العربية

(B) Summarise any two of the following: 10

- ① رموا عبيد عرقود
- ② اجزاء العنيدانية
- ③ عروشي الفرافشة
- ④ سخاء سيرنا حثان

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

P87

[4301]-157

F.Y.B.A (Vocational Course)

Computer Applications - II

(2008 Pattern) (Theory) (Paper - II)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates:

- 1) *Draw a neat - labeled diagram wherever necessary.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write syntax and give the following functions (any five) **[5]**

- a) `strlen ()`
- b) `pow ()`
- c) `log ()`
- d) `strlwr ()`
- e) `puts ()`
- f) `abs ()`
- g) `strdup ()`

Q2) What will be the output of the following modules – (Any 4) **[8]**

- a) `main ()`
{
 int flag = 5, msg = 1;
 if (flag <= 8);
 (msg > 1? printf (“\n HELLO”)? printf (“\nHI”));
 else
 printf (“\n HELLO HI”);
}
- b) `main ()`
{
 int t1 = 4, t2 = 12;
 if (t1 = 4 || t2 > 50)
 printf(“Done”);
 else
 printf(“Once More”);
}

P.T.O.

```

c) main ()
{
    int a = 500, b, c;
    if (a >= 400)
        b = 300
        c = 200;
        printf ("\n %d %d" , b,c);
}

d) main ()
{
    Int x = 3, y = 4, z = 4;
    Printf ("ans = %d", (Z >=Y? 100 : 200));
}

e) main ()
{
    Int x = 10, y = 20;
    If (x == y);
    Printf ("%d%d", x,y);
}

f) main ()
{
    int i, t1, t2, t, n = 5;
    clrscr ();
    t1 = 1;
    t2 = 1;
    Printf ("%d %d", t1, t2);
    for (I = 3; I <= n; i ++)
    {
        t = t1 + t2;
        printf ("%d", t);
        t1 = t2;
        t2 = t;
    }
}

```

Q3) Write Short Notes – (Any 5)

[15]

- a) Data types in 'C' language
- b) Constants and Variables
- c) Pointers
- d) For Loop
- e) Symbols of Flowchart in 'C' language
- f) Explain # define statement

Q4) Answer the following – (Any 3)

[12]

- a) Write a C program to find area of a triangle.
- b) Explain the advantages of using array in 'C' language.
- c) Explain Constants, Variables and Data types in 'C'.
- d) What is switch statement in 'C'? Explain with example.
- e) Write a C program to find factorial of a number.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P225

[Total No. of Pages : 8

[4301]-104
F.Y. B.A.
GERMAN (Basic)
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Frage 1. Übersetzen Sie! (16)

A) Übersetzen Sie ins Englische oder ins Marathi! (05)

Maja und Gottfried Matter wohnen in Brienz. Sie sind Landwirte und arbeiten zusammen. Maja ist 42, Gottfried ist 44 Jahre alt. Sie haben vier Kinder. Ein Junge studiert Elektrotechnik in Basel, ein Mädchen lernt Bankkauffrau in Bern. Zwei Kinder sind noch Schüler. Auch sie möchten später nicht Landwirte werden.

B) Übersetzen Sie ins Englische oder ins Marathi! (05)

Peter studiert Mathematik und Biologie. Er sucht ein Zimmer. Seine Eltern sind nicht nett und er möchte mehr Freiheit. Wolfgang und Rudi haben zusammen ein Haus. Sie haben ein Zimmer frei. Es kostet 130,- Euro. Das Haus hat eine moderne Küche und einen Balkon. Das Zimmer ist neulich renoviert und ist 20m² groß. Es hat einen Kleiderschrank, ein Bett und einen Schreibtisch. Das Haus ist in der Nähe von der Universität. Peter möchte das Zimmer haben.

C) Übersetzen Sie ins Deutsche! (nur 6) (06)

1. Jochen doesn't have a telephone and a radio.
2. My English is good and I also understand Spanish.
3. The boy's name is Jan-Peter Bauer and is four years old.
4. Natascha Schmidt is nurse by profession.
5. Why didn't you have your medicine?
6. A house with garden is our dream.
7. Now I want to watch a movie.
8. Willi cleans his room.
9. Monika prepares the breakfast.
10. Rolf has stomachache.

Frage 2. Beantworten Sie die folgenden Fragen! (nur 10) (10)

1. Ihr Freund hat Erkältung. Was soll er machen?
2. Nennen Sie vier Körperteile!

P.T.O.

3. Was kann man im Wohnzimmer machen?
4. Wie viele Zimmer hat Ihre Wohnung?
5. Was machen Sie in Ihrer Freizeit?
6. Was möchten Sie werden?
7. Was soll man in der Bibliothek machen?
8. Was essen Sie gern als Nachspeise?
9. Wann haben Sie Ihren Deutschunterricht?
10. Clara hat Bauchschmerzen. Was soll sie tun?
11. Wann haben Sie Geburtstag?
12. Was machen Sie im Urlaub?
13. Um wieviel Uhr stehen Sie jeden Tag auf?
14. Was ist Sanjeev Kapoor von Beruf?

Frage 3. Grammatik und Wortschatz

40

A) Schreiben Sie das richtige Verb! (nur 4)

(4)

(spielen, sprechen, fahren, anfangen, einkaufen, hören)

1. _____ du oft mit dem Fahrrad?
2. Frau Müller, _____ Sie oft im Supermarkt _____?
3. Der Deutschkurs _____ morgen _____.
4. Die Familie Scharlatti _____ Italienisch und Deutsch.
5. Kinder, _____ bitte den Text!
6. Boris Becker _____ Tennis.

B) Ergänzen Sie die Personalpronomen! (nur 4)

(4)

1. Wo ist der Arzt? - _____ ist im Wartezimmer.
2. Wir haben eine Wohnung in Steinheim, aber _____ hat nur drei Zimmer.
3. Wie findest du den Esstisch? – Ich finde _____ praktisch.
4. Wo wart ihr denn? – Wir haben _____ gesucht.
5. Darf ich mitfahren? – Ja, natürlich darfst _____ mitfahren.
6. Das ist BADENIA-Küchenregal. _____ kostet 108,- Euro.

C) Ergänzen Sie die Possessivpronomen! (nur 4)

(4)

1. Hast du einen Taschenrechner? Ich habe _____ zu Hause vergessen.
2. Ist das _____ Auto, Herr Braun?
3. Die Mutter hat _____ Kindern eine Zwiebelsuppe gekocht.
4. Er schenkt _____ Bruder einen MP3-Player zum Geburtstag.
5. Lädst du auch _____ Chef zur Party ein?
6. Kinder, wo ist _____ Lehrerin?

D) Ergänzen Sie die bestimmten/unbestimmten Artikel! (nur 4)

(4)

1. Brauchst du _____ Waschmaschine?
- Nein, ich habe schon _____.
2. Sehen wir _____ Film „Kay po che“? – Ja, warum nicht?
3. Was möchten Sie bitte? - _____ Hamburger und _____ Cola.
4. Die Schüler geben _____ Lehrerin einen Blumenstrauß.

5. Ich möchte _____ Lampe kaufen.

E) Schreiben Sie das richtige Modalverb! (nur 5) (5)

1. Herr Heidemann _____ nicht rauchen. Er hat Halsschmerzen.
2. _____ du Klavier spielen?
3. Monika ist krank. Sie _____ im Bett liegen.
4. Wir _____ nach Spanien fahren.
5. Rita bekommt keine guten Punkte in der Prüfung. Was _____ sie tun?
6. Was _____ ihr lieber? Tee oder Kaffee?
7. Mit 18 _____ man Auto fahren.

F) Schreiben Sie die folgenden Sätze im Perfekt! (nur 5) (5)

1. Am Abend treffe ich meine Freunde in Vaishali.
2. Mein Vater ist im Mai in Deutschland.
3. Wir sehen den ganzen Tag fern.
4. Was studierst du?
5. Mein deutscher Freund findet indische klassische Musik interessant.
6. Lisa nimmt den Bus Linie 10.
7. Heute kocht sie „Biryani“.

G) Ergänzen Sie die richtige Präposition! (nur 4) (4)

(für, mit, am, bei, um, ohne)

1. Die Inder trinken Tee lieber _____ Milch.
2. Herr Duschke arbeitet _____ Volkswagen.
3. _____ wieviel Uhr beginnt das Konzert?
4. Die Tasche ist _____ meine Frau.
5. _____ Donnerstag haben wir frei.
6. Der Esstisch _____ Stühle kostet 400,- Euro.

H) Wie heißt das richtige Wort? (nur 3) (3)

1. Kuchen : Sahne/ Pommes frites : _____
2. Wein : trinken/ Suppe : _____
3. Batterie: leer/ Stuhl : _____
4. Auto : waschen/ Topf : _____

I) Ergänzen Sie das richtige Wort! (nur 3) (3)

1. Man kann mit dem _____ Geschirr spülen.
2. Wir möchten bestellen. Herr Ober bringt eine _____.
3. In der _____ kocht man.
4. Ich möchte schreiben. Hast du einen _____?

J) Was passt nicht? (nur 4) (4)

1. Brief – Ansichtskarte – schreiben – lesen – hören
2. Schlafzimmer – Bad – Spiegel – Flur
3. Geschäft – geöffnet – anfangen – geschlossen

4. Bezahlen – Geld ausgeben – stören – Geld wechseln – einkaufen
5. Tasse – Gabel – Löffel – Messer

Frage 4. Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die Fragen! (8)

Einmal im Jahr fahren wir nach Stuttgart. Hier wohnen die Großeltern und hier kommen alle Verwandte zu einem großen Familientreffen zusammen. Das hat Tradition und gefällt uns allen. Hier sehe ich alle wieder: meine Eltern und meine Großeltern, meine Onkel und Tanten, meine Schwestern und Brüder. Das ganze Jahr können wir alle einander nicht besuchen, wir haben keine Zeit. Denn jeder arbeitet, oder die Kinder haben Schule. Dieses Familientreffen ist immer an einem Samstag Nachmittag. Alle Leute kommen mit ihren Familien so gegen 5 Uhr zu meinen Großeltern. Wir haben viel zu erzählen. Meine Familie ist groß, bei unserem Treffen sind es oft mehr als 50 Leute. Alle bringen etwas mit zum Essen und Trinken. Es gibt ein großes Büffet. Alle essen und trinken, diskutieren, lachen und streiten. Die Kinder spielen im Garten Fußball. Am Abend singen wir alle zusammen ein Lied, dabei tanzen wir auch alle, und dann fährt jeder nach Hause zurück.

I. Beantworten Sie folgende Fragen! (3)

1. Was ist die Tradition?
2. Warum können alle einander nicht besuchen?
3. Wieviele Leute gibt es zu Treffen?

II. Richtig oder Falsch! (3)

1. Zweimal treffen alle in Stuttgart.
2. In Stuttgart wohnen alle Verwandte.
3. Alle Verwandte kommen gegen 5.00 Uhr am Samstag zu den Großeltern.

III. Schreiben Sie zwei Neutrum Nomen aus dem Text! (2)

Frage 5. Schreiben Sie einen Aufsatz ODER eine Ansichtskarte! (8-10 Sätze) (6)

A) Schreiben Sie einen Aufsatz über: „Mein Deutschunterricht“

Oder

B) Sie sind im Urlaub. Schreiben Sie eine Ansichtskarte und erzählen Sie Ihrem Freund/ Ihrer Freundin über Ihren Urlaub!

[Total No. of Questions : 5

P225

[4301]-104
F.Y. B.A.
GERMAN (Advanced)
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Q. 1 Übersetzen Sie die folgenden Texte ins Englische oder Marathi! 16

A. 05

Auch ich habe Probleme mit meinen Eltern. Meine Mutter ärgert sich immer, wenn ich zu spät nach Hause komme. Ich finde das nicht gut, weil sie auch mal jung war. Vielleicht wollte sie als Jugendliche auch rausgehen, konnte aber nicht, weil sie zu viel Arbeit zu Hause hatte. Aber ich kann mit meiner Mutter nicht streiten. Ich muss einfach zuhören, was meine Mutter sagt. Sie gibt mir manchmal Hausarrest, aber sie schlägt mich nicht. Wenn sie böse ist, schlägt sie nur gegen die Wand. Nachher gehe ich zu ihr und bitte sie um Entschuldigung. Ich verspreche, dass so etwas nicht wieder passiert.

B. 05

Das Wandern ist des Müllers Lust. Wandern bedeutet für die Deutschen mehr als nur spazieren gehen oder Ausflüge machen. Um 1900 begeisterten sich junge Leute, Arbeiter und Studenten für das einfache Leben in der Natur und gründeten die "Wandervogel" Bewegung. Heute geht es nicht so romantisch zu wie damals, auch wenn man oft noch die alten Wanderlieder singt. Die Deutschen sind auch gern mit dem Fahrrad unterwegs. Ausländer staunen oft über die vielen, gut markierten Radwege nicht nur in landschaftlich schönen Gebieten sondern auch in der Stadt.

C. Übersetzen Sie drei der folgenden Sätze ins Deutsche! 06

1. I spend my pocket money on books, petrol and shopping.
2. Typical German breakfast consists of bread, butter, jam, eggs, coffee, juice etc.
3. If you like something, then don't think, just buy it!
4. Though branded clothes are expensive, they give you recognition.
5. Some young Germans prefer to stay with their parents.

Frage 2. Beantworten Sie die folgenden Fragen (nur 7) 14

1. Wie bekam der Erdteil Europa seinen Namen?
2. Welche Lebensform bevorzugst du? Begründe deine Meinung!
3. Wie findest du den Job eines Zugbegleiters?
4. Nenne zwei wichtige Flüsse in Deutschland!
5. Soll man den Valentintag feiern? Begründe deine Meinung!
6. Wie haben sich die Männer- und Frauenrollen in der letzten Zeit geändert?

7. Nenne die Hauptstädte von Bayern und Baden-Württemberg!
8. Welche Probleme sind in der Arbeitswelt zu finden?
9. Beschreibe kurz deinen Traumjob! Welche charakteristische Eigenschaften sind dafür wichtig?
10. Was wissen Sie über Frankfurt?
11. Was wünscht man zum Neujahr?
12. Welchen Wert hat das Brot bei den Deutschen?

Frage 3. Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die darauf folgenden 10 Fragen!

Markus (aus München, 14) – Ich finde, dass 15 Euro im Monat sehr wenig sind. Ich will gern 20. Kino, Popcorn, Hamburger, alles ist teuer als früher. Alle anderen Jugendlichen bekommen mehr als ich. Wenn ich manchmal arbeite und ein bisschen Geld verdiene, dann reicht es gerade so. Am Sonntag zwischen acht und zehn trage ich Zeitungen aus. Wenn ich für mehr als zehn Euro im Monat telefoniere, muss ich es selbst bezahlen.

Monika (aus München 14) - Ich bekomme von meinen Eltern 12 Euro monatlich. Für gute Noten bekomme ich extra Geld. Deshalb reicht mein Taschengeld meistens. Wofür? Für die Süßigkeiten in der Schule und die Eisdielen am Samstagnachmittag. Wenn ich *Pleite bin*, bekomme ich manchmal etwas von meiner Oma.

Manuel (aus Hannover, 13) – Unser Vater ist seit sechs Monaten arbeitslos. Das Geld, das ich von meinen Eltern bekomme, ist zu wenig. Das Geld für den Schulbus ist 8 Euro pro Monat. Deshalb helfe ich meinem Bruder ab Freitagabend manchmal in einem Supermarkt aufräumen. Das sind dann noch mal 15 Euro pro Person. Das brauchen wir auch für die Schulsachen. Kulis, Bleistifte usw.

- A) Beantworten Sie die Fragen! 04**
1. Was macht Markus, um mehr Taschengeld zu bekommen?
 2. Wofür gibt Monika ihr Taschengeld aus?
- B) Richtig oder Falsch? 04**
1. Manuel bekommt acht Euro als Taschengeld von seinen Eltern.
 2. Beim Telefonieren muss Markus aufpassen.
 3. Nach jeder Prüfung bekommt Monika mehr Taschengeld.
 4. Manuel verkauft Kulis und Stifte im Supermarkt.
- C) Wie kann man es anders sagen? 02**
1. Wenn ich **Pleite** bin, ...
 - a. Wenn ich keine Zeit habe
 - b. Wenn ich gar kein Geld mehr habe
 - c. Wenn ich keine Geduld mehr habe

2. Wenn ich manchmal arbeite und ein bisschen Geld verdiene, **dann reicht es gerade so.**
 - a. dann habe ich noch Geld.
 - b. dann werde ich reich.
 - c. dann habe ich irgendwie so viel Geld, das für mich gerade genug ist.

Frage 4) Grammatik und Wortschatz 35

A) Bilden Sie Partizip Perfekt! (nur 4) 04

1. Die Eltern sehen die Kinder fröhlich tanzen.
2. Du sollst zum Arzt gehen.
3. Das kann ich nicht.
4. Richard lässt den Hund laufen.
5. Hörst du die Vögel singen?

B) Ergänzen Sie mit Präteritum!(nur 3) 03

1. Jetzt sitzt das Baby auch alleine. Bis letzten Monat _____.
2. Als ich bei den Eltern wohnte, _____. Jetzt, nachdem ich ausgezogen bin, fülle ich immer selber den Kühlschrank.
3. Vor einigen Jahren _____ die Armen. Heute zu Tage hungern sie nicht, sie bekommen genug zu essen.
4. Heute benutzt fast jeder ein Handy. Vor zwanzig Jahren _____.

C) Bilden Sie Passiv! (nur 5) 05

1. Man steckt den Brief in den Umschlag.
2. Die Kinder dekorieren den Weihnachtsbaum.
3. Die Lehrerin schreibt die Sätze an die Tafel.
4. Der Zugbegleiter kontrolliert die Fahrkarten.
5. In Deutschland isst man zu abend kalt.
6. Der Nikolaus legt die Geschenke in die Socken.

D) Verbinden Sie die Sätze! (nur 5) 05

1. Petra Becker findet ihren Job interessant. Er ist auch anstrengend.
2. Man geht in die Bank. Man möchte Geld abheben.
3. Es ist Sonntag. Man kann bei Barbara Böhme Farbkopien bekommen.
4. Die Kaufleute fahren nach Frankfurt. Sie wollten reich werden.
5. Herr Wagner wird Millionär. Er macht eine Weltreise.
6. Tina kann gut singen. Sie kann auch sehr gut Klavier spielen.
7. Man geht ins Temple. Man zieht die Schuhe aus.

E) Bilden Sie Relativsätze! (nur 5) 05

1. *Heimat ist ein Ort. Dort fühlt man sich sehr wohl.*
2. Die Mütter sind sehr stolz. Ihre Kinder haben guten Noten in der Prüfung.
3. Das ist mein Hund, Moti. Ich gehe gern mit ihm spazieren.
4. Das ist das Gebäude. Dort ist mein Büro.
5. In unserem College studieren viele Ausländer. Sie sprechen kein Englisch.

6. Die Jugendlichen gründeten die ‚Wandervogel‘ Bewegung. Sie begeisterten sich für das einfache Leben in der Natur.
7. Die Flasche ist leer. Ich habe gerade aus ihr getrunken.

F) Ergänzen Sie die Präpositionen! (nur 4)

04

1. Meine Oma wundert sich _____ den technischen Fortschritt.
2. Die Freunde unterhalten sich oft _____ Filme.
3. Kapar, ich danke dir _____ deine Hilfe.
4. Die Kinder streiten sich _____ die Spielsachen.
5. Die alten Leute ärgern sich _____ die laute Musik.
6. Jeder träumt _____ einer guten Karriere.

G) Schreiben Sie die Sätze in Futur um! (nur 4)

04

1. Lebenslang im gleichen Beruf zu arbeiten ist nicht normal.
2. Am Montag fahre ich nach Goa.
3. Im Mai habt ihr viel Freizeit.
4. Tom wird sehr dick.
5. Die Rot Runners bieten den Service auch an Firmen an.

H) Ergänzen Sie! (nur 5)

05

1. Der _____ in der Radiosendung hat eine sympatische Stimme.
2. Früher war der Vater in der Familie die höchste _____.
3. In Deutschland achten viele Menschen auf eine gesunde _____.
4. Ich habe an Richard einen Brief geschrieben. Ich moechte den Brief jetzt _____.
5. In der _____ kauft man frisches Brot.
6. Zuerst waren bei Barbara Böhme viele _____ aber wenige Aufträge.

Frage 5. Ergänzen Sie!

05

Enkelin : Hey, Oma, erzähl mal! wie war die Zeit, als du jung warst?

Oma : Die Zeit war ganz anders. Nur _____

Enkelin : Was? Die Frauen haben nicht gearbeitet? Was haben sie denn gemacht?

Oma : _____.

Enkelin : Oh Gott, nur Kinder und Küche?

Oma : _____.

Enkelin : Warum denn nicht studiert?

Oma : Nicht nur das, _____.

Enkelin : Auch keine Freiheit! Das ist ja unglaublich! Aber warum denn?

Oma : Es war einfach so. Das war keine moderne Zeit wie heute.

Enkelin : Schade. Aber gut, dass heute _____.

Oma : Nun, meine liebe, gut, dass du in dieser modernen Zeit geboren bist. Nicht?

Enkelin : Ja, Gott sei Dank!

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P316

[Total No. of Pages : 3

[4301] - 131

F.Y. B.A.

MATHEMATICAL STATISTICS

Discrete Probability and Probability Distributions

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of calculator and statistical tables is allowed.
- 4) Symbols have their usual meanings.

Q1) Attempt any two of the following :

[2 × 5 = 10]

- a) Explain the concept of sample space and an event with the help of an illustration.
- b) State the classical definition of probability. Also state its limitations.
- c) If A and B are any two events defined on the sample space then prove that $P(A \cup B) = P(A) + P(B) - P(A \cap B)$.
- d) If X is a discrete random variable with the following probability distribution.

X :	- 1	0	1	2	3
P [X = x] :	0.10	0.20	0.30	0.25	0.15

- i) Obtain the mean and the median of X.
- ii) Compute $P(0 \leq X \leq 2)$.

Q2) Attempt any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Define independence of two events. If A and B are two independent events defined on the sample space, prove that A' and B are also independent.
- b) If X is a discrete random variable with the following probability distribution.

X :	- 2	- 1	0	1	2
P [X = x] :	K	2K	3K	2K	2K

Obtain :

- i) The value of K.
- ii) The distribution function of X.
- iii) $P(|X| \leq 1)$

P.T.O.

- c) Define the following terms with respect to discrete random variable.
- Probability mass function.
 - Median.
 - Cumulative distribution function.
 - Mode.
- d) From a box containing 5 red and 4 white marbles two marbles are drawn without replacement find the probability that
- Both are of the same colour.
 - Both are of different colour.
- e) If A and B are any two events defined on the sample space Ω such that $P(A) = 0.4$, $P(B) = 0.6$ and $P(A \cap B) = 0.2$, find
- $P(A \cup B)$.
 - $P(A \cap B')$.
 - $P(A' \cup B')$.
- f) Define binomial distribution and obtain its mean.

Q3) Attempt any three of the following : **[3 × 10 = 30]**

- a) i) State and prove Baye's theorem. **[7]**
 ii) Let X be binomial random variable with parameters n and p. If $E(X) = 5$ and $V(X) = 4$. Find the values of n and p. **[3]**
- b) i) Consider the experiment of rolling two fair dice.
 Let A = even number appears on the first dice.
 B = even number appears on the second dice.
 C = sum of two points is even.
 Discuss the independence of A, B and C. **[6]**
 ii) State any four properties of cumulative distribution function of a discrete random variable X. **[4]**
- c) i) Define uniform distribution on integers 1 to n. Obtain its mean and variance. **[7]**
 ii) Define Hypergeometric distribution with parameters N, M and n and state its mean and variance. **[3]**
- d) i) Verify whether the following is a probability mass function. If yes find $E(X)$. **[5]**

$$P(X=x) = \frac{x+2}{25}, x=1,2,3,4,5$$

- ii) A discrete random variable X follows Poisson distribution such that $P[X = 2] = \frac{3}{4} P[X = 1]$. Find the mean and standard deviation of X. **[5]**

- e) i) With usual notation prove that $V (AX + BY) = A^2V (X) + B^2V (Y) + 2AB \text{ COV} (X, Y)$. [7]
 ii) Explain mutually exclusive events with one illustration. [3]

Q4) Attempt any one of the following : [1 × 20 = 20]

- a) i) Let (X, Y) be a bivariate discrete r.v. with joint probability distribution as below : [10]

X \ Y	0	1	2	3
0	$\frac{1}{24}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{6}$
1	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{24}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$
2	$\frac{1}{24}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{24}$	$\frac{1}{12}$

Compute :

- 1) Marginal probability distribution of X.
 - 2) Marginal probability distribution of Y.
 - 3) Conditional probability distribution of X given $Y = 2$.
 - 4) Conditional probability distribution of Y given $X = 1$.
- ii) State and prove additive property of binomial distribution. [5]
- iii) Suppose that the average number of accidents occurring weekly on a particular stretch of a highway equals 3. Find the probability that there is [5]
- 1) At least one accident this week.
 - 2) No accident this week.
- b) i) Let (X, Y) be a bivariate discrete r.v. with joint probability distribution as below : [10]

x \ y	-1	0	1	2
0	K	2K	6K	3K
1	3K	K	4K	5K
2	K	2K	3K	4K

- 1) Find 'K'.
 - 2) Are X and Y independent.
 - 3) Find $P (X > Y)$.
 - 4) Find $P (X = Y)$.
- ii) Derive Poisson distribution as a limiting case of binomial distribution. [7]
- iii) Define conditional mean and conditional variance for bivariate random variable. [3]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P318

[Total No. of Pages : 3

[4301]-143
F.Y. B.A.
STATISTICS
Descriptive Statistics
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*
- 5) *Graph papers will be supplied on request.*

Q1) Attempt any two of the following : **[2 × 5 = 10]**

- a) Describe the scope of statistics in economics and industry.
- b) Explain systematic sampling procedure.
- c) Weights in kgs. of 20 high school students are given below, prepare stem and leaf chart.
50, 46, 31, 49, 42, 55, 37, 36, 35, 27, 37, 33, 51, 46, 31, 37, 51, 56, 43, 48.
- d) Define
 - i) Attribute
 - ii) Variable
 - iii) Discrete variable
 - iv) Continuous variable

Q2) Attempt any four of the following : **[4 × 5 = 20]**

- a) What do you mean by dispersion of data. State characteristics of a good measure of dispersion.
- b) Calculate the arithmetic mean for the following frequency distribution :
X: 50 52 40 45 60
f: 2 5 15 8 3
- c) Define Mode. Explain the graphical method for determination of mode for grouped frequency distribution.
- d) State and prove minimality property of mean square deviation.

P.T.O.

- e) The equations to the two lines of regression are
 $4Y - 5X = 0$ and $5Y - X = 63$
 Compute :
 i) \bar{X} and \bar{Y}
 ii) Correlation coefficient between X and Y.
- f) Given that $\bar{X} = 1, \mu_2 = 3, \mu_3 = 0, \mu_4 = 27$. Find first four raw moments.

Q3) Attempt any three of the following : [3 × 10 = 30]

- a) Compute coefficient of skewness based on quartiles for the following data :

Height (in inches)	No. of females
less than 61	9
61 – 63	20
63 – 65	35
65 – 67	10
67 – 69	6

- b) i) Given that
 $\Sigma p_1 q_0 = 200, \Sigma p_0 q_0 = 160, \Sigma p_1 q_1 = 130, \Sigma p_0 q_1 = 103$.
 Construct Laspeyre's, Paasche's and Fisher's index numbers. [5]
- ii) The data on daily expenditure of 100 families is given below. If the mode of the distribution is 43.5 find the missing frequencies. [5]

Expenditure (in Rs.)	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69
No. of families :	14	–	27	–	15

- c) Compute the correlation coefficient between income and expenditure for data of 8 employees in a certain company.

Income	:	200	350	300	450	400	420	500	600
Expenditure	:	160	300	270	370	350	400	450	530

- d) The prices of cotton and coal shares for first six months in 2010 were as under :

Month	:	JAN.	FEB.	MAR.	APR.	MAY	JUNE
Cotton prices	:	188	178	173	164	172	184
Coal prices	:	131	130	130	129	129	120

Which of the shares are more variable in price?

- e) i) Describe the following index numbers : SENSEX, BSE. [5]
 ii) The mean and standard deviation of 100 observations are 40 and 5.1 respectively. During cross checking, it was found that an observation 40 was misread as 50. Compute the correct values of mean and standard deviation. [5]

Q4) Attempt any one of the following : [1 × 20 = 20]

- a) i) Fit the curve of the type $Y = a.b^x$ using least square principle to the following data and estimate production for the year 1996.

Year (X)	:	1991	1992	1993	1994	1995
Production (Y)	:	5	40	135	320	625
(in tonnes)						

[10]

- ii) Define regression coefficients and state their important properties. [5]

- iii) Given the following data on price of a commodity :

	Kolkata	Mumbai
Average price	65	67
S.D. of price	2.5	3.5
	$r = 0.8$	

Find most likely price in Mumbai corresponding to price of Rs. 70 in Kolkata. [5]

- b) i) Calculate Spearman's rank correlation coefficient between the following marks given by two judges in series of eight one act plays in a drama competition and interpret it.

One Act play	:	1	2	3	4	5	6	7	8
Marks by Judge A	:	80	70	60	30	28	10	57	45
Marks by Judge B	:	70	55	40	15	32	20	60	80

[5]

- ii) Calculate the coefficient of association between intelligence of fathers and that of sons given that there are 250 intelligent fathers with intelligent sons. There are 80 intelligent fathers with dull sons. Where as 90 dull fathers have intelligent sons and 580 dull fathers have dull sons. [5]

- iii) Examine whether the following data are consistent? [5]
 $N = 200$, $(A) = 150$, $(B) = 80$, $(AB) = 25$.

- iv) Explain in brief considerations in the construction of index numbers. [5]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P319

[Total No. of Pages : 3

[4301] - 145
F.Y. B.A.
APPLIED STATISTICS
Descriptive Statistics
(2008 Pattern) (Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt any two of the following :

[2 × 5 = 10]

- a) Explain the concept of population and sample with an illustration. What is a random sample.
- b) Define :
 - i) Attribute.
 - ii) Variable.
 - iii) Primary data.
 - iv) Cross-sectional data.
- c) Represent the following data by a suitable diagram.

Country	% of population
India	15.53
China	21.72
Russia	6.05
U.S.A.	5.04
Others	51.66

- d) Compute the Harmonic mean of 73, 84, 47, 91, 56.

Q2) Attempt any four of the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Heights (in cm.) of 25 students are given below, prepare stem and leaf chart.
171, 148, 154, 162, 145, 171, 165, 151, 153, 158, 146, 145, 156, 147,
161, 172, 159, 164, 154, 159, 152, 153, 168, 163, 156.

P.T.O.

- b) Plot histogram for the following data and hence obtain the value of mode graphically.

Marks : 0 - 20 20 - 40 40 - 60 60 - 80 80 - 100

No. of students : 5 20 40 25 10

- c) Define :

- i) Mode.
- ii) Quartiles.
- iii) Standard deviation.
- iv) Coefficient of variation.

- d) Explain the concept of dispersion and state characteristics of a good measure of dispersion.

- e) Define raw and central moments. State relations between first four raw and central moments.

- f) Compute coefficient of variation (C.V.) for the following data of marks obtained by 10 students :

40, 52, 47, 65, 68, 70, 45, 72, 50, 55.

Q3) Attempt any three of the following : **[3 × 10 = 30]**

- a) i) Following is the frequency distribution of 460 persons according to their expenses on petrol per day. If the first quartile is 21.5 find the missing frequencies.

Expenses on petrol : 10 - 15 15 - 20 20 - 25 25 - 30 30 - 35 35 - 40 40 - 45 45 - 50
(in Rs.)

No. of persons : 24 – 90 122 – 56 20 33

- ii) The first three raw moments of a distribution are 2, 25 and 80 respectively. Comment upon the skewness of the distribution using appropriate measure.
- b) i) For a set of 90 observations the mean and standard deviation are 59 and 9 respectively. For 40 observations selected from these 90 observations the mean and standard deviation are 54 and 6 respectively. Find the mean and standard deviation of the remaining set of observations.
- ii) Write a note on Kurtosis.
- c) i) Explain the concept of correlation and also explain how scatter diagram can be used in determining the type of correlation between two variables.

- ii) Find whether the attributes A and B are independent given the following :
 $(AB) = 10, (A\beta) = 30, (\alpha B) = 40, (\alpha\beta) = 120.$
- d) i) For a bivariate data if the equation to the line regression of X on Y is $X - 4Y = 5$ and that of line of regression of Y on X is $X - 16Y = -64$, obtain :
- 1) \bar{X} and \bar{Y}
 - 2) Correlation coefficient between X and Y.
 - 3) Estimate Y if $X = 48$.
- ii) Explain the concept of central tendency of a data and state one situation each where mean, median and mode are appropriate as averages.
- e) i) Compute three yearly moving averages for the following data of inventory (in tonnes) for various years.
Year	: 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Inventory	: 78	73	71	73	75	78	73
- ii) Define regression coefficients and state their properties.

Q4) Attempt any one of the following : [1 × 20 = 20]

- a) i) Compute the correlation coefficient between input of oil and output of electricity using the following data and interpret it. [10]
Input of oil	: 6.9	8.2	7.8	4.8	9.6	8.0	7.7
Output of electricity	: 1.9	3.5	6.5	1.3	5.5	3.5	2.2
- ii) What is time series? Explain trend as a component of time series. [5]
- iii) The grades of a student in the laboratory, lecture and viva parts of psychology are 71, 78 and 89 respectively. If the weights attached to these grades are 2, 4 and 5 respectively, what is the appropriate average grade. What is the average grade if equal weights are used? [5]
- b) i) Explain simple random sampling with and without replacement as sampling procedures. [5]
- ii) Define geometric mean and Harmonic mean. State the relation between A.M., G.M. and H.M. [5]
- iii) Examine the consistency of the following data : [10]
- $N = 100, (A) = 40, (B) = 39, (C) = 41, (AB) = 38, (AC) = 35, (BC) = 37.$

[4317] - 232

S.Y. B.Sc. (Semester - II)

मराठी Marathi (2008 Pattern)

व्यवहारीक मराठी (Vyavaharik Marathi)

(जुना व नवा अभ्यासक्रम)

वेळ: 2 तास]

[एकुण गुण : 40

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1)अ) पुढील उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा. [8]

Co-opreation is a big word, but it simply means working together. if nations can learn to work together as friends, they will soon find a way of setting their disputes in a friendly way. Instead of being jealous of each other and suspicious and proud of their rights they must learn to be friendly and reasonable, and anxious to help each other. And the second thing that is wanted is the rule of law. Just as the citizens of a country have laws and agree to obey those laws, so all nations must agree to laws and feel bound to obey and support them.

ब) पुढील उताऱ्याचा शीर्षकासह एक तृतीयांश सारांश लिहा [7]

भारतीय संस्कृतीत मूर्तिपूजा ही एक फार थोर व मधुर अशी कल्पना आहे. मानवाला उत्तरोत्तर स्वतःचा विकास करून घेता यावा म्हणून जी अनेक साधने भारतीय संस्कृतीने निर्माण केली आहेत, त्यांतील हे एक महान साधन आहे. मूर्तिपूजेचा जितका जितका विचार करावा, तितका तितका तिच्यातील भावखोल असा वाटू लागतो.

मनुष्यप्राणी हा विभूतिपूजक आहे. आपणांमध्ये ही प्रवृत्ती स्वयंभूच आहे. आपल्यापेक्षा जे मोठे आहेत त्यांचे कौतुक आपण करतो. आपल्याहून जे थोर आहेत. बुद्धीने, हृदयाने महान आहेत त्यांची पूजा करावी असे वाटते ही महान विभूतीची पूजा करण्याची वृत्ती जर आपणांत नसती, तर आपला विकास होताना विभूतीपूजा हे विकासाचे प्रभावी साधन आहे. मूर्ती म्हणजे आकार. मूर्तिपूजा म्हणजे आकारपूजा, प्रत्यक्ष पूजा. आपल्या डोळ्यासमोर काही तरी प्रत्यक्ष आपणास लागत असते.

(शब्दसंख्या -112)

P.T.O.

प्रश्न 2) पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[15]

- अ) 'भ्रष्टाचाराचा भस्मासूर' या विषयावर वृत्तपत्रासाठी लेख तयार करा.
- ब) आकाशवाणीसाठी 'पल्स पोलिओचे महत्व' या विषयावर डॉक्टर व सामान्य नागरिक या दोघांतील संवाद लिहा.
- क) दुरदर्शनसाठी 'दुष्काळामुळे पिकांचे झालेले नुकसान' या विषयावर माहितीपटाचे लेखन करा.

प्रश्न 3) पुढील इंग्रजी शब्दांसाठी मराठीतील पारिभाषिक शब्द लिहा.

[10]

- 1) Registrar
- 2) Action
- 3) Administration
- 4) Agreement
- 5) Charge
- 6) Council
- 7) Editor
- 8) Grant
- 9) Seminar
- 10) Deposit

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P49

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 103
F.Y. B.A.
FRENCH (ADVANCED)
(2010 Onwards)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Q1) Traduisez en anglais.

(10)

96% des Français pensent que manger équilibré est essentiel pour la santé. Pour les y aider, le gouvernement a lancé en janvier 2001, un grand programme sur 5 ans : le Programme National Nutrition Santé (PNNS). En effet, une mauvaise alimentation développe certaines maladies cardio-vasculaires, celles qui touchent le fonctionnement du cœur, première cause de mortalité en France. L'obésité a également progressé dans le pays. Ce grand programme doit inciter les Français à manger plus de fruits, de légumes, de produits laitiers (dairy products), de céréales, et moins de graisses (bonbons, pâtisseries). Il doit également inciter les adultes à ne pas boire plus de deux ou trois verres de vin.

Q2) Compréhension.

(10)

Les Français font beaucoup de sport : 80% déclarent pratiquer un sport régulièrement. Tous les types de sport sont cités : le football, le rugby, le tennis, le basket ball, la natation, le ski, la course à pied et le jogging, la bicyclette, la gymnastique, les arts martiaux ou tout simplement la marche à pied sont les plus communs. Les Français pratiquent aussi des sports plus rares : la planche à voile, l'escalade, la voile, la plongée sous-marine, le parapente, l'équitation, le golf, le canoë-kayak, le vélo tout terrain (VTT).

On pratique ces sports, surtout ceux qui se jouent collectivement, dans des clubs qui appartiennent à des fédérations. Le football est le sport le plus pratiqué, avec 2 millions d'inscrits, loin devant le tennis (1 million) ou le judo (500 000).

Les Français passent naturellement beaucoup de temps à regarder des émissions sportives à la télévision : du football et du rugby notamment, car les équipes nationales sont de haut niveau. Mais aussi du tennis au mois de juin (Roland Garros), et le Tour de France au mois de juillet, grand événement cycliste de l'année. Le spectacle sportif télévisuel culmine au moment de la Coupe d'Europe et de la Coupe du Monde de football, ainsi que pour les Jeux Olympiques.

Questions, (6)

- i) Est-ce que les Français sont sportifs ? Justifiez votre réponse.
- ii) Citez trois sports populaires des Français.
- iii) Quels sont les sports que les Français aiment voir à la télé ?

Dites 'vrai' ou 'faux'. (4)

- iv) Le football est le sport le plus pratiqué en France.
- v) Le Tour de France a lieu en juillet.
- vi) Les Français n'aiment pas regarder les sports à la télévision.

Q3) A) Répondez aux questions (3 au choix).

(9)

- a) Qu'est-ce que le 'tourisme vert' ?

P.T.O.

- b) Dites comment les médias ont influencé les attitudes des Français vers le sport.
- c) Pourquoi mange-t-on traditionnellement des crêpes avec une pièce de monnaie dans la main ?
- d) Faites un portrait de Mondo.
- e) Que représente un café typique en France ?
- f) Faites un portrait de la fille de Victor Hugo d'après le poème. 'Elle avait pris ce pli'.
- g) Qu'est-ce que M. Jourdain demande au Maître de philosophie ?

B) Choisissez UN des sujets ci-dessous. (10)

- a) Faites un portrait d'un enfant pauvre dans votre ville : décrivez son apparence, sa façon de saluer les passants.
- b) M. Vincent ne se sent pas bien. Il va chez le médecin. Le médecin lui pose des questions sur sa santé, son mode de vie, ses habitudes. Écrivez le dialogue. (6 à 8 répliques.)

Q4.A) Quelle phrase dirait-on dans les situations suivantes ?(3 au choix) (3)

- i) À l'employé dans un bureau de tourisme. a) Je vais vous faire une ordonnance.
- ii) Le médecin après avoir examiné le malade. b) Je me sens mal.
- iii) Un touriste américain qui veut changer de l'argent dans une banque à Paris. c) Qu'est-ce qu'il y a à voir dans la région ?
- iv) Vous n'êtes pas en bonne santé. d) Quel est le taux d'échange?

B) Dites 'Vrai' ou 'Faux' (6 au choix) (6)

- i) Les sports en plein air ne sont pas très populaires en France.
- ii) En 1998, la France a gagné la Coupe du Monde de football.
- iii) Le tour de France est une course à automobiles.
- iv) La pétanque est un jeu traditionnel en France.
- v) Les jeunes français de moins de 25 ans préfèrent prendre leurs vacances à l'étranger.
- vi) Pâques est une fête religieuse.
- vii) La Cigale représente une personne qui ne travaille pas beaucoup.
- viii) Le personnage de M. Jourdain est un personnage ridicule et naïf.

C) Dites autrement. (3 au choix) (3)

- i) La Fourmi n'est pas prêteuse.
- ii) Son regard reflétait la clarté de son âme.
- iii) Les Français ne sont pas grands amateurs de voyages en groupe
- iv) Elle avait pris ce pli.

D) Dégagez le sentiment exprimé. (2 au choix) (2)

- i) Vous chantiez? j'en suis fort aise. Eh bien ! dansez maintenant. »

ii) « Quoi ? Quand je dis : 'Nicole, apportez moi mes pantoufles, et me donnez mon bonnet de nuit.' », c'est de la prose ? »

iii) « C'est bien la pire peine :

De ne savoir pourquoi

Sans amour et sans haine

Mon cœur a tant de peine. »

Q5) A. Réécrivez les phrases en commençant avec 'Il faut' ou 'Je veux' et faites les changements nécessaires. (3)

i) Finissons vite notre dîner

ii) Vous devriez arriver à l'heure.

iii) Elles doivent prendre un taxi pour aller à l'aéroport.

B) Mettez les verbes au temps du passé qui conviennent. (3)

L'année dernière, mes amis et moi, nous (aller) au bord de la mer. Nous (réserver) des chambres à l'avance, mais quand nous y (arriver), l'hôtel (être) complet. Apparemment, ils (oublier) de marquer les dates dans leur calendrier. Heureusement, ils (pouvoir) trouver des chambres pour nous dans l'hôtel à côté !

C) Mettez au passif. (3)

i) Le professeur a expliqué la leçon.

ii) Les ouvriers vont présenter leurs demandes au directeur.

iii) Mon frère a construit cette maison.

D) Complétez les phrases en utilisant le conditionnel. (3)

i) Si elle venait à l'heure, nous (partir) toute de suite.

ii) s'ils avaient de l'argent, ils (aller) au Canada.

iii) Si tu venais avec moi, nous (pouvoir) faire le tour de la ville ensemble.

E) Complétez le dialogue avec des formules de négation. (rien, plus, jamais, nulle part, etc.) (3)

A : Tu vas à l'étranger ?

B : Non, cette année nous n'allons _____.

A : Alors, tu vas jouer au tennis ?

B : Non, j'ai mal au poignet, je ne fais _____ de tennis.

A : Tu es allé chez le médecin ?

B : Je ne vais _____ chez le médecin. Je préfère les remèdes naturels..

F) Donnez le contraire : (3)

Le calme ; rare : sortir.

G) Complétez les phrases en utilisant le futur/futur antérieur (3)

i) Quand tu auras trouvé la clé de la boîte aux lettres, nous (pouvoir) compter les trésors.

ii) Dès que nous (arriver) à Paris, nous irons à l'Université de la Sorbonne..

iii) Aussitôt qu'elle aura reçu le courriel, elle vous (répondre).

H) Remplacez les mots soulignés par des pronoms. : (3)

- i) Nous partirons avec Marie et Nathalie.
- ii) Qu'est-ce qu'elle a raconté à sa mère ?
- iii) Aimes-tu les pommes?

I) Remplacez les mots soulignés par des adverbes. : (3)

- i) Il répond avec rapidité.
- ii) Nous attendons les résultats avec impatience.
- iii) Elle s'habille avec élégance.

[4301] - 105

F.Y. B.A.

SINDHI - ARABIC & DEVANAGARI

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

سوال ۱:- ھيٺين مان ڪنهن به ٻه سوالن جا جواب ڏيو. ٻه
پ. ٽه :-

۱. زير ڏنل سڀني ٻنهي ٻولي ۾ شڪار ۽ ڏيکڻ ۾
۲. ٻوليءَ ۾ ٻه ڀاڱا آهن جنهن جي ڪري ٻوليءَ ۾ ڪجهه
۳. ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾
۴. Mid-day لاءِ ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾
۵. ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾
۶. ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾
۷. ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾
۸. ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾
۹. ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾
۱۰. ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾
۱۱. ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾
۱۲. ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾
۱۳. ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾ ڪجهه ٻوليءَ ۾

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P50

[4301] - 105

F.Y. B.A.

SINDHI - DEVANAGARI

(2008 Pattern)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सुवालु 1) हेठियनि मां किनि बि डुहनि सुवालनि जा जवाब 20 लफ़ज़नि में लिखो:- [20]

- i) नरेश संतियाणीअ खे कहिड़ी श्रद्धांजली डिनी ?
- ii) वज़ीर ऐं बोधप्रकाश जे क़बूलियतनामें मे कहिड़ो शर्तु लिखियलु हो ?
- iii) अमरकोट ते इहो नालो कीअं पियो ?
- iv) अली बेग बलोच दुबई में कहिड़े सिलसिले में आयो हो ?
- v) लेखिका ईश्वरी जोतिवाणीअ जी रिक्शा लाल देवल जे घिटीअ में छो बीहिजी वेई ?
- vi) Mid_Day अख़बार में शेवकराम जे गुमु थियण जी खबर कीअं छपियल हुई ?
- vii) दीप्तीअ, प्रीतीअ खे आशावादी थियण लाइ कहिड़े नमूने समुझायो ?
- viii) जानकीअ खे कहिड़ा शौंक हुआ ?
- ix) उमरु, मारुईअ खे संदसि माइटनि ख़िलाफ़ि कीअं थो भड़िकाए ?
- x) विरिहाडे, वक्रित, ज़ेनीअ लेखक गोवर्धन शर्मा खे लडुपडाणि कंदे कहिड़ो आथतु डिनो ?
- xi) निशा जे पीउ, लेखिका खे छोकिरे जे बारे में कहिड़ी जाण डिनी ?
- xii) राकेश जानकीअ खे किथे मोकिलणु चाहियो ऐं छो ?
- xiii) पालणो पंभहार ऐं मारुई कहिड़ो कमु कंदा हुआ ?

सुवालु 2) हेठियनि मां किनि बि बिनि सुवालनि जा जवाब हरि हिकु लगि भगि 50 लफ्रजनि में लिखो :- [10]

- i) आम खाजी मखि ऐं मधू मखीअ मां अब्हांखे कहिड़ी मखि थी प्यारी लगे ऐं छो ?
- ii) शाइर बेवसि ज़िंदगीअ जी अमली फ़ेलसूफ़ी कहिड़नि मिसालनि सां समुझाई आहे ?
- iii) शाइर दिलिगीर मृत्यूलोक ऐं अमर लोक मां कहिड़ो लोकु बहितरि समुझियो आहे ऐं छो ?
- iv) शाइर 'खादिम' रुबाइयुनि में कहिड़ा वीचार पेशि क्या आहिनि ?

सुवालु 3) हेठियनि मां किनि बि बिनि सुवालनि जा जवाब तफ़्सीलवार लिखो:- [20]

- i) अमर कोट में मारुईअ जो हालति जो बयानु करियो ?
- ii) जानकीअ खे कुदिरत जो नेमु सुहिणो कीअं लगे ?
- iii) “हिक ब शोक सभा थियणु डे यार ।” जो वीचारु शेवकराम जे मन में छो आयो ?
- iv) मेंहिं जे विच रस्ते ते विहण करे कहिड़ो मोंझारो पैदा थियो ?

सुवालु 4) हेठियनि मां किनि बि बिनि विषयनि ते मज़िमून लिखो:- [30]

- i) अजु जी नारी
- ii) जेकडहिं इम्तिहान न थियनि ।
- iii) पाड़ेसिरियुनि जूं जवाबदारियूं
- iv) विज्ञानु ऐं इंसानु ।

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P53

[Total No. of Pages : 3

[4301] - 109

F.Y. B.A.

FRENCH (BEGINNERS)

(2008 Onwards) (New Course)

Text : Apprenons le français (Part 1, 2)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Q1. Répondez en français: (5 au choix)

(10)

1. Nommez deux meubles de votre salle à manger.
2. Nommez deux pays francophones.
3. Quelle saison aimez-vous? Pourquoi?
4. Quel temps fait-il au mois d'octobre en Europe?
5. Que mangez-vous au diner?
6. Quel âge avez-vous ?
7. Combien de jours y a-t-il dans une semaine?

Q2. Compréhension.

Lisez le passage et répondez aux questions suivantes.

(10)

C'est l'anniversaire de Catherine. Elle veut inviter ses amis et ses grands-parents à la maison. Alors le matin, elle va dans un supermarché avec Pauline, sa sœur. Elle aime ce supermarché près de sa maison. Elles entrent dans le rayon de vêtements au deuxième étage pour acheter une nouvelle jupe pour la fête. Sa sœur aussi veut acheter un pull pour Catherine.

Catherine aime la couleur rouge. Alors elle achète une jupe rouge et une écharpe bleue.

Pauline achète un pull vert pour Catherine. Elles sont contentes.

I. Répondez aux questions suivantes:

- 1) Quelle couleur préfère Catherine?
- 2) Pourquoi Catherine achète-t-elle une jupe?
- 3) Qui est Pauline?
- 4) Le rayon de vêtements est à quel étage ?
- 5) Où est le supermarché?
- 6) Donnez le contraire: content, soeur

II. Dites vrai ou faux

- 1) Catherine va au supermarché avec sa mère.
- 2) La soeur de Pauline achète une écharpe bleue.
- 3) Catherine achète un pull vert pour Pauline.

Q3) Grammaire

A) Conjuguez les verbes:

(10)

- 1) Ils (avoir) vingt ans.
- 2) Je (aller) à la plage.

P.T.O.

- 3) Vous (être) françaises ?
- 4) Nous (faire) le devoir le soir.
- 5) Elles (écrire) une lettre.
- 6) Les étudiants (attendre) le professeur.
- 7) Vous (prendre) le repas.
- 8) Ils (comprendre) bien l'anglais.
- 9) Nous (commencer) notre travail tôt.
- 10) Tu (lire) le journal le matin ?

B) Mettez l'article partitif: (2)

- 1) Il veut _____ jus de fruits.
- 2) Elle ne prend pas _____ riz.

C) Récrivez les phrases avec le contraire du mot souligné: (2)

- 1) Elle adore les escargots.
- 2) La robe est petite pour toi.

D) Mettez au négatif: (2)

- 1) Il y a un des oeufs sur la table.
- 2) C'est un roman.

E) Mettez au pluriel: (2)

- 1) Je prends le bus.
- 2) Elle habite à Londres.

F) Mettez au féminin: (2)

- 1) Le dentiste espagnol est jeune.
- 2) Le coiffeur est beau.

G) Mettez un adjectif possessif convenable: (2)

- 1) Le professeur invite _____ amis.
- 2) Nous mettons _____ livres dans l'armoire.

H) Mettez les phrases en ordre: (2)

- 1) indien / le / journaliste / pas / n'est
- 2) elle / des / jupes / rouges / a

I) Complétez avec de / de l' / de la / des / au / aux / à la (2)

- 1) C'est le stylo _____ acteur.
- 2) Il parle _____ musicien.

J) Trouvez l'intrus: (2)

- 1) beau, pantalon, chapeau, manteau
- 2) Matin, soir, nuit, mai

K) Récrivez selon les indications:**(6)**

- 1) Nathalie habite en Belgique. Elle est _____ (Mettez une nationalité)
- 2) _____ est le premier mois de l'année. (Donnez le nom du mois)
- 3) Il travaille dans un hôpital. Qui est-ce? Il est _____ (Mettez la profession)
- 4) _____ est la ville capital de la France. (Rouen / Paris)
- 5) Un _____ est un vin français. (Bourgogne / Roquefort)
- 6) Il pleut: le ciel est _____ (Donnez un adjectif de couleur).

L) Reliez les colonnes:**(6)**

1. L'Hiver	a) la profession
2. Le noël	b) la saison
3. La cerise	c) la fleuve
4. Le ski	d) la fête
5. Le coiffeur	e) le fruit
6. La Seine	f) le sport

Q4) Traduisez en français:**(10)**

Je m'appelle Mahesh. J'ai quinze ans et j'habite à Pune avec ma famille. Mon père est médecin et ma mère est architecte et aussi une bonne cuisinière. Elle prépare les desserts délicieux. Elle est sympathique. Mon père est intelligent et il aime les sports. Ma sœur est infirmière et elle est jolie. Elle va à l'hôpital et elle aide mon père. Et moi, je suis étudiant. Ma maison est très grande avec un beau jardin. J'ai aussi un chien. Il s'appelle Rocky. Je joue souvent avec Rocky dans le jardin. J'aime beaucoup mon chien.

Q5) Ecrivez une composition sur**(10)**

Les repas

OU

Mon école

OU

Ecrivez une lettre à votre ami et décrivez votre maison.

[4301] - 113

F.Y. B.A.

संस्कृत (SANSKRIT)

(G - 1) : सुरभारती (Surabharati)

(2008 Pattern)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

सूचना:- i) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

All questions are compulsory.

ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Figures to the right indicate full marks.

प्रश्न 1) 'अ' आणि 'ब' विभागातील प्रत्येकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा. [20]

From 'A' and 'B' sections translate each two into English or Marathi.

अ - विभाग / Section - A

i) सा होवाच मैलेयी - येनाहं नामृता स्यां किमहं ते न कुर्याम् । यदेव भगवान् वेद तदेव मे ब्रूहि ॥

सहोवाच याज्ञवल्क्यः - प्रिया वै खलु नो भवती सती प्रियमवृधत् । हन्त तर्हि भवत्येतद्व्या ख्यास्यामि ते । व्याचक्षाणस्य तु मे निदिध्यासस्वेति ॥

ii) कस्मिंश्चिद् वनोद्देशे सिंहदम्पती प्रतिवसतः स्म । अथ सिंही पुत्रद्वयमजीजनत् । सिंहोऽपि नित्यमेव मृगान् व्यापाद्य सिंहयै ददाति । भयान्यस्मिन्नहनि तेन किमपि नासादितम् । वने भ्रमतोऽपि तस्य रविरस्तं गतः । अथ तेन स्वगृहमागच्छता शृगालशिशुः प्राप्तः ।

iii) स्वामिनः उदतिष्ठान् । तेषां मुखं दिदीपे । तेषां दर्शन - मात्रेण सर्वं सभागृहं निःशब्दम् अभवत् । तं विशालं जनसागरम् एकेनैव दृष्टिक्षेपेण कवलीकुर्वद्भिः स्वामिभिः देवीं सरस्वतीं ध्यात्वा वक्तुम् उपक्रान्तम् -

Sisters and Brothers of America.

स्वामिभिः एवं संबोधितमात्रे, तस्मिन् सभागृहे चत् अनवरतं प्रचण्डं तालिकाकाण्डं प्रारवधम्, त त् अभूतपूर्वमेव आसीत् ।

ब - विभाग / Section - B

- i) ज्योत्स्ना तुषारमलिना पौर्णमास्यां न राजते
सीतेव चातपश्यामा लक्ष्यते न च शोभते ॥
प्रकृत्या शीतल स्पर्शो हिमविद्धश्च साम्प्रतम् ।
प्रवाति पश्चिमो वायुः काले द्विगुणशीतलः ॥
- ii) वीरोऽयं किल यो बिभेति नितरां कृद्धादिबडालदहो सोऽहिंसाव्रतशिक्षकः किल सदा
यः प्राणिनां घस्मरः ।
यो द्रुह्यत्यपि सोदराय स किलाऽऽराध्यः परं जन्मिनां भोः पश्यास्मदुपेक्षया कृतपदामेतस्य
दर्पम्वताम् ॥
- iii) वार्ता च कौतुकवती विमला च विद्या ।
लोकोत्तरः परिमलश्च कुरङ्गनाभेः ।
तैलस्य बिन्दुरिव वारिणि दुर्निवार-
मेत त् त्रयं प्रसरति स्वयमेव भूमौ ॥

प्रश्न 2) 'अ' आणि 'ब' विभागातील प्रत्येकी कोणत्याही एकाचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा. [10]

Explain with reference to context any one from each section 'A' & 'B'.

अ - विभाग / Section - A

- i) “ग्रामभृतकवैदेहका वा कृषेयुः ।”
ii) “यस्मिन्कुले त्वमुत्पन्नो गजस्तत्र न हन्यते ।”

ब - विभाग / Section - B

- i) “परब्रह्मलिङ्गं भजे पाण्डुरङ्गम् ।”
ii) “नरः संसारान्ते विशति यमधानीजवनिकाम् ।”

प्रश्न 3) 'अ' आणि 'ब' विभागातील प्रत्येकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.[20]

Write answers to any one from each section 'A' & 'B'.

अ - विभाग / Section - A

- i) 'गौतमस्य चातुर्यम्' यापाठाचे रसग्रहण करा.
Appreciate the lesson 'गौतमस्य चातुर्यम्' ।
- ii) चंद्रापीडाचे शिक्षण सविस्तर स्पष्ट करा.
Explain in details the education of Chandrapeda.

ब - विभाग / Section - B

- i) 'दानवीरः' या वेच्याच्या आधारे कर्णाचे व्यक्तिमत्त्व स्पष्ट करा.
Bringout the charactersketch of Karna with reference to the lesson 'दानवीरः'
- ii) "हेमन्तवर्णनम्" च्या आधारे महर्षी वाल्मीकिंची काव्यशैली स्पष्ट करा.
Explain the poetic style of महर्षी वाल्मीकी with reference to "हेमन्तवर्णनम्"

प्रश्न 4) पुढील उताऱ्याचे मराठी अथवा इंग्रजीत अनुवाद करा. [10]

Translate the following passage into English or Marathi.

नलन्दा विश्वविद्यालयस्य उज्जीवनाय विश्वस्तरीयाणां प्रमुखाणां बुद्धिमतां एका समितिः रचिता अस्ति । तस्याः प्रमुखः अस्ति नोबेल्-प्रशस्तिविजेता अर्थशास्त्रज्ञः अमर्त्यसेनः । अमर्त्यसेनः वदति एवंः विश्वविद्यालयः उन्नतस्थितौ यदा आसीत् तदा तत्र भाषाः, वैद्यशास्त्रं, समाजशास्त्रम्, अर्थशास्त्रम् अध्याप्यन्ते स्म । सुदीर्घस्य वैभवोपेतजीवनस्य अनन्तरं तस्य अवसानकालः यदा उपस्थितः तदा ऑक्सफर्डविश्वविद्यालयः आरम्भदशायाम् आसीत् । केम्ब्रिजविश्वविद्यालयस्य उदयः अपि न जातः आसीत् । जगतः मेधाविनः छात्रान् आकर्षति स्म सः विश्वविद्यालयः "इति" ।

[4301] - 114

प्रथम वर्ष कला (F.Y. B.A.)

Ardhamagadhi (Prakrit)

(G - 1) : प्राकृत गद्य पद्य वेचे क्र.5

(2008 पॅटर्न)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :60

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Translate into English or Marathi any two :

[10]

कोणत्याही दोहोंचे मराठी अथवा इंग्रजीत भाषांतर करा.

- 1) तया केण जणेण पक्क-चिब्भडं बाहिरं पक्खितं, तं तु तस्स सुवण्णयारस्स पिट्ठभागे लग्गिअं । तेण नायं केणावि अहं पहिरिओ । पिट्ठदेसे हत्थेण फासेइ, तत्थ चिब्भडस्स रसं बीआइं न पत्रासिऊणं विआरिअं “अहो हं गाढयर-पहरिओ । म्हि, तेण घाएण सह सोणिअं पि निग्गयं । तम्मज्जे कीडगावि समुप्पन्ना एवं अच्चंत-भयाउलो तुरिअं तुरिअं गच्छंतो घर-द्वारे समागओ ।
- 2) ‘अहो लोभस्स विलसियं । दोण्ह सुवण्ण-मासाण कज्जेणागओ लाभमुवट्ठियं दट्ठूण कोडीहिं पि न तु विरमइ मणोरहो । अन्नं च । विज्जा-पढणत्थं विदेसमागओ जाव ताव अवहीरिऊण जणणिं, अवगणिऊण उवज्झाय-हिय-उवएसं, अवमणिऊण कुलं, ईइए इयर-रमणी जाणमाणो वि मोहिओ । ता अलं सुवण्णेण । अलं विसय - संगेण । अलं संसार-पडिबंधेण ।’
- 3) एवं सोऊण तुट्ठो-देवपालो समागओ - रायभवणं । आणवेइ कुलाले, जहा - ‘करेह रायवाडियाजोगं उदगं मयगलं’ । ‘जं देवो आणवेइ’ त्ति वुत्तूण सिग्घमेव कओ तेहिं । मट्ठियमय मयग लारूढो राया रायवाडियं करिस्सइ,’ त्ति जाओ जणप्पवाओ । सामंतमंति मंडलियाइणो इणमत्थं सोऊण हसिउं पयट्ठा - ‘जो मट्ठियमयगलारूढो रायवाडियं राया काउं वंछइ, सो एस अवितहं गोवालो ।

P.T.O.

B) Translate into English or Marathi any two :

[10]

कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा.

- 1) ता भुंजिज्जदु लच्छी दिज्जदु दाणे दया - पधाणेण ।
जा जल - तरंग - चवला दो-तिणिण दिणादि चिद्वेदि ॥
जो पुण लच्छि संचदि ण य भुंजदि णेय देदि पुत्तेसु ।
सो अप्पाणं वंचदि मणुयत्तं विप्फलं तस्स ॥
- 2) मंचेसु य उवविट्ठा हरिवाहणमाइया नखरिंदा ।
सयल-परिवार-सहिया, आहरण-विभूसिय - सरीरा ॥
सा वि तर्हि वरकन्ना सव्वालंकार-सुकय-नेवच्छा ।
मंगल - सओवगीया रायसमुहं समोइण्णा ॥
- 3) दढ-रोस-कुलुसिअस्स वि सुअणस्स मुहाहि विप्पिअं कत्तो ।
राहु-मुहम्मि वि ससिणो किरणा अमअं - विअ-मुअंति ॥
वसणम्मि अणुव्विग्गा, विहवम्मि अगव्विआ, मए धीरा ।
होंति अहिण्ण - सहावा समेसु विसमेसु सप्पुरिसा ॥

Q2) Write in detail about the benefit of the service done to देवऽ and गुरु with reference to देवपालकहा. [8]

देवपालकहाचा विशेष संदर्भ देऊन देवांची व गुरुची सेवा केल्याने कोणते फायदे होतात ते सविस्तर लिहा :

OR / किंवा

How the wife of goldsmith taught a lesson to goldsmith.

सोनाराच्या पत्निने सोनाराला धडा कसा शिकविला.

Q3) Write the story of 'संभूत' and 'चित्त' and explain the moral of it. [8]

'संभूत आणि चित्त' यांची गोष्ट सांगून त्याचे तात्पर्य स्पष्ट करा.

OR / किंवा

Explain the nature of 'अद्भुवाणुवेक्खा'.

'अद्भुवाणुवेक्खा' चे स्वरूप स्पष्ट करा.

Q4) Write critical notes on any one from group 'A' and any one from group 'B'. [12]

गट 'A' मधून कोणत्याही एकावर आणि गट 'B' मधून कोणत्याही एकावर विवेचक टीप लिहा.

A. सांबाबत wisdom.

सांबाची हुशारी

OR / किंवा

Dialogue of विदूषक and निपुणिका.

विदूषक आणि निपुणिका यांचा संवाद.

B. संडकीर्ण गाथाबत सुहासियाडं.

सुहासियाडं मधील संकीर्ण गाथा.

OR / किंवा

Cleverness of ब्रह्मदत्त.

ब्रह्मदत्ताची चतुराई.

Q5) Explain with reference to the context any two from 'A' and any two from 'B'. [12]

'A' मधून कोणतेही दोन आणि 'B' मधून कोणतेही दोन ससंदर्भ स्पष्ट करा :

A. 1) भिक्खा मेत्रेण वि संपज्जइ भोयणं ।

2) जस्स सउणो विचित्रं वासइ सो जिणइ कोडिं ति ।

3) अज्जउत्त, नत्थि मे विहवो एयस्स सुंदरयर - दाणे ।

B. 1) नियतुंडं रक्खेज्जेह जस्स पसाएणमेय वसणमिमं ।

2) चंडा भणइ “मए सहि, सुविणो दिट्ठो इमो न उण सच्चं ।

3) जो पुण न पत्त्रियइ मं धुत्ताणं देउ सो भुत्तिं ।

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P63

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 120

F.Y.B.A.

ANTHROPOLOGY

G - I : Introduction to Social and Cultural Anthropology

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any two of the following in 50 words each : **[10]**

- i) What is Exogamy?
- ii) State the characteristics of Nuclear family.
- iii) Describe the concept of property.
- iv) State the uses of white magic.

Q2) Write short notes on any four of the following in 100 words each: **[20]**

- i) Cultural Anthropology.
- ii) Couvade
- iii) Nature of punishment among tribal society.
- iv) Hunting & fishing.
- v) Taboo
- vi) Cultural lag.

Q3) Answer any three of the following in 250 words each : **[30]**

- i) Describe various stages of human evolution.
- ii) What are the characteristics of Joint family.
- iii) Describe the types of magic.
- iv) Describe the four stages of Tribal Economy.
- v) Discuss the uses of Anthropology.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following in 500 words each :

[20]

- i) Explain the nature of law & Justice among adivasis.
- ii) Explain the characteristics of Culture.

Total No. of Questions : 4]

P63

[4301] - 120

प्रथम वर्ष कला (F.Y. B.A.)

ANTHROPOLOGY

G - I : Introduction To Social And Cultural Anthropology

(मराठी रूपांतर)

(2008 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत लिहा. [10]

- i) बहिर्विवाह म्हणजे काय ?
- ii) विभक्त कुटुंबाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- iii) संपत्तीची संकल्पना विषद करा.
- iv) पांढऱ्या जादूचे उपयोग सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार वर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टीपा लिहा. : [20]

- i) सांस्कृतिक मानवशास्त्र
- ii) सहप्रसविता
- iii) आदिवासी समाजातील शिक्षेचे स्वरूप
- iv) शिकार आणि मासेमारी
- v) वर्जनता
- vi) संस्कृती पश्चयन

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा. : [30]

- i) मानवी उत्क्रांतीच्या विविध अवस्थांचे वर्णन करा.
- ii) संयुक्त कुटुंबाची वैशिष्ट्ये कोणती
- iii) जादूचे प्रकार विषद करा.
- iv) आदिवासी अर्थव्यवस्थेच्या चार अवस्थांचे वर्णन करा.
- v) मानवशास्त्राच्या उपयोगांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. : [20]

- i) आदिवासी समाजातील कायदा आणि न्यायदानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ii) संस्कृतीची वैशिष्ट्ये विषय करा.

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P64

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 121

F.Y. B.A.

GEOGRAPHY (G-1)

Gg - 110 : Physical Geography

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
- 4) *Use of map stencil is allowed.*

Q1) Answer in 20 words each (Any ten):

[20]

- i) What are parallels of latitude?
- ii) What is Moho discontinuity?
- iii) Define volcano.
- iv) Write the meaning of an igneous rock.
- v) Write any two types of weathering.
- vi) Write any two names of the landforms associated with erosional work of the sea waves.
- vii) Why ozone layer is known as protective layer?
- viii) What is heat balance of the earth?
- ix) Write any two factors affecting on horizontal distribution of the temperature.
- x) What is isobar?
- xi) Write any two examples of tropical airmasses.
- xii) Which is the deepest ocean deep in the world.
- xiii) What is water conservation?

Q2) Write short notes in 50 words (Any two) :

[10]

- i) Local time and standard time.
- ii) Levees and flood plains.
- iii) Tropical cyclone.
- iv) Tsunami

P.T.O.

Q3) Answer in 150 words each (Any two) : **[20]**

- i) Explain the interior of the earth with diagram.
- ii) Describe the causes of an earthquake.
- iii) Explain the structure of an atmosphere with diagram.
- iv) Describe the types of humidity in detail.

Q4) Answer in 300 words each (Any two) : **[30]**

- i) Explain Wegener's continental drift theory.
- ii) Describe the landforms associated with the erosional work of the wind with diagrams.
- iii) Explain the formation & characteristics of monsoon winds.
- iv) What is salinity of ocean water? Explain the factors affecting on salinity of ocean water.

Total No. of Questions : 4]

P64

[4301] - 121

F.Y. B.A.

भूगोल (G - 1)

(Gg - 110) : प्राकृतिक भूगोल

(मराठी रूपांतर)

(2008 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:-
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 - 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
 - 5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) :

[20]

- i) अक्षवृत्ते म्हणजे काय ?
- ii) मोहो विलगता म्हणजे काय ?
- iii) ज्वालामुखीची व्याख्या लिहा.
- iv) अग्निजन्य खडकाचा अर्थ लिहा.
- v) विदारणाचे कोणतेही दोन प्रकार लिहा.
- vi) सागरी लाटांच्या खननकार्यामुळे निर्माण होणाऱ्या कोणत्याही दोन भूआकारांची नावे लिहा.
- vii) ओझोन थरास संरक्षक थर का म्हणतात ?
- viii) पृथ्वीचे औष्णिक संतुलन म्हणजे काय ?
- ix) तापमानाच्या क्षितिजसमांतर वितरणावर परिणाम करणारे कोणतेही दोन घटक लिहा.
- x) समभार रेषा म्हणजे काय ?
- xi) उष्णकटीबंधीय वायुराशींची कोणतीही दोन उदाहरणे लिहा.
- xii) जगातील सर्वात खोल सागरी गर्ता कोणता ते लिहा.
- xiii) जलसंधारण म्हणजे काय ?

- प्रश्न 2) प्रत्येकी 50 शब्दांत टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) : [10]
- स्थानिक वेळ व प्रमाणवेळ.
 - पूरतट व पूरमैदाने
 - उष्णकटीबंधीय आवर्त
 - त्सुनामी

- प्रश्न 3) प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [20]
- पृथ्वीचे अंतरंग आकृतीसह स्पष्ट करा.
 - भूकंपाची कारणे विषद करा.
 - वातावरणाची रचना आकृतीसह स्पष्ट करा.
 - आर्द्रतेचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) प्रत्येकी 300 शब्दांत सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [30]
- वेगनरचा खंडवहन सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - वाऱ्याच्या खननकार्यामुळे निर्माण झालेल्या भूआकारांचे आकृतीसह वर्णन करा.
 - मोसमी वाऱ्यांची निर्मिती व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - सागरजलाची क्षारता म्हणजे काय ? सागरजलक्षारतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P67

[Total No. of Pages : 3

[4301] - 124
F.Y. B.A
PSYCHOLOGY
G- 1 - GENERAL PSYCHOLOGY
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each (any two) : **[10]**

- i) Need for Achievement.
- ii) Observational learning.
- iii) Practice and Rehearsal as a memory Improvement Technique.
- iv) Concept of Chronological Age (CA) and Mental Age (MA).

Q2) Write shorts note in 100 words each (any four) : **[20]**

- i) Functions of spinal cord.
- ii) Perceptual Illusion.
- iii) Mental Retardation.
- iv) Decay Theory of forgetting.
- v) Differentiate between short term and long term memory.
- vi) Sterenberg's Theory of Intelligence.

Q3) Answer the following questions in 200-250 words each (any three) : **[30]**

- i) Structure and functions of cerebrum.
- ii) What is Perceptual Constancy? Describe types of perceptual constancy.
- iii) Functions of Endocrine Glands.
- iv) Describe various biological motives.
- v) Characteristics of classical Conditioning.

Q4) Answer any one of the following question in 500 words : **[20]**

- i) Define Psychology. Discuss various modern perspectives of psychology.
- ii) Define Personality. Discuss various theories of personality in brief.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P67

[4301] - 124

F.Y.B.A

PSYCHOLOGY

G- 1 - General Psychology

(मराठी रूपांतर) (2008 Pattern)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

- सूचना:-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) आवश्यक त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या काढा.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. : [10]

- i) संपादन प्रेरणा
- ii) निरीक्षणात्मक अध्ययन
- iii) सराव व उजळणी: एक स्मृती सुधारतंत्र.
- iv) जन्मवय व मानसिक वय संकल्पना.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. : [20]

- i) मंजारजूची कार्ये
- ii) सांवेदनिक श्रम
- iii) मतिमंदत्व
- iv) विस्मरणाचा क्षति सिद्धांत
- v) अल्पस्मृती व दीर्घ स्मृतीतील फरक सांगा.
- vi) स्टर्नबर्ग यांचा बुद्धिमत्ता सिद्धांत

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [30]

- i) मोठ्या मेंदूची रचना व कार्ये
- ii) सांवेदनिक स्थिरता म्हणजे काय ? सांवेदनिक स्थिरता प्रकारांचे वर्णन करा.
- iii) अंतःस्त्रायी ग्रंथीची कार्ये
- iv) विविध जैवीक प्रेरणांचे वर्णन करा.
- v) अभिजात अभिसंधानाची वैशिष्ट्ये

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- i) मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. मानसशास्त्रातील विविध आधुनिक दृष्टीकोनांची चर्चा करा.
- ii) व्यक्तिमत्त्वाची व्याख्या द्या. व्यक्तिमत्त्वाच्या विविध सिद्धांतांची थोडक्यात चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P69

[Total No. of Pages : 2

[4301] - 126

F.Y.B.A

YOGA

Yogavidya

(General Paper - I) (2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain any one from the following in 50 words : **[5]**

- i) Types and benefit of yama.
- ii) State the uses of Kapalbhathi.

Q2) Write short notes (any two) : **[10]**

- i) Niyama
- ii) Pratyahar
- iii) Samadhi
- iv) Aims of yoga.

Q3) Answer any two questions from the following in 200 to 250 words each. **[15]**

- i) Explain and types of yogapranali.
- ii) Explain the Hattayog and Kundaliniyog in detail.
- iii) State the types of Asana and Pranayama, which are they?

Q4) Attempt any one question in detail : **[10]**

- i) Explain the scope and limitation of yoga.
- ii) Explain the measures of chittavrittinirodha.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P69

[4301] - 126

F.Y. B.A.

YOGVIDYA (योगविद्या) (General Paper - I)

(मराठी रूपांतर) (2008 Pattern)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे 50 शब्दात स्पष्टीकरण द्या : [5]

- i) यमांचे प्रकार व लाभ.
- ii) कपालभातीचे उपयोग सांगा.

प्रश्न 2) थोडक्यात टीपा द्या (कोणत्याही दोन) : [10]

- i) नियम
- ii) प्रत्याहार
- iii) समाधी
- iv) योगाचे ध्येय

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे 200 ते 250 शब्दात उत्तर द्या : [15]

- i) योगाच्या विविध प्रणालींची माहिती द्या.
- ii) हठयोग आणि कुंडलीनीयोग सविस्तर स्पष्ट करा.
- iii) आसन आणि प्राणायामांचे प्रकार किती व कोणते ?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या. [10]

- i) योगाची व्याप्ती व मर्यादा स्पष्ट करा.
- ii) चित्तवृत्तीनिरोधाचे उपाय स्पष्ट करा.

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P70

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 127

F.Y.B.A

HISTORY OF CIVILIZATION

Maharashtra Culture (Upto 1818 A.D.)

(General Paper - I) (2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each (any two) : **[10]**

- i) Explain the concept of Maharashtra.
- ii) State the features of caste system.
- iii) Describe the temple architecture.
- iv) Write the Bhakti.

Q2) Write note on in 100 words each (any four) : **[20]**

- i) Cultural Identity of Maharashtra.
- ii) Satvahana
- iii) History of Marathi language.
- iv) Agriculture in Maharashtra.
- v) Forts
- vi) Festivals

Q3) Answer the following questions in 200-250 words each (any three) : **[30]**

- i) Describe the achievements of Vakataks in cultural history.
- ii) Take the review of literature in Medieval Maharashtra.
- iii) Discuss the main Industries and Trade in Maharashtra.
- iv) Explain the painting in Medieval period.
- v) Describe the yatras and Ceremonies in Maharashtra.

P.T.O.

Q4) Answer the following questions in 500 words each (any one) :

[20]

- i) Tell the importance of 'Gaongada' in Maharashtra Culture.
- ii) Write in detail about 'Bhakti cult'?

Total No. of Questions : 4]

P70

[4301] - 127

F.Y. B.A.

HISTORY OF CIVILIZATION
Maharashtra Culture (Upto 1818 A.D.)

(General Paper - I) (2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) : [10]

- i) महाराष्ट्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ii) जातिसंस्थेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- iii) मंदिर स्थापत्याचे वर्णन करा.
- iv) भक्ती याविषयी लिहा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणतेही चार) : [20]

- i) महाराष्ट्राची सांस्कृतिक ओळख.
- ii) सातवाहन
- iii) मराठी भाषेचा विकास
- iv) महाराष्ट्रातील शेती
- v) किल्ले
- vi) सण

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200-250 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) : [30]

- i) सांस्कृतिक इतिहासातील वाकाटकांचे योगदान स्पष्ट करा.
- ii) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील साहित्याचा आढावा द्या.
- iii) महाराष्ट्रातील प्रमुख उद्योगधंदे व व्यापार यांची चर्चा करा.
- iv) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील चित्रकला स्पष्ट करा.
- v) महाराष्ट्रातील यात्रा व उत्सवांचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) : [20]

- i) महाराष्ट्र संस्कृतीतील 'गावगाडा' चे महत्व सांगा.
- ii) 'भक्ती संप्रदाय' याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P71

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 128

F.Y.B.A.

HOME ECONOMICS

G-1 : Household and General Economics

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Diagrams must be drawn wherever necessary.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following concepts in 50 words each (any two) : **[10]**

- i) Economic Law.
- ii) Price elasticity of demand.
- iii) House Planning.
- iv) Home Decoration.

Q2) Write short notes in 100 words each (any four) : **[20]**

- i) Primary functions of Commercial Banks.
- ii) Objectives of consumer's movement.
- iii) Types of objectives with suitable examples.
- iv) Types of standard of living.
- v) Sources of public expenditure.
- vi) Importance of Decision making.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (any three) : **[30]**

- i) Explain the functions of money.
- ii) Explain the Law of supply with suitable example.
- iii) Explain the effects of inflation on different income group.
- iv) Explain the process of Home management.
- v) Explain the process of Decision making with suitable example.

Q4) Answer the following question in 500 words each (any one) : **[20]**

- i) Explain the law of Demand with suitable example.
- ii) Explain the elements of Interior and exterior Home decoration.

Total No. of Questions : 4]

P71

[4301] - 128

F.Y. B.A.

HOME ECONOMICS

G-1 : Household and General Economics

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
-
-

प्रश्न 1) खालील संकल्पनांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) : [10]

- i) आर्थिक नियम
- ii) मागणीची किंमत लवचिकता
- iii) गृह नियोजन
- iv) गृह सजावट

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) : [20]

- i) व्यापारी बँकांची प्राथमिक कार्ये.
- ii) ग्राहक चळवळीची उद्दिष्टे.
- iii) उद्धिष्टांचे सोदाहरण प्रकार.
- iv) राहाणीमानाच्या दर्जाचे प्रकार.
- v) सार्वजनिक खर्चाचे मार्ग.
- vi) निर्णय प्रक्रियेचे महत्व.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) : [30]

- i) पैशाची कार्ये स्पष्ट करा.
- ii) पुरवठ्याचा नियम सोदाहरण स्पष्ट करा.
- iii) भाववाढीचे विविध उत्पन्न गटावरील परिणाम स्पष्ट करा.
- iv) गृह व्यवस्थापन प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- v) आर्थिक निर्णय प्रक्रियेचे सोदाहरण स्पष्टीकरण करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 500 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) : [20]

- i) मागणीचा नियम सोदाहरण स्पष्ट करा.
- ii) अंतर्गत आणि बहिर्गत गृह सजावटीचे घटक स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P72

[Total No. of Pages : 8

[4301] - 129

F.Y.B.A

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

D.S.G - 1 : (A) War and Warfare

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 50 words each (Any Two) :

[10]

- i) State Guerrilla tactics.
- ii) State factors affecting on chemical attack.
- iii) Explain the concept of Limitedwar.
- iv) Give Psychological Causes of war.

Q2) Write short notes in 100 words each (Any four) :

[20]

- i) Che-Guevera
- ii) Effects of Nuclear warfare
- iii) Psychological warfare
- iv) Importance of Economic warfare
- v) Functions of war
- vi) Insurgency

P.T.O.

Q3) Answer in 200 to 250 words each (Any Three) :

[30]

- i) Describe in brief the nature of chemical warfare.
- ii) Describe the means of Economic warfare.
- iii) State Characteristics of Guerrilla warfare.
- iv) Describe development of Nuclear weapons.
- v) Explain Types of Biological weapons.

Q4) Answer in 500 words each (any one) :

[20]

- i) What is modern warfare? Explain the features of modern war.
- ii) Explain in details the Economic warfare.

Total No. of Questions : 4]

P72

[4301] - 129

वर्ग - प्रथम वर्ष कला (F.Y.B.A)

संरक्षण व सामरिकशास्त्र

D.S. G - 1 : (अ) युद्ध आणि युद्धपद्धती

(मराठी रूपांतर)

(2008 Pattern)

वेळ : 3 तास]

[एकूण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) : [10]

- i) गनिमी डावपेय सांगा.
- ii) रासायनिक हल्यावर परिणाम करणारे घटक सांगा.
- iii) मर्यादित युद्ध ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- iv) युद्धाची मानसशास्त्रीय कारणे द्या.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा. (कोणतेही चार) : [20]

- i) चे - गोव्हारा
- ii) आण्विक युद्धपद्धतीचे परिणाम
- iii) मानसशास्त्रीय युद्धपद्धती
- iv) आर्थिक युद्धपद्धतीचे महत्व
- v) युद्धाची कार्ये
- vi) विप्लव

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) : [30]

- i) रासायनिक युद्धपद्धतीचे स्वरूप थोडक्यात विषद करा.
- ii) आर्थिक युद्धपद्धतीची साधने विषद करा.
- iii) गनिमी युद्धपद्धतीची वैशिष्टे सांगा.
- iv) अण्वस्त्रांचे विकासाचे वर्णन करा.
- v) जैविक अस्त्रांचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात लिहा (कोणतेही एक) : [20]

- i) आधुनिक युद्ध म्हणजे काय ? आधुनिक युद्धाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
- ii) आर्थिक युद्धपद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 4]

P72

[4301] - 129

F.Y.B.A

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

**D.S. G - 1 : (B) Defence Organisation of India
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 50 words each (Any Two) : **[10]**

- i) What is the role of CRPF?
- ii) State the Limitations of Air - force.
- iii) What are principles of Intelligence?
- iv) State the role of AMC.

Q2) Write short notes in 100 words each (Any four) : **[20]**

- i) AOC
- ii) Coast Guard.
- iii) National Defence Council.
- iv) Chiefs of staff Committee.
- v) Limitations of Engineers.
- vi) Counter Intelligence.

Q3) Answer in 200 to 250 words each (Any Three) : **[30]**

- i) State the various types of Aircrafts in Indian Air force.
- ii) Trace the growth of Indian Navy since 1947.
- iii) What are the role and limitations of Infantry?
- iv) Explain the powers of the President in relation to Armed forces.
- v) State the functions of the Defence Committee of the cabinet.

Q4) Answer in 500 words each (any one) : **[20]**

- i) What are the characteristics, role and limitations of Artillery?
- ii) Explain with the help of chart the organisation of Army Head Quarter.

Total No. of Questions : 4]

P72

[4301] - 129

प्रथम वर्ष कला (F.Y.B.A)

संरक्षण व सामरिकशास्त्र

D.S. G - 1 : (ब) भारताची संरक्षण संघटना

(मराठी रूपांतर) (2008 Pattern)

वेळ : 3 तास]

[एकूण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) : [10]
- केंद्रिय राखवि पोलिस दलाची कामे कोणती ?
 - हवाई दलाच्या मर्यादा सांगा.
 - शत्रूविषयक ज्ञानाची तत्वे कोणती ?
 - सेना वैद्यकीय विभागाची कामे सांगा.
- प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा. (कोणतेही चार) : [20]
- ए. ओ. सी.
 - तटरक्षक दल
 - राष्ट्रीय संरक्षण समिती
 - सेनाध्यक्ष समिती
 - इंजिनियरच्या मर्यादा
 - प्रति शत्रूविषयक ज्ञान
- प्रश्न 3) प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) : [30]
- भारतीय हवाईदलातील विविध प्रकारची विमाने सांगा.
 - 1947 पासून भारतीय नौसेनेच्या विकासाचा आढावा द्या.
 - पायदळाची कामे व मर्यादा कोणत्या ?
 - सशस्त्र सेनादलासंबंधीचे राष्ट्रपतीचे अधिकार स्पष्ट करा.
 - केंद्रिय मंत्रीमंडळाच्या संरक्षण समितीची कार्ये सांगा.
- प्रश्न 4) प्रत्येकी 500 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [20]
- तोफखान्याची वैशिष्ट्ये, कार्ये व मर्यादा कोणत्या ?
 - आराखड्याच्या साहयाने भूसेना प्रमुख कार्यालयाची संघटना स्पष्ट करा.

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 4]

P72

[4301] - 129

F.Y.B.A

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

D.S. G - 1 : (C) Military System of India

(Upto revolt of 1857)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 50 words each (Any Two) : [10]

- i) Explain the second battle of Tarrain.
- ii) State Sikh militarism in Guru Govind singh period.
- iii) Describe the strategy of Alexander in battle of Jhelum.
- iv) Explain the meaning and concept of military History.

Q2) Write a short notes in 100 words each (Any four) : [20]

- i) Military reforms of Balban.
- ii) Kautilya's philosophy in Intelligence.
- iii) Military System of vedic period.
- iv) Maratha Infantry.
- v) Military causes of Revolt of 1857.
- vi) Causes of decline of Sikh period.

Q3) Answer in 200 to 250 words each (Any Three) : [30]

- i) Explain the military system of Maharaja Ranjit singh.
- ii) Describe the causes the rise of Maratha power.
- iii) State the military system of Turkish.
- iv) Explain the military system of sultan period.
- v) Describe the first battle of panipat.

Q4) Answer in 500 words each (any one) : [20]

- i) Explain in detail the Mughal Military System.
- ii) State the various sources of Military History.

Total No. of Questions : 4]

P72

[4301] - 129

F.Y.B.A

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

D.S. G - 1 : (C) Military System of India

(Upto Revolt of 1857)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) : [10]
- दुसरी तराईनची लढाई स्पष्ट करा.
 - गुरुगोविंद सिंह यांच्या काळातील शीखांच्या लष्करीकरण विषयी लिहा.
 - अलेक्झांडरचे झेलमच्या लढाईतील लष्करी डावपेच विषद करा.
 - लष्करी इतिहासाचा अर्थ आणि संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा. (कोणतेही चार) : [20]
- बलबनच्या लष्करी सुधारणा
 - कौटिल्याचे गुप्तहेराविषयीचे तत्त्वज्ञान.
 - वैदिक काळातील लष्करी पद्धत
 - मराठा पायदळ
 - 1857 च्या लष्करी उठावाची कारणे
 - शीखांच्या ज्हासाची कारणे
- प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) : [30]
- महाराजा रणजितसिंगाची लष्करी पद्धत स्पष्ट करा.
 - मराठा सत्तेच्या उदयाची कारणे विषद करा.
 - तुर्कांची लष्करी पद्धत सांगा.
 - सुलतान काळातील लष्करी पद्धत स्पष्ट करा.
 - पानिपतची पहिली लढाई विषद करा.
- प्रश्न 4) खालील प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात लिहा (कोणतेही एक) : [20]
- मोगाल लष्करी पद्धत सविस्तर स्पष्ट करा.
 - लष्करी इतिहासाची विविध साधने सांगा.

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P73

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 130

F.Y.B.A

SOCIAL WORK (General)

I : Social Reform Movements in India

II : Introduction to Social Welfare & Social Services

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any two questions in 50 words each :

[10]

- i) State the meaning of 'Social reform'.
- ii) State the objectives of Gramdan movement.
- iii) Explain the term Social Reconstruction.
- iv) Explain the concept of social work.

Q2) Answer any four questions in 100 words each:

[20]

- i) Mahatma Gandhi's contribution to remove untouchability. Discuss.
- ii) Explain the activities of Ramkrishna mission.
- iii) Write a note on 'Mahatma Phule's contribution in promotion of Education.
- iv) Explain the provision of welfare services for women.
- v) Write a note on Social services for scheduled castes during British period.
- vi) Discuss about the planned Social Service provisions for Tribals in Maharashtra.

P.T.O.

Q3) Answer any three questions in 200-250 words each : **[30]**

- i) Discuss the impact of social reform movement on social work.
- ii) Explain the salient features of sarvodaya movement.
- iii) Explain the post-independence work done by Government for the welfare of weaker sections.
- iv) Write a note on development of social service through pre-British period.
- v) Explain the welfare services available for physically handicapped.

Q4) Answer any one question in 500 words each : **[20]**

- i) Write an essay on 'Bhoodan Movement.'
- ii) Write a note on 'the work of Social reformers in Maharashtra.'

Total No. of Questions : 4]

P73

[4301] - 130

F.Y. B.A.

SOCIAL WORK (General)

I : Social Reform Movements in India

II : Introduction to Social Welfare & Social Services

(मराठी रूपांतर)

(2008 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ग्राह्य धरावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही दोन प्रश्नांची 50 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा. [10]

- i) सामाजिक सुधारणेचा अर्थ सांगा.
- ii) ग्रामदान चळवळीचे उद्देश सांगा.
- iii) सामाजिक पुर्नरचना ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- iv) समाज कार्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही चार प्रश्नांची 100 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा. [20]

- i) 'अस्पृश्यता निवारणात महात्मा गांधीचे योगदान' चर्चा करा.
- ii) रामकृष्ण मिशनचे उपक्रम स्पष्ट करा.
- iii) 'शिक्षणाच्या वाढीत महात्मा फुलेंचे योगदान' यावर टिपण लिहा.
- iv) महिलांसाठी असलेल्या कल्याणकारी सेवांच्या तरतूदी स्पष्ट करा.
- v) 'ब्रिटीश काळात अनुसूचित जातींसाठी असलेल्या सामाजिक सेवा' यावर टिपण लिहा.
- vi) महाराष्ट्रातील आदिवासी समाजासाठी नियोजित सामाजिक सेवा तरतूदी याविषयी चर्चा करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही तीन प्रश्नांची 200-250 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा. [30]

- i) सामाजिक सुधारणा चळवळींचा समाज कार्या वरील परिणाम यावर चर्चा करा.
- ii) सर्वोदय चळवळीची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- iii) मागासवर्गीयांच्या कल्याणासाठी स्वातंत्र्यत्तोर काळात शासनाने केलेले काम स्पष्ट करा.
- iv) ब्रिटीश-पूर्व काळात सामाजिक सेवेचा इतिहास यावर टिपण लिहा.
- v) शारीरिक दृष्ट्या अपंगासाठी असलेल्या कल्याणकारी सेवा स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांपर्यंत उत्तर लिहा. [20]

- i) भूदान चळवळीवर निबंध लिहा.
- ii) 'महाराष्ट्रातील समाज सुधारकांचे कार्य' यावर टिपण लिहा.

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P74

[Total No. of Pages : 2

[4301]-132

F.Y. B.A.

OPTIONAL ENGLISH

Text: Poetry and Minor Forms of English Literature
(2008 Pattern) (General Paper - I)

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) a) Answer the following questions in about 20 words each (any five) :[10]

- i) What are the themes of a lyric?
- ii) What is the rhyme-scheme of Petrarchan sonnet?
- iii) Mention any two types of ode.
- iv) Give two examples of elegy.
- v) How do you define epic?
- vi) What are the types of a short story?
- vii) Mention any two remarkable characteristics of one act play.

b) Identify and explain briefly the literary devices used in the following lines (any five): [10]

- i) I wandered lonely as a cloud.
- ii) My love is like the melody.
- iii) Fluttering and dancing in the breeze.
- iv) It is the star to every wandering bark.
- v) 'Madam', I pleaded, 'Wouldn't you rather see for yourself?'
- vi) What are they doing this morning, this morning?
- vii) They clicked their tongues.

c) Refer briefly to the context and explain fully any two of the following: [10]

- i) As fair art thou, my bonnie lass,
So deep in love am I:
And I will love thee still, my dear,
Till a' the seas gang dry.
- ii) Season of mists and mellow fruitfulness,
Close bosom-friend of the maturing sun;

P.T.O.

- iii) My little horse must think it queer
To stop without a farmhouse near
Between the woods and frozen lake
The darkest evening of the year.
- iv) 'DON't KNOW WHAT THAT IS'. 'Like brunette'.
'THAT'S DARK, ISN'T IT?' 'Not altogether.

Q2) Answer any one of the following questions in about 150 words : [10]

- a) Explain the theme of love in 'A Red Red Rose'.
- b) How does the poet present a contrast between an impersonal world of a soldier and an emotional and loyal world of a beloved in the poem 'O What is that sound'.
- c) 'Night of the Scorpion' conveys the typical superstitions attitude of the Indian farmers. Explain.

Q3) Answer any two of the following questions in about 150 words each : [20]

- a) What lesson do you learn from the story 'The Greedy Old Woman and the Lime Tree'?
- b) Attempt the character - sketch of King Midas.
- c) Examine Kezia as an innocent girl.
- d) Comment on the setting of the story 'The Eyes Have It'.

Q4) a) Answer any one of the following questions in about 150 words : [10]

- i) Discuss 'All About a Dog' as a humorous essay.
- ii) Comment on the logical and rhetorical structure of 'Hobbies and Interests'.
- iii) Comment on the story element in the essay 'My Financial Career'.

b) Answer any one of the following questions in about 150 words : [10]

- i) Do you think that the professor is absent-minded about everything? Why?
- ii) Write a note on the selfish nature of Mrs. Slater and Mrs. Jordan.
- iii) Explain the moral significance of the play 'The Monkey's Paw'.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P75

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 134
F.Y.B.A
COMMERCE

G - 1 : Organisation of Commerce (2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 50 words (Any Two) :

[10]

- i) Explain the Nature of 'Trade'.
- ii) Explain the features of 'Barter System'.
- iii) State the modes of 'Transport'.
- iv) What is 'Finance'?

Q2) Answer in 100 words (Any four) :

[20]

- i) Explain the advantages of Water - Transport.
- ii) Explain the Functions of packaging.
- iii) Describe the Importance of Internal Trade.
- iv) What is 'Sharemarket'?
- v) Comment on - 'Elimination of Wholesaler.'
- vi) State the Features of 'Business'.

P.T.O.

Q3) Answer in 250 words (Any Three) :

[30]

- i) Explain the scope and Importance of Commerce.
- ii) Explain the Stages after Industrial Revolution.
- iii) Explain the Elements and Objectives of Marketing.
- iv) What is Branding? Explain the types of Branding.
- v) What are the factors affecting selection of Media? Explain.

Q4) Answer in 500 words (Any one) :

[20]

- i) What is 'Advertising'? Explain the Economic and Social aspects of Advertising.
- ii) Define the term 'Retailer'. Explain the functions and services of Retailer.

Total No. of Questions : 4]

P75

[4301] - 134

F.Y. B.A.

G - 1 : वाणिज्य संघटन
(मराठी रूपांतर)
(2008 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [10]

- i) व्यापाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ii) 'वस्तूविनिमयाची' वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- iii) वाहतुकीचे प्रकार सांगा.
- iv) वित्त म्हणजे काय ?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) : [20]

- i) जल वाहतुकीचे फायदे स्पष्ट करा.
- ii) बांधणीची (संवेष्टनाची) कार्ये स्पष्ट करा.
- iii) अंतर्गत व्यापाराचे महत्त्व - वर्णन करा.
- iv) 'भाग बाजार' म्हणजे काय ?
- v) 'घाऊक व्यापाऱ्याचे उच्चाटन' - टीपणी करा.
- vi) व्यवसायाची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) : [30]

- i) वाणिज्याची व्याप्ती आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
- ii) औद्योगिक क्रांती नंतरच्या अवस्था स्पष्ट करा.
- iii) विपणनाचे घटक आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- iv) 'चिन्हांकन' म्हणजे काय ? चिन्हांकनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- v) जाहिरात माध्यमाच्या निवडीवर परिणाम करणारे घटक कोणते ? स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची 500 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) : [20]

- i) 'जाहिरात' म्हणजे काय ? जाहिरातीच्या आर्थिक आणि सामाजिक बाजू स्पष्ट करा.
- ii) 'किरकोळ व्यापारी' हा संतेची व्याख्या द्या. किरकोळ व्यापाऱ्याची कार्ये आणि सेवा स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P76

[Total No. of Pages : 4

[4301] - 135
F.Y. B.A
G - 1 : Education
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write the Answers of the following questions in 50 words (Any Two) : **[10]**

- i) Write the Individual importance of Education.
- ii) Explain the characteristics of Gurukul system in Education.
- iii) Explain the importance of Value Education.
- iv) Explain the thoughts of Karmaveer Bhaurao Patil on Earn and learn scheme.

Q2) Write the short notes in 100 words each (Any four) :

[20]

- i) Concept of Informal Education.
- ii) Aims of Ancient Education.
- iii) Importance of Health Education.
- iv) Thoughts of Karmaveer Bhaurao Patil on 'dignity of labour'.
- v) Importance of pre-primary Education.
- vi) Educational philosophy of Maharshi Karve.

P.T.O.

Q3) Write the Answers of the following questions in 200 to 250 words each (Any Three) : **[30]**

- i) What is formal and Non-formal Education? Explain the difference between them.
- ii) Explain the aims of modern Education in detail.
- iii) Explain the Educational philosophy and functions of Mahatma phule.
- iv) What is Introspection Method? Explain it's Nature, merit and limitations.
- v) What do you mean by mass communication. media? Expalin it's role & functions.
- vi) What is Environmental Education? Explain it's importance.

Q4) Answer the any one of following question in 500 words (any one) : **[20]**

- i) What do you mean by the wastage and stagnation in Primary Education? Write the causes of Wastage and stagnation and measures to Overcome them.
- ii) What is Experimental method? Explain it's Nature, merit and limitations.

Total No. of Questions : 4]

P76

[4301] - 135

प्रथम वर्ष कला (F.Y.B.A)

G - 1 : शिक्षणशास्त्र

(2008 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) शिक्षणाचे वैयक्तिक महत्त्व लिहा.
- ii) गुरुकुल शिक्षण पद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- iii) मूल्यशिक्षणाचे महत्त्व विशद करा.
- iv) कमवा व शिका योजनेसंदर्भात कर्मवीर भाऊराव पाटलांचे विचार विशद करा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- i) सहज शिक्षणाची संकल्पना
- ii) प्राचीन शिक्षणाची ध्येये
- iii) आरोग्यशिक्षणाचे महत्त्व
- iv) श्रमप्रतिष्ठे संदर्भात भाऊरावाचे विचार (कर्मवीर भाऊराव पाटील)
- v) पूर्व - प्राथमिक शिक्षणाचे महत्त्व
- vi) महर्षी कर्वे यांचे शैक्षणिक तत्वज्ञान

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) औपचारिक व अनौपचारिक शिक्षण म्हणजे काय ? त्यातील फरक स्पष्ट करा.
- ii) आधुनिक शिक्षणाची ध्येये सविस्तर विशद करा.
- iii) महात्मा फुले यांचे शैक्षणिक तत्वज्ञान व कार्य स्पष्ट करा.
- iv) आत्मनिरीक्षण म्हणजे काय ? या पद्धतीचे स्वरूप, गुण व मर्यादा स्पष्ट करा.
- v) समूह संपर्क साधने म्हणजे काय ? त्यांची भूमिका व कार्य विशद करा.
- vi) पर्यावरण शिक्षण म्हणजे काय ? पर्यावरण शिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एक प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- i) प्राथमिक शिक्षणातील गळती व स्थगिती म्हणजे काय ? गळती व स्थगितीची कारणे सांगून उपाय लिहा.
- ii) प्रायोगिक पद्धती म्हणजे काय ? प्रायोगिक पद्धतीचे स्वरूप, गुण व मर्यादा विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P77

[Total No. of Pages : 8

[4301] - 137
F.Y.B.A
Physical Education
(Theory) (2011 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figure to right indicate full marks.*
- 3) *Draw the diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following in 50 words (Any Two) : **[5]**

- i) Define sports psychology?
- ii) Explain briefly the Table Tennis basic rules?
- iii) Define health and skill related physical fitness?

Q2) Answer the following in 100 words (Any two) : **[10]**

- i) Define physical fitness & list down the health & skill related physical fitness components.
- ii) List down the events in Athletics?
- iii) Importance of physical fitness?

Q3) Answer the following in 200 - 250 words (Any Two) : **[15]**

- i) Explain the scope of physical education.
- ii) Define lead up game and state its importance.
- iii) Draw a diagram of volley ball ground and explain fundamental rules in volley ball.

P.T.O.

Q4) Answer in 500 words (any one) :

[10]

- i) Define physical education? Explain Aim & objectives of physical education.
- ii) Explain the importance of sports committees and their functions during the tournament.

Total No. of Questions : 4]

P77

[4301] - 137

F.Y.B.A

शारिरीक शिक्षण

(Theory) (2011 Pattern)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.
-
-

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [5]

- i) क्रीडा मानसशास्त्राची व्याख्या द्या ?
- ii) टेबल टेनिस खेळाच्या मुलभुत नियमांची यादी करा ?
- iii) कौशल्याधिष्ठीत शारिरीक सुदृढता व आरोग्याधिष्ठीत शारिरीक सुदृढता व्याख्या द्या ?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [10]

- i) शारिरीक सुदृढता व्याख्या देऊन कौशल्याधिष्ठीत व आरोग्यधिष्ठीत सुदृढतेचे घटक सांगा.
- ii) अॅथलेटिक्स मधील विविध क्रीडाबाबीची यादी करा ?
- iii) शारिरीक सक्रियतेचे फायदे सांगा ?

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [15]

- i) शारिरीक शिक्षणाची व्याप्ती स्पष्ट करा ?
- ii) परावर्तीत खेळ म्हणजे काय ते सांगून त्याचे फायदे सांगा.
- iii) व्हॉलीबॉल खेळाच्या मैदानाची आकृती काढून त्यातील मुलभुत नियम स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा : (कोणताही एक) [10]

- i) शारिरीक शिक्षणाची व्याख्या, ध्येय, उद्दिष्टे सविस्तर स्पष्ट करा ?
- ii) क्रीडा स्पर्धा आयोजनासाठी लागणाऱ्या समित्या व त्यांची कार्ये स्पष्ट करा ?

Total No. of Questions : 4]

P77

[4301] - 137
F.Y.B.A
Education G - 1
(2011 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write the answers of the following questions in 50 words (any two) : **[10]**

- i) Explain the role and functions of mass communication media.
- ii) Write the educational philosophy of Maharshi Karve.
- iii) Explain the bipolar process of education.
- iv) Write the importance of pre-primary education.

Q2) Write any four short notes in 100 words each (any four) : **[20]**

- i) Characteristics of Gurukul System in education.
- ii) Educational functions of family.
- iii) Learn and Earn scheme.
- iv) Concept of Environment Education.
- v) Scope of educational psychology.
- vi) Objectives of pre-primary education.

Q3) Write the Answers of the following questions in 200 to 250 words each (Any Three) : **[30]**

- i) What is education? Explain the individual importance of Education in detail.
- ii) What is Introspection? Explain the merits and limitations of Introspection method.
- iii) Explain the aims of modern education in detail.
- iv) What is Health Education ? Explain the importance of Health Education in detail.
- v) What do you mean by the stagnation in Primary Education? Explain it's causes and measures to overcome them in detail.
- vi) Explain the Educational thoughts and functions of Mahatma Jytiba phule.

Q4) Write the Answer of any one of the following questions in 500 words (any one) : **[20]**

- i) What is Experimental method? Explain Nature, merits and limitations of experimental method.
- ii) What do you mean by the formal and non-formal Education? Explain the difference between them.

Total No. of Questions : 4]

P77

[4301] - 137

प्रथम वर्ष कला (F.Y. B.A)

(G - 1) : शिक्षणशास्त्र

नवीन अभ्यासक्रम

(2011 Pattern)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

- सूचना:-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) : [10]

- i) समूह संपर्क माध्यमाची भूमिका व कार्य स्पष्ट करा.
- ii) महर्षी कर्वेयांचे शैक्षणिक तत्वज्ञान लिहा.
- iii) शिक्षणाची द्विध्रुवीय प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- iv) पूर्व प्राथमिक शिक्षणाचे महत्त्व लिहा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) : [20]

- i) गुरुकुल शिक्षण पद्धतीची वैशिष्ट्ये
- ii) कुटुंब संस्थेची शिक्षण विषयक कार्ये.
- iii) कमवा व शिका योजना
- iv) पर्यावरण शिक्षणाची संकल्पना
- v) शैक्षणिक मानसशास्त्राची व्याप्ती
- vi) पूर्व - प्राथमिक शिक्षणाची उद्दिष्टे

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) : [30]

- i) शिक्षण म्हणजे काय ? शिक्षणाचे वैयक्तिक महत्त्व सविस्तर विशद करा.
- ii) आत्मनिरीक्षण म्हणजे काय ? आत्मनिरीक्षण पद्धतीचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.
- iii) आधुनिक शिक्षणाची ध्येये सविस्तर विशद करा.
- iv) आरोग्य शिक्षण म्हणजे काय ? आरोग्यशिक्षणाचे महत्त्व सविस्तर स्पष्ट करा.
- v) प्राथमिक शिक्षणातील स्थगिती म्हणजे काय ? तिची कारणे सांगून उपाय सविस्तर स्पष्ट करा.
- vi) महात्मा ज्योतीबा फुले यांचे शैक्षणिक विचार व कार्य स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- i) प्रायोगिक पद्धती म्हणजे काय? या पद्धतीचे स्वरूप गुण व मर्यादा स्पष्ट करा.
- ii) औपचारिक व अनौपचारिक शिक्षण म्हणजे काय ? त्यातील फरक स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P79

[Total No. of Pages : 3

[4301] - 141

F.Y.B.A.

SOCIOLOGY

G-I : Introduction to Sociology

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain any two of the following concepts in maximum 50 words each :[10]

- a) Meaning and Definition of sociology.
- b) Re-Socialization.
- c) Dalit Movement.
- d) Globalization.

Q2) Write short notes on any four of the following in Maximum 100 words each : [20]

- a) Development of sociology as a discipline in India.
- b) Characteristics of Society.
- c) Any two Agencies of Socialization.
- d) Types of social Mobility.
- e) Emergence of Tribal movement.
- f) Formal Means of social Control.

Q3) Answer any three of the following in maximum 250 words each : [30]

- a) Explain the importance of sociology.
- b) Discuss the characteristics of primary group.
- c) Explain the elements of Culture.
- d) Describe the characteristics of caste.
- e) Explain the Nature of Social Movements.

Q4) Answer any one of the following in maximum 500 words : [20]

- a) Define family. Explain the characteristics of family as a social Institution.
- b) What is Social change? Discuss the factors of social change.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P79

[4301] - 141

F.Y. B.A.

SOCIOLOGY

G-I : समाजशास्त्राची ओळख

मराठी रूपांतर

(2008 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना:- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन संकल्पना 50 शब्दांपर्यंत स्पष्ट करा: [10]

- i) समाजशास्त्राचा अर्थ आणि व्याख्या
- ii) पुर्नसामाजीकरण
- iii) दलित चळवळ
- iv) जागतिकीकरण

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टिपा लिहा. [20]

- i) भारतातील समाजशास्त्राचा एक ज्ञानशाखा म्हणून विकास
- ii) समाजाची वैशिष्ट्ये
- iii) सामाजिकरणाची कोणतीही दोन साधने
- iv) सामाजिक गतिशीलतेचे प्रकार
- v) आदिवासी चळवळीचा उदय
- vi) सामाजिक नियंत्रणाची औपचारिक साधने

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा. [30]

- i) समाजशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.
- ii) प्राथमिक समुहाची वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- iii) संस्कृतीचे घटक स्पष्ट करा.
- iv) जातीच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- v) सामाजिक चळवळीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नावर 500 शब्दांपर्यंत उत्तर लिहा. [20]

- i) कुटुंबाची व्याख्या लिहा. सामाजिक संस्था म्हणून कुटुंबाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ii) सामाजिक परिवर्तन म्हणजे काय ? सामाजिक परिवर्तनाच्या घटकांची चर्चा करा.

b) Fill in the blanks with appropriate prepositions given in the brackets. [2]

[by; of; with; in]

A good mother is the first and most influential educator _____ her child. The good example, set _____ her before her child, springs up _____ future and bears fruit. A home _____ a good mother is the best of schools.

c) Change the voice : [2]

i) Nobody likes a bitter medicine.

ii) We can avoid errors.

d) Use articles (a/an/the) wherever necessary. [2]

_____ man of strong will becomes bold, courageous and hard-working. 'Do or die' is _____ interesting motto of _____ man with strong will. Such _____ person never loses heart when difficulties surround him.

e) Correct the following sentences (**any five**) : [5]

i) He can pass the exam, couldn't he?

ii) She is appearing sad.

iii) One of my relatives were talking to me.

iv) Ramesh is best painter.

v) You want to go home?

vi) Mother help me in getting ready.

vii) I have studied for three hours last night.

Q3) a) Write notes on **any two** of the following : [10]

i) Syllable.

ii) Word stress.

iii) Uses of falling tone.

b) Divide the following sentences into tone groups and mark accent and intonation (**any five**) : [10]

i) Prepare a newspaper headline.

ii) Police came and arrested the thief.

iii) He caught me by neck.

iv) Yogita is my cousin but Sangita is not.

v) Thank you sir, see you tomorrow.

vi) Come here, talk to the person and resolve the problem.

vii) My senior gave me a good advice.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P84

[Total No. of Pages : 3

[4301] - 153

प्रथम वर्ष साहित्य (F.Y. B.A.)

प्रयोजनमूलक हिंदी : वोकेशनल

(Functional Hindi : Vocational)

(1924 : प्रश्नपत्र - 1) (नया पाठ्यक्रम)

हिंदी भाषा : विविध रूप, राजभाषा हिंदी तथा व्याकरण
(2008 पैटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचनाएँ:- i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

ii) दाहिनी ओर लिखे गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

iii) विभाग 'अ' और विभाग 'ब' के उत्तर एक ही उत्तर पुस्तिका में लिखिए ।

विभाग 'अ'

प्रश्न 1) अ) निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों में से किन्हीं पाँच के लिए हिंदी और मराठी पारिभाषिक शब्द लिखिए : [5]

- 1) Agenda
- 2) Documents
- 3) Financial
- 4) During
- 5) Surplus
- 6) Loss
- 7) Temporary

P.T.O.

आ) निम्नलिखित हिंदी शब्दों में से किन्हीं पाँच के लिए अंग्रेजी और मराठी पारिभाषिक शब्द लिखिए :- [5]

- 1) निदेशक
- 2) गोपनीय
- 3) अधिकतम
- 4) श्रोता
- 5) किशत
- 6) अंतिम
- 7) प्रभार

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए : - [10]

- अ) प्रयोजनमूलक हिंदी का स्वरूप
- ब) अनुच्छेद 348
- क) प्रादेशिक भाषाएँ

प्रश्न 3) 'प्रयोजनमूलक हिंदी वोकेशनल' अध्ययन का महत्त्व स्पष्ट कीजिए । [12]

अथवा

राष्ट्रभाषा, राज्यभाषा, राजभाषा का अंतर स्पष्ट कीजिए ।

विभाग 'ब'

प्रश्न 4) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन के उत्तर लिखिए : - [15]

- अ) आवेदनपत्र की सामान्य जानकारी दीजिए ।
- ब) आवेदनपत्र के अधोभाग में किन बातों का जिक्र करना जरूरी होता है ?
- क) 'श्रुतिमूलक 'य' और 'व' के उदाहरण दीजिए ।
- ड) हिंदी वर्तनी का मानकीकरण किसे कहते हैं ?
- इ) भारतीय भाषाओं की किसी एक संगणक प्रणाली का परिचय दीजिए ।

प्रश्न 5) अ) निम्नलिखित गद्यांश का हिंदी में अनुवाद कीजिए :- [7]

गांधीजी म्हणाले, “सत्याग्रह आणि तुरुंगवास यापेक्षा वेगळं आणि अधिक महत्त्वाचं काम तू करू शकशील. आपल्या देशात महिलांनी शिक्षण घेतलं पाहिजे. ते कार्य तू कर. उत्तर प्रदेशातील महिला शिक्षणात फार मागासलेल्या आहेत. त्यांना तू शिक्षण दे.” गांधीजींनी महादेवींच्या साठी प्रयाग महिला विद्यापीठाची स्थापना केली. कमला नेहरू आणि विजयालक्ष्मी पंडित या त्या विद्यापीठाच्या पहिल्या विद्यार्थिनी.

ब) अपने महाविद्यालय के प्राचार्य के नाम हिंदी अध्यापक पद के लिए आवेदन पत्र लिखिए । [8]

प्रश्न 6) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए : - [18]

- अ) आवेदन पत्र का मुख्य भाग
- ब) नौकरी के आवेदन पत्र में स्ववृत्त
- क) भारतीय आँकड़ों का अंतर्राष्ट्रीय रूप
- ड) देवनागरी वर्णमाला लिखिए
- इ) इंटरनेट

ॐ ॐ ॐ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P85

[Total No. of Pages : 1

[4301]-154

F.Y. B.A. (Vocational Stream)

TRAVEL AND TOURISM MANAGEMENT - I

Fundamentals of Tourism

(Paper - I) (2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.*
- 4) *Use of map stencil is allowed.*

Q1) Explain **any two** in brief (Around 50 words) : **[10]**

- a) Tourists.
- b) Travel generating regions.
- c) Hawa Mahal
- d) Visa

Q2) Write short notes on **any four** (Around 100 words) : **[20]**

- a) Pleasure travel.
- b) Religious tourism in India.
- c) Secondary components of tourism.
- d) Natural attractions.
- e) 7-S Mantra of tourism.
- f) Tourism as an employment generating industry.

Q3) Answer **any three** (200-250 words) : **[30]**

- a) Explain socio-cultural impact of tourism.
- b) Geographic importance of tourism.
- c) Discuss the growth and development of tourism through ages.
- d) "Tourism and International understanding." Comment.
- e) Discuss the importance of long tour.

Q4) Answer in detail **any one** (Around 500 words) : **[20]**

- a) Effects of grate war on tourism.
- b) Linkage between tourism and national integration.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P86

[Total No. of Pages : 1

[4301]-155
F.Y. B.A. (Vocational)
COMPUTER APPLICATION - I
(2008 Pattern) (Paper - I)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions (any three) : **[15]**

- a) Explain different types of computers.
- b) Explain any five input devices.
- c) Explain functions of operating system.
- d) Explain five features of MS word.

Q2) Solve the following : **[10]**

- a) Convert from binary to decimal
 - i) $(11011110)_2$
 - ii) $(100111010)_2$
- b) Convert from Hexadecimal To Decimal
 - i) $(1AC)_{16}$
 - ii) $(1AE)_{16}$
- c) Binary Addition
 $10011 + 1001$
- d) Binary Subtraction
 $11001 - 10011$
- e) Binary Multiplication
 1101×1110

Q3) Write short notes on (any five) : **[15]**

- a) Control Panel.
- b) Types of Printers.
- c) Mail merge.
- d) Windows Desktop.
- e) Paintbrush.
- f) Storage devices.

